

SIKLÓS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017

„Mert a legnagyobb örökség, amit adni lehet az utódnak, az otthon. Egy ház, akármilyen ház. De amelyiknek falát aggodás, szeretet, gondoskodás s a jövődők bizakodó hite emelte föl. És fák. Amiket nem azért ültetett valaki, hogy hasznukat lássa. Nem is azért, hogy önmagát mulattassa velük. Hanem azért, mert szépségre és jövődőre gondolt, békességre gondolt és a lelke tele volt derűvel. És ültette, egyszerűen azért, mert szerette a fát, és a fákon keresztül akarta elmondani mindazt, ami az otthonnal kapcsolatban felgyűlt benne s amiket szavakba önteni nem tudott.”

Wass Albert

TARTALOMJEGYZÉK

	1. Bevezető	6
	2. Siklós bemutatása	8
	3. Siklós öröksége	48
	4. Siklós eltérő karakterű településrészei	98
	Történeti zárt sorú belváros, fő közlekedési utak menti terület	100
	Mezőváros hagyományos beépítésű területei	102
	1950-1980-as évek építései	104
	Lakótelepek körüli ikerházas területek	106
	Váralja	109
	Zenthe tér	112
	Nagyvárosias lakótelepek	113
	Rendszerváltozás utáni építések	115
	Külterületi lakott részek	117
	Egyéb külterületek	118
	Önálló karakterű intézmények	119
	Összefüggő gazdasági területek	121
	Szőlőhegy	125
	Matyi pincesor	128
	Egyéb pincesorok	129
	5. Máriagyúd bemutatása	130
	6. Máriagyúd öröksége	136
	7. Máriagyúd eltérő karakterű településrészei	148
	Ósi gyűdi településrész	150
	Újkori településrész	153
	Korábbi prësházasi településrész	155

8. Építészeti útmutató	156
Épületek elhelyezése	158
Telepítés	165
Magasság	176
Tetőforma	183
Tetőhajlásszög	195
Homlokzat, anyaghasználat	196
Homlokzatszínezés	197
Nyílászárók, ajtók, ablakok	200
Kerítések	202
Kertek	205
Melléképítmények	206
Gépészeti berendezések	209
Utcák, közterek	211
Erkélyek	212
Feliratok, reklámtáblák	213
9. Jó példák bemutatása	214
10. Mai példák	244
11. Hirdetések reklámtáblák	258
12. Fejlesztési elképzelések bemutatása	262

1

AZ ÉN HÁZAM AZ ÉN VÁRAM AZ ÉN VÁROSOMBAN

Kézikönyvünk célja, hogy az én házam az én váram jól ismert szőlés szemlélete a nagyobb léptékű gondolkodás irányába mozduljon el és egészüljön ki még egy strófával. Legyen az én házam az én váram az én városomban, azaz képesek legyünk településünkben elfoglalt helye alapján szemlélni otthonunkat észreveggyük, megértsük épített környezetünk utalásait, apró jeleit.

Ne csak a saját házunk formáiban, színeiben gondolkodjunk, vegyük szemügyre szomszédainkat, utcáink nagyobb szakaszát és ebbe a képbe illesszük bele elképzeléseinket, vágyainkat, tudjuk visszafogni ebben az összképben esetleg idegen elemként megjelenő kitérüléseink, hivatkozott álláspontunkat. Ha sikerül elérnünk, hogy ez az összkép kellemesnek, egységesnek hat akkor a saját épületünk is azzá válik, a nagy egész harmónia egy piciny, de fontos darabjává. Ha képesek vagyunk ebben a szellemiségben cselekedni, joggal lehetünk büszkéek az elért eredményre, mert nem csak egy szép házat kapunk, de a városunk arculatának megőrzéséhez is hozzá tudunk járulni, képesek voltunk megőrizni az általunk szeretett kisvárosias báját és lehetővé tudtuk tenni, hogy ezt mások is megérintsék végig sétálva, szemlélődve utcáinkon, tereinken.

A kézikönyv felépítése kissé eltér a jogszabályokban megfogalmazottaktól, de a település történelmi múltja és jelenkori működése megítélésünk szerint szükségessé teszi ezt. A 40 éves, sokszor szükséges, együttélés során a siklósiak már magukénak érzik a gyűdi kegyhelyet és a gyűdiek is büszkéek várjukra. Mégis különböző múlttal és örökségekkel rendelkeznek ami több mint egy-egy településrész, ezért úgy gondoltuk Máriagyűd megérdemli, hogy külön fejezetekben mutassuk történelmét, örökségét és településrészeit, már ahogy ezt az elmúlt évek közös fejlődése lehetővé teszi.

2

MEDITERRÁN DÉLI KAPU SIKLÓS BEMUTATÁSA

Déli szelek, mediterrán életérzés, az ország legjobb állapotban fennmaradt vára és egy Mária-kegyhely. Ez Siklós...

Egy idő után az itt élő ember megszokja, hogy átsétálva a városban az épületek között fel-felbukkan a vár festői látványa vagy a hegyoldal páratlan szépsége, és lehet, hogy nem is tulajdonít neki már különösebb jelentőséget. Azonban ha pillanatra megállunk és egy idegen szemével nézünk a városra, észrevehetjük azokat az elmúlt korok ötvöződéséből kialakult

hangulatos tereket, utcákat és meglátjuk azt az évszázados múltba visszatekintő várost, melyet átít az a sajátos életérzés, ami azonnal megérinti azt is, aki először jár itt.

Siklós Baranya megye és az ország legdélebbi városa, a Tenkes-hegy lábánál, a Harkány-Nyáradi síkon található. A város a siklósi járás központja, a Pannon-borrégió Villányi borvidékéhez tartozó település. Nyugati szomszédja Harkány a híres fürdőváros, Villány a borvidék székhelye pár faluval keletebbre található. Siklós külső településrésze az 1977-ig önálló Máriagyűd, mellyel a teljes mértékű településszerkezeti egybeolvadás még ma sem történt meg.

A város a térség gazdasági, oktatási és kulturális életének egyik központja, történelme országos jelentőségű, fejlődése szorosan egybeforrt várának fejlesztésével, építéseiével, a várurak sorsával. Nevezetes méretéhez képest a városban található számtalan műemlékéről, de mára joggal lehetnek büszkéek az itt élők a megújuló történelmi belvárosra, a hangulatos utcácskákra és nem utolsósorban a kissé Villány árnyékában fejlődő borászataira, a borvidék tüzes fehérboraira, mint az Olaszrizling, a Traminer és az Ottonel muskotály.

A Tenkes déli lankái ideálisak a szőlőtermesztés és borkészítés számára, az 1980-s évek végén itt kezdték meg ismét a kisüzemi termelést, ezzel a borvidék, mely korábban Siklós nevét is viselte, úttörő szerepet játszott a magyar borászat újjászületésében. Itt épült ki az ország első teljes értékű eredetvédelmi rendszere és Villánnal karöltve Siklós az 1994-ben alapított első hazai borút a Villány-Siklós Borút alapító tagja is.

Siklós sokak számára ismert lehet a Magyar Televízió első filmsorozatából is, ugyanis a város és környékén játszódik a Tenkes kapitánya cselekménye, és természetesen a filmek egyes részeit is itt vették fel.

SIKLÓS BEMUTATÁSA

12

A város feletti kőbányából bányászták a siklósi vörös márványt, ami nemzetközi hírnevet Steindl Imre, az országház építész, segítségével kapott, aki az országház belső díszítéséhez használta fel.

VALLÁSI ÉS NEMZETISÉGI SOKSZÍNŰSÉG

Siklóson a történelem folyamán többféle népesség volt jelen, a településre ma is jellemző a vallási és nemzetiségi sokszínűség. Megtalálhatók itt a katolikus, a református, a szerb ortodox (görög keleti), a muszlim vallás templomai, sőt az 1950-s évekig zsinagóga is állt a városban. Ezzel az egyedi jellemzővel akár versenytársa is lehetne a megye központ Fünfkirchen megnevezésének. A különböző nemzetiségek eltérő foglalkozásukkal, eltérő vallásukkal, sajátos szokásaikkal és igényeikkel nyomot hagytak a településszerkezet fejlődésében. Általában saját templomuk köré, igyekeztek saját közösségük házáit, lakásait is felépíteni. A rác városrész a XVIII. század végi templomuk környékén, apró telkeken, épült ki, szűk, törtvonalú utcahálózat mentén. A Kálvin utca mentén a református templom környéke tiszta, racionális szerkezetű, földműveléssel foglalkozó őslakosságra utal. A város legnagyobb számú katolikus lakosságának temploma a XV-ik századi, volt ferences templom, mely mind rendi templom sajátos beépítést nem hozott létre, a hívők a városban elszórtan éltek. A zsidó lakosság száma mára nagyon megfogyatkozott, elsősorban a belvárosban laktak, kereskedelemmel foglalkoztak, templomuk, mely az Ady E. utcában állt, elpusztult. A török sajátos építészeti tevékenységéből csak a dzsámi maradt ránk. A bosnyák, majd cigány lakosság a Váralja utca mentén telepedett le, teljesen egyedi, teraszos beépítést kialakítva.

SIKLÓS TÖRTÉNELME ÉS NEVEZETESSÉGEI

*„Ezredéves múltja során Siklós és a siklósi vár nagy jelentőségű hely volt.
... mindig egy darabja a magyar történelemnek.”*

(Dr. Fejes János: Siklós múltja)

KEZDETEK

A Siklóson és környékén megtalált régészeti leletek szerint mintegy harmincezer évvel ezelőtt, az utolsó jégkorszak végén mamutvadász emberek éltek ezen a tájon. Az i. e. VI. századtól a pannonok lakták a vidéket, akiket a rómaiak később, az első század közepén hódítottak meg. Ám ezt megelőzően, az i. e. 4. század végén a vas használatát is elterjesztő kelták jelentek meg itt, hozzájuk fűződik a szőlőtermelés, a borfogyasztás megjelenése a mai Villány–Siklósi borvidék területén. A Villányi-hegység mentén nyugat felől futó római út Mursáról (Eszék) vezetett Sopiana-re, elhaladva Siklós és Máriagyúd területe mellett. A rómaiakat a hunok, a germánok, a keleti gótok, a longobárdok és az avarok követték. A

magyar telepések csak a X. század táján érkeztek Baranyába melynek déli részét a Kán nemzetség Suklous, Soklous ága uralta.

AZ ELSŐ HIVATALOS OKIRAT

Siklós létéről az első hivatalos okirat 1190-ből származik, ettől kezdve a magyar történelem legjelentősebb családjainak volt birtokközpontja és székhelye. Többnyire a koronás fők közeléből kerültek ki a vár urai, sőt néha maga a koronás fő élt a várban. A Dráva síksága felett őrködő határszéli vár az ország egyik legépebben megmaradt várkastélya. Az erődöt először 1294-ben említik oklevélben, vélhetőleg az 1287-ben már biztosan létező nagyharsányi vár ellensúlyozására épült az 1270-es évektől. Az első birtokosai a Siklósi család tagjai voltak, ők alapozták meg a mezőváros, az oppidum kialakítását, melyet a következő tulajdonosok szorgalmasan folytattak.

GARAIK, PERÉNYIEK

1394-ben a Garai család tulajdona lett a vár és az uradalom, amelyet ezt követően, évtize deken át fejlesztettek. Ebben az időben volt a vár vendége Luxemburgi Zsigmond királyunk. A várat és a várost a Garai család korszerűsítette, megerősítette, ez olyan jól sikerült, hogy 1441-ben a törökverő Hunyadi Jánosnak sem sikerült bevennie. A család 1481-ben, Garai Jób halálával kihalt, s az uralkodóra visszaszálló siklósi uradalmat Hunyadi Mátyás fiának, Corvin János szlavón bánnak adományozta. 1507-től a Perényiek építkeztek a várban és a várfalon kívül is, többek között ekkor alakították ki a vár megközelítését a városon keresztül biztosító barbakánt. Perényi Imre felesége volt Kanizsai Dorottya, ő és segítői temették el a mohácsi csatában elesett hősokeket.

Garaiak címere

OSZMÁN HÓDOLTSÁG

A siklősi vár török elfoglalására Szulejmán 1543 -as hadjáratában került sor. Nagy erőket vont össze a török, mert stratégiai fontosságnak tartotta ezt a várat. Siklő elfoglalásával a török lényegében a középkori várat és — az ahhoz szorosan csatlakozó fallal és bástyákkal megerősített — várost vette birtokba.

A várban a törökök erős helyőrséget hoztak létre, és közel 150 évig jelentős katonai támaszpontként használták. Ezért volt fontos számukra, hogy a vár ostroma során ne tegyék a földdel egyenlővé.

A török Siklóst Evlia Cselebi - török világutazó, történetíró - aránylag részletesen írja le, a várat így látta: „Egy tágas síkságnak egészen az ég csúcsáig felnyúló magas vár ez, melynél a belső vár magas csúcsáig menve háromszoros erős kőfal van. A régi időben e vár a királyoknak saját palotája volt.” A kőfalak mellett, a Valpó irányában lévő oldalon: „Azon oldalon igen erős, tömés fala van.” A várnak „hídon megközelíthető három kapuja van” — írja. Az ő idejében ugyanis a várudvarba kettős kapu vezetett.

A szépen helyreállított várban napjainkban egy állandó kiállítás látható a török hódoltság korát bemutató. Írások, makettek, korabeli metszetek rekonstrukciói és néhány eredeti vagy helyreállított fegyver, viselet mutatja be a kort.

A TÖRÖK KIŰZÉSE UTÁN

A törökök kiűzése után felmerült a vár teljes elbontása is amit szerencsére tett nem követett, mely a katonai-kamrai igazgatás után Caprara Eneas birtoka lett. A katonai jelentőségét elvesztő várkastély és az uradalom 1728-tól a Batthyány család birtokába került, itt élt Batthyány Kázmér az 1849-s Szemere-kormány tagja, Magyarország első külügyminisztere. Földi maradványait 1987-ban hazaszállították Franciaországból és a vár családi kriptájában helyezték el. A vár és a hozzá tartozó uradalom utolsó birtokosa Benyovszky Lajos pozsonyi ügyvéd, aki 1873-ban vásárolta meg a Batthyány családtól. Fiai Gróf Benyovszky Móric és Rudolf ükunokái voltak a Benyovszky család legismertebb tagjának, gróf Benyovszky Móric világutazónak, Madagaszkár királyának.

Az 1871-s osztrák törvények értelmében a mezőváros nagyközségként éli tovább mindennapjait, mely történetekben gazdag átmeneti korszak lesz.

A trianoni békeszerződés következtében sok más addig virágzó helységgel egyetemben Siklós is a periferiára került, határszéli településsé vált, vonzáskörzete lecsökkent.

A II. világháború első éveiben a vár több ezer lengyel menekültnek nyújtott átmeneti szállást. A német majd a szovjet megszállás következtében a nagyközség is bekapcsolódott a háborúba.

II. VILÁGHÁBORÚT KÖVETŐEN

1944 után a vár állami tulajdonba került, 1955-ben megindult régészeti feltárása és rekonstrukciója. A jelenlegi hasznosításáról az önkormányzat gondoskodik modernkori várkapitányai révén.

A TELEPÜLÉS KIALAKULÁSA

A település a mocsaras területből kiemelkedő sziklaháton magasodó vár köré szerveződött, terjeszkedési lehetőségeit északról a Tenkes hegylábi vonala délről a Dráva ártér mocsaras vidéke határozta meg. A Várhegy déli oldalán feltörő meleg, kénes vizű Tapolca-forrás is elősegítette az állandó település kialakulását. A Várhegytől déli, délnyugati irányban a Dráva holocén árterére húzódik, amely mind a mai napig megakadályozza a település dél felé való terjeszkedését, a Csukma-, Váraljai-, Jókai-, Rákóczi- és Széchenyi-dűlői területeket ugyan a XX. század elején lecsapolták, de még ma sem indult meg erre a település valódi terjeszkedése. Ennél a belvívveszélyes területnél kedvezőbb terjeszkedési irányt jelentett, és jelent ma is, az északra elterülő hegylábi terület. A történeti forrásokból kiderül, hogy Siklós határa a XIII-XVII. században lényegében megegyezett a vár ötszögletű, külső várfalával. A belváros mai útjai a középkori városban is meglévő nyomvonalak voltak, hiszen ezek a várhegyet megkerülve mindig a járható terepen jöttek létre.

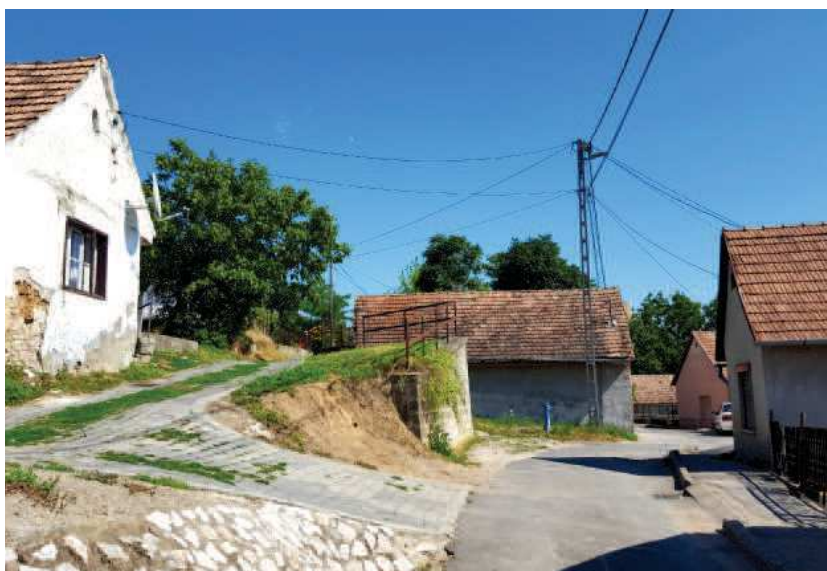

VÁRALJA

A város fejlődése során e nyomvonal mentén a dél-nyugati oldalon a XVII-XVIII. századtól csak egy helyen alakult ki beépítés, a külső városfal menti merdek domboldalon a lapos, vizes síkság határvonaláig terjedő szűk sávban, ez a Czigány városnak nevezett városrész, a mai Váralja.

A TELEPÜLÉS MAGJA

A várhegyet megkerülő nyomvonalról északi-, keleti- és déli irányba ágaztak le összekötő útjai, melyek mentén a beépítések folyamatosan jöttek létre. A település magja a mai református templom környékén (Kálvin utca) elhelyezkedő fennsíkon alakult ki már a középkorban, a várost körítő palánkon belül.

Ez, a mocsaras síkságból kiemelkedő sziklarög keleti oldalán elhelyezkedő ősi település tehát, a mai Siklós magja, a mai, jól lehatárolható belváros. (Felszabadulás útja - Baross G. u. - Magyar u. - Kálvin u. - Kuluk köz - Dózsa Gy. u.). A XIX. sz. végére ez a központi mag délen a Berzsenyi utcával, keleten a Deák F. és Rákóczi F. utcákkal, északon a Dózsa Gy. – Vértanúk – Szabadság – Kanizsai Dorottya utcákkal kereteződött.

AMERIKA

A XVIII. század végén, a korabeli katonai térképen, már megfigyelhető a domborzat adta lehetőségekhez igazodó keleti- és északi terjeszkedés. Az ezt követő kétszáz évben folytatódik ez a tendencia, és a település a K-Ny irányú fő közlekedési út, illetve a szőlők felé vezető dűlőutak mentén folyamatosan felfelé terjeszkedik a hegylábi területen.

A váralja mocsaras jellegét az 1900-as évek csatornázásai megszüntették és ezt követően itt is virágzó kert-, szántó és rétművelés fejlődött ki. Az 1910-s években létesített Barcs-Villány vasútvonal a további építéseket részben behatárolta északon és észak-keleten. Ennek ellenére a vasút területén túl is sor került építésre a Vértanúk – Szabadság – Attila utca között, ez az amerikának nevezett rész a mai Petőfi S. utca, de új utcákat nyitottak a vasút város felőli oldalán is.

GYŰDI ÚT

Mégis a fő terjeszkedés nyugati irányban történt, a Csukma dűlő felparcellázásával. 1935 körül épült ki a Gyűdi út jelenlegi formája, szélesítése és fasorral való betelepítése. Ez a sétány vezetett a Flórián tértől a sportpályáig és a Siklősszőlőkalja vasúti megállóhelyig.

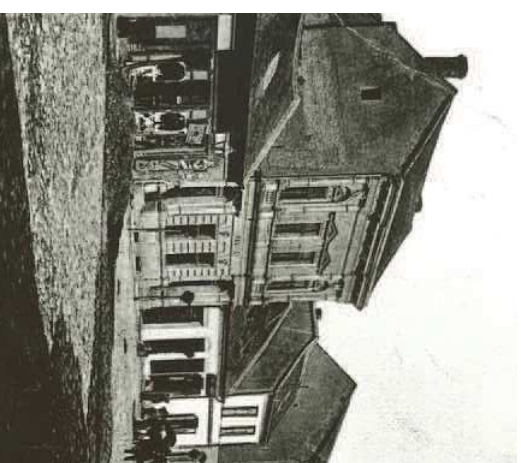
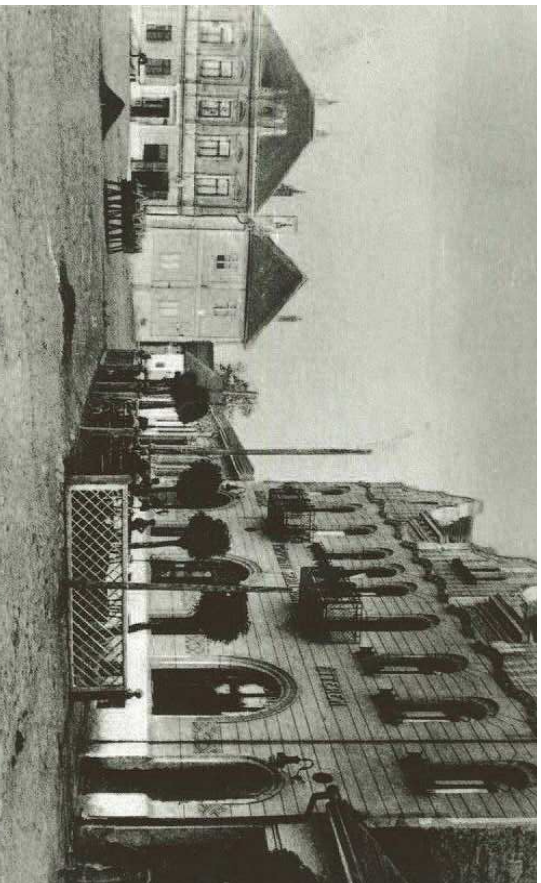
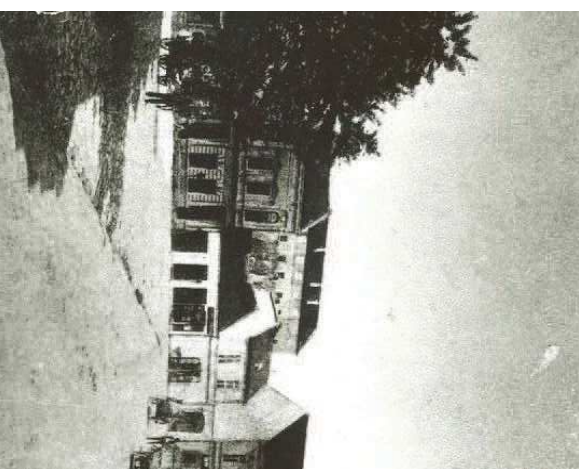
BELTERÜLET MAI KÉPÉNEK KIALAKULÁSA

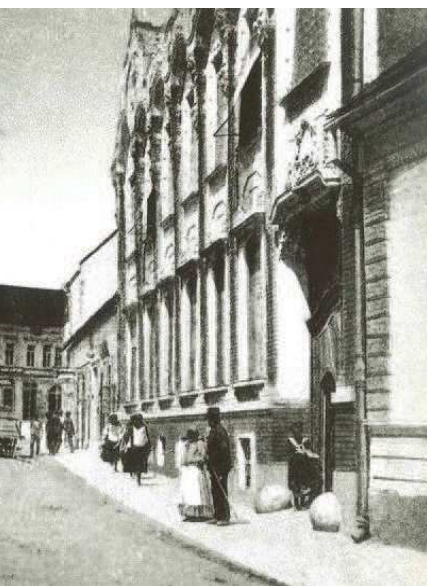
Az 1960-as évektől a Harkányi és a Gyűdi út menti beépítésekkel, délen a Baross G. utca folytatásával és a Tánicsics Mihály utca vasútig történő kiépítésével kialakult a központi belterület mai képe.

SIKLÓS BEMUTATÁSA

32

SIKLÓS RÉGEN

LAKÓTELEPEK

A nagyvárosi jelleget kölcsönző lakótelepek az 1970-s évektől kezdődően jelentek meg a városképben. Első volt közülük a Beremendi Cementgyár dolgozóinak növekvő számának lakhatást biztosító Köztársaság téri épületek. Ezt követően az Iskola utcában, Béke téren és Hajdú I. utcában létesültek lakótelepek.

MÁRIAGYŰD IS A VÁROS RÉSZÉVÉ VÁLIK

1977-ban Siklós ismét városi rangot kapott és egyúttal a szomszédos Máriagyűd is a város részévé vált, ettől kezdve a két városrész közötti terület lett a településfejlesztés fő iránya.

ZENTHE FERENC TÉR

A rendszerváltoztatás környékén ismét fellendülésnek indult a város fejlődése, ekkor alakult ki a Flórián tér keleti térfalát alkotó vegyesfunkciójú épület. A mai Zenthe Ferenc (akkori nevén Ságvári) tér is ekkor épült a városban egyedi karakterű épületsoraival, és a keleti részeken is nyíltak új utcák.

DÉLSZLÁV POLGÁRHÁBORÚ HATÁSA

A délszláv polgárháború idején a gazdasági fejlődés melléktermékeként a Felszabadulás utca ma is látható üzletkialakításai váltak az utcakép meghatározó elemeivé, melynek negatív hatásai mind a városképben mind a közlekedés, parkolás tekintetében ma is éreztetik hatásukat. Ennek ellensúlyozására létesült a Flórián tértől indulóan a vár felé vezető parkolóudvar különleges megjelenésű üzletsorával.

BUSZPÁLYAUDVAR ÉS KÖRNYÉKE

A buszpályaudvar és környezete a 2000-s években újult meg, itt alakult ki a belváros szélén a bevásárló központok területe is, ezzel párhuzamosan a külső területeken, a Harkányi úton is megkezdődött nagyméretű üzletházak építése. A település lakáshiányát csökkentve épült ki a vasútállomás melletti Hegyalja utcai rész.

SÉTÁLÓ UTCA, SZÖKŐKUTAK

2004-ben alakították ki a város egyetlen sétáló utcáját, ezt követte a belváros rekonstrukciója, a Felszabadulás utca átalakítása, melyek a belvárosi forgalmi rendre is hatással voltak és vannak. A városba nyugat (Harkány és Máriagyűd) felől érkezőket a mai belváros határán egy 2008-ban átadott körforgalom fogadja, mögötte a zenélő szökőkúttal, ahol óránként hangzik fel egy-egy ismert melódia köztük a Tenkes kapitánya filmsorozat főcímmel. A víz jelenléte a város főutcájának számító Felszabadulás utca teresedésein mindenütt megtalálható, így a Mária utcai csatlakozásnál, ahol a Mária szobor közel eredeti helyéhez a szökőkút közepén kapott helyett, és a Kossuth téri hotel előtti részen is egy kisebb méretű medencébe csordogál a víz a modern műalkotásból.

JELENKORI VÁROSFEJLŐDÉS

Az utóbbi évek fejlesztései hol funkciók áttelepítésével, hol igényes korszerűsítéseivel járultak hozzá a város fejlődéséhez, a városképek alakításához. Új helyre, új épületrészbe költözött a városi könyvtár, új lelátó- és kiszolgáló épületet kaptak a város sportolói és sportrajongói, megújult, átalakult a korábbi városi strand, helyet adva fedett fürdőkomplexumnak és exkluzív hotelnek. Mindezek mellett természetesen a város fő építészeti vonzerejét adó vár, melynek látványa uralja és védelmezi a várost, is több felújítási ütemen esett át. Felújították a külső homlokzatokat, átalakították a belső kiállítási struktúrát és új látogató központ épült a korábbi parkoló helyén.

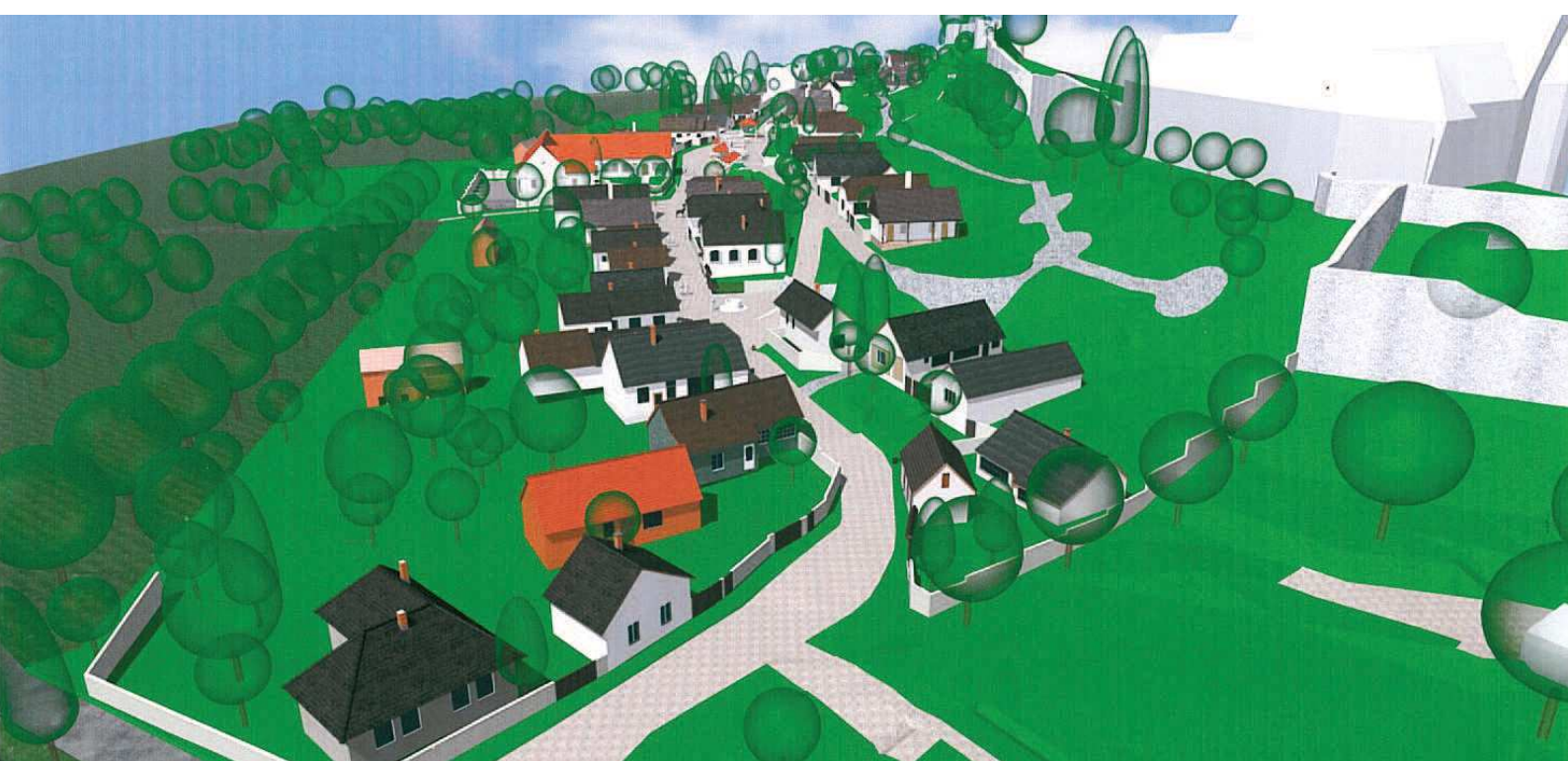

TOVÁBBI VÁROSFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK

A város további belterületi fejlődésére a Gordisai út, a két településrészt összekötő Gyűdi utca mentén valamint a tervezett dél-nyugati tehermentesítő út mellett vannak elképzelések, lehetőségek.

NEVEZETES ÉPÜLETEK ÉS ÉPÍTÉSZEK

A település meghatározó épületei között országos ismertségű, neves építészek alkotásai is megtalálhatóak, a helyi építészek, építőmesterek művei mellett. Helyi tervezők, Zakariás Sándor és Lajkó István, alkotása a jelenlegi városháza, a szintén helyi Zakariás Antal tervezte az egykori Pelikán szálló, ma Örsi Ferenc Művelődési Központ épületét. Pilch Andor, Strobl Alajos, Schwarz Ottó nevéhez fűződik a Központi szálloda épülete. A valamikori főszolgabírói hivatalt, mai rendőrség, Gerstenberger Ágost és Árvé Károly tervezte. A kórház átalakítás ma is látható első épületei Visy Zoltán alkotásai. A vár 1950-s években történt felújítását Gerő László vezette. Malkocs bej dzsámijának felújítását Gerő Győző és Mendele Ferenc vezette. Természetesen a kortárs építészek közül is rengetegen terveztek a mai városképet meghatározó épületeket, közreműködtek a szőlőhegy arculatát formáló borászatok fejlesztéseiben, de itt most eltekintենék a felsorolástól nehogy kimaradjon valaki, hiszen szerencsére, lehetetlen számba venni mindnyájukat.

ÖSSZEGZÉS

Összegzésképpen megállapíthatjuk, hogy Siklós csendes, nyugodtságot árasztó utcácskái tökéletes helyszínül szolgálnak a kikapcsolódni, pihenni vágyók számára, de azoknak is tartogat élményeket, akik kirándulásokra, kalandokra vágyanak. Ősi utcahálózaton járhatjuk be a belvárost (alsóváros, külváros), megízlelhetjük a borvidék zászlósborait az ősi borozóban, a vidék gasztronómiai fogásait a szecsesziós hotel éttermében, és élvezhetünk egy színi előadást az eredetileg szállóként funkcionált pelikános kultúrközpontban. Lehetőségünk van a védett gesztenyesor árnyékában elsétálni az új sportcentrumot érintve Máriagyűdi kegyhelyre, ahol testünk mellett lelkünk is feltölthető.

3

SIKLÓS ÖRÖKSÉGE

...tanuljunk a régin, keressük az újat..."
Hauszmann Alajos

Kevés nép mondhatja el magáról azt, hogy annyi vihar után megmaradt építészeti örökségét, hagyományát meg tudta menteni és fel tudta ébreszteni, mint a magyar. Városaink közül is csak kevés őrizhette meg évszázados arcát, falvaink, a nép építészeti emlékei még inkább ki voltak téve a pusztulásnak. És mégis megmaradt sok ezer olyan épületünk, mely megmutatja számunkra a régi korokban élők értelmét, találékonyságát, és végül, de nem utolsósorban létezni akarását.

A múlt emlékeinek ápolása, közös örökségünk megőrzése mindannyiunk felelőssége, hiszen múltunk ismerete nélkül nem lehet tudatos jövőt építeni.

Fontos megemlíteni, hogy nemcsak a szépet és a művészetileg értékelhetőt kell védeni és ápolni, hanem mindazt, ami egy-egy táj, nép, ország kultúrájának jellegzetességét adja. Hiszen nemcsak a barokk vagy gótikus tárgyak, építmények tekinthetők műemléknek, hanem az újkori épületek, olyan műemlékek is, amelyek mindössze negyven-ötven évvel ezelőtt keletkeztek. Egy egyszerű vályogház vagy akár egy gödör, amennyiben annak kultúrtörténeti jelentősége van, is lehet

műemlék.

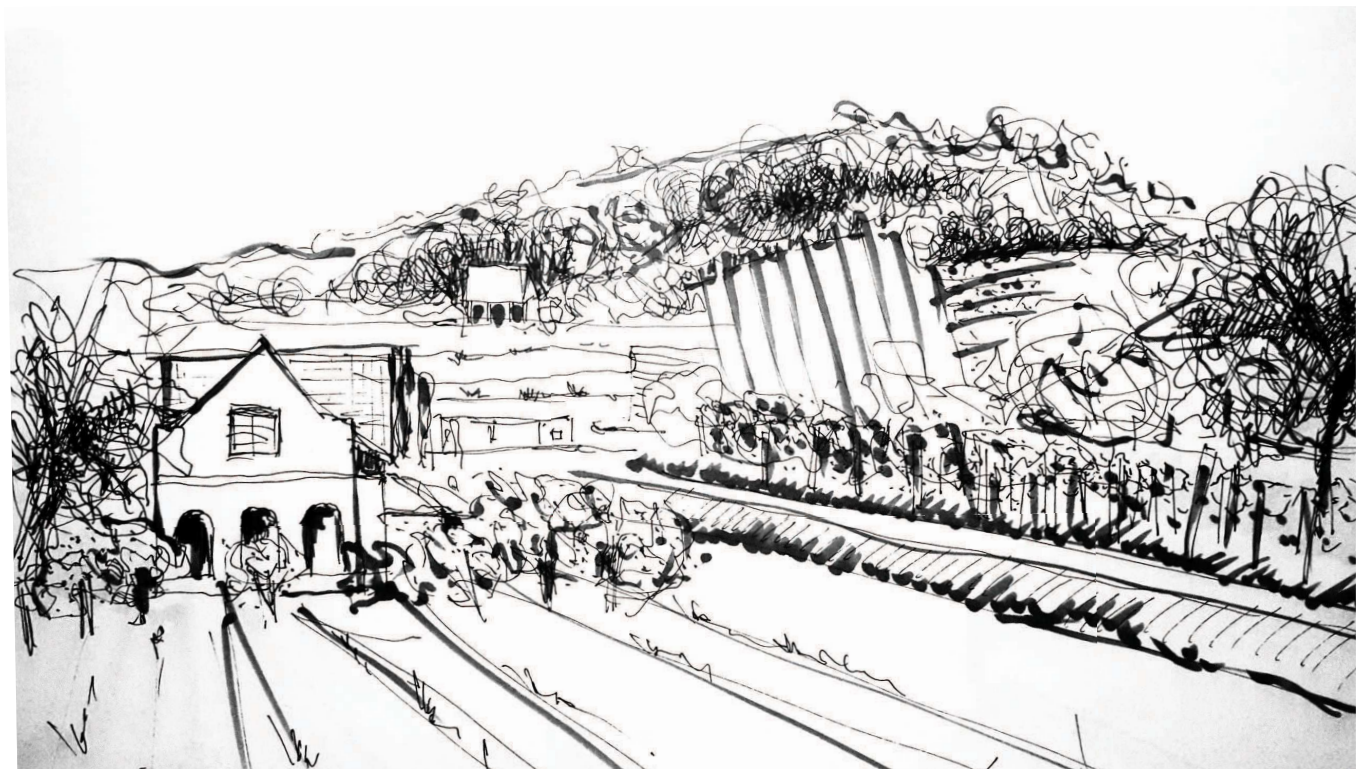
Az örökségvédelem szellemi örökségünkre is kiterjed. Szellemi örökség az, amelynek az írás, vagy maga az ember a hordozója a népi és a kulturális fejlődés egyéb vonalán egyaránt. A szellemi örökségnek az is részét képezi már, hogy miként éltek a különböző korokban az emberek.

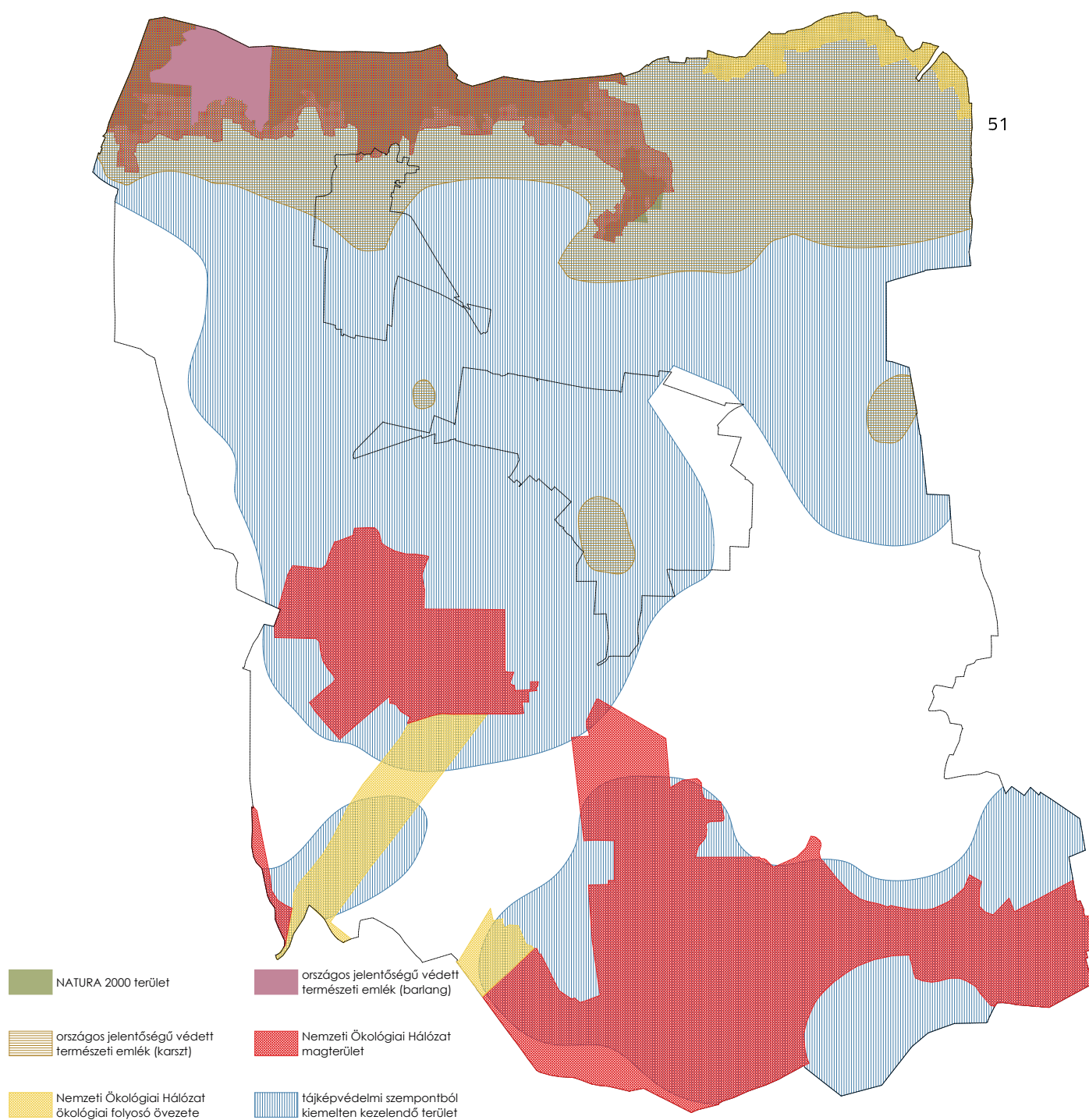
TÁJ- ÉS TERMÉSZETI ÖRÖKSÉG

„Még sosem láttam fát, amely esztétikai szempontból rossz vagy hibás lett volna. Ugyanez igaz a tájra is.”

Rob Krier

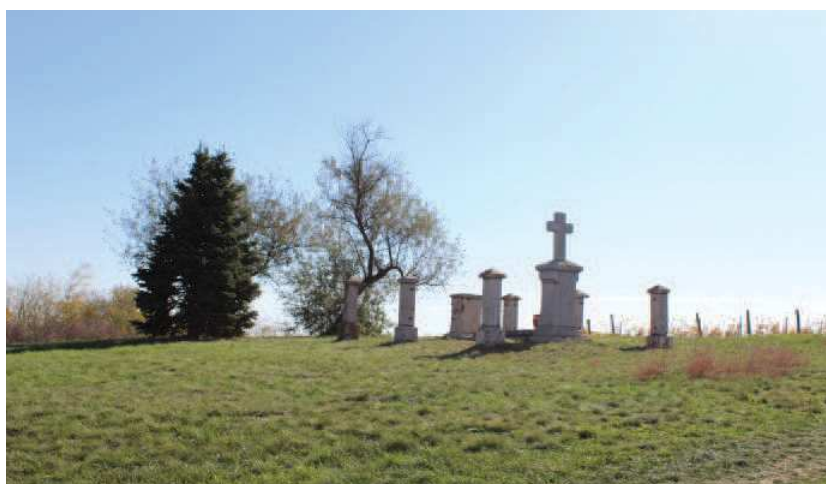
Siklós közigazgatási területén a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területére eső táji- és természetvédelmi szempontú kijelölés alatt álló területek találhatóak. A Natura 2000 területek közül a Tenkes (HUDD20001) elnevezésű európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület érinti a települést, melyen a Nemzeti Ökológiai Hálózat magterület és ökológiai folyosó övezete is megtalálható. A természet védelméről szóló törvény erejénél fogva védelem alatt állnak nyílt karszt és barlangjai, melyek országos jelentőségű védett természeti értékek. Érintett az országos és megyei területrendezési tervekben jelölt tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezetével is. Közigazgatási területén az adatszolgáltatás alapján, némileg meglepő módon, nem található nyilvántartott egyedi tájérték. Ennek ellenére a korábbi településrendezési tervek készítői 21 egyedi tájértéket találtak a településen, a természeti értékek mellett számos vallási jellegűt.

GÖNTÉR-HEGY

Ezek közül kiemelkedik a belterülettől keletre emelkedő Göntér-hegy az ott található történelmi-vallási értékkel a szerb ortodox egyház egyik szentjének, Szent Stefán Stiljanovity emlékművével, aki a környéken vesztette életét és itt helyezték örök nyugalomba. Testét később elszállították a sisatovaci kolostorba majd a belgrádi Szent Mihály székesegyházba. A városban a szerb ortodox templom közelében utcánév őrzi emlékét. Az utca korábban a török hódoltság idejéből származó elnevezést viselte, ez volt a Kuluk köz.

ÚTI SZENT, ÚTI KERESZT, VÉDETT FASOROK

Meg kell említeni a rengeteg úti szentet és keresztet, és nem utolsó sorban védett fasorait. Ilyen a két településrészt összekötő tengely mentén a gyűdi településrészen telepített kettős eperfasor, és folytatása a Máriagyűdöt és Siklóst összekötő út menti jegenyenyárfa sor (*Populus nigra „Italica”*). Szépségét a 60-as 70-es években kiadott útikönyvek dicsérik, mára meglehetősen foghíjassá és előregedettté vált ez az egykor jelentős, a két települést összekötő zöld folyosó, bár helyenként viszonylag új pótlások is láthatók.

Ugyancsak védett a siklósi vadgesztenye fasor, mely az eper- és jegenyenyár sor következő szakasza a Gyűdi út mentén, 15-20 m magasságú, 40-90 cm törzsátmérőjű kettős fasor, amely a máriagyűdi templomra irányul. Sajnos ezeket a fákat is elérte korábban országosan gondot jelentő aknázómoly fertőzés, valamint a közlekedési gázok is ártanak nekik, ezért sok a beteg, száradó ág. A korábban kipusztult egyedek helyét néha más fajjal pótolták.

A siklósi vasútállomáshoz vezető Tán-csics Mihály utca mentén található platánfa sor (*Platanus X hybrida*) az utca két oldalán egészen a vasútállomásig húzódik. A törzsek átmérője 70-100 cm, kora kb. 70-90 év. A fasor csaknem teljesen hiánytalan, ép, egészséges, habitusuknak megfelelően fejlődött fákból áll, az elmúlt években ifjúsításon átesett egyedek mára ismét szép lombkoronát növesztettek.

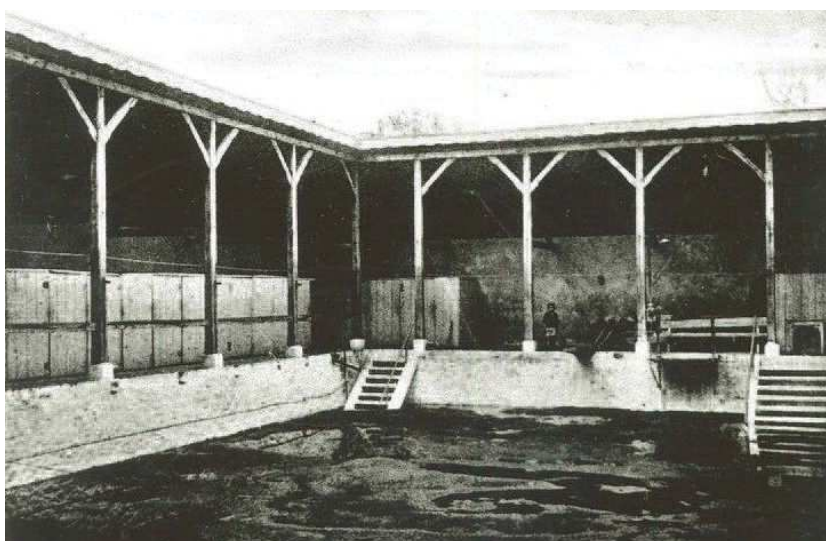
Egyedi tájértéknek tekinthető a mattyi út mellett a korábbi szeméttelep bejáratánál található utiszent, a siklósi temető régi részei, a régi határőrségi gyakorlótér, ahol gyurgyalgatelepek is találhatóak.

FORRÁSOK, MOCSARAK

A természeti örökség részei a barlangok, források, mocsarak is, ahol a síksági területek egykori mocsárvilága hagyományosan védelmi célokat szolgált. Ennek a vizivilágnak a maradványai között természeti területek, vizes élőhelyek is találhatók, amelyek táji és természetvédelmi szempontból egyaránt védendőek, és megőrizendők, ilyen a Harkányi út melletti mocsár, a Csukma dűlői mocsár, az Aranyos dűlői mocsár és az Akoli pusztai mocsár.

TAPOLCA-FORRÁS

A Várhegy déli oldalán feltörő meleg, kénes vizű Tapolca-forrás is elősegítette az állandó település kialakulását. Ez is a Villányi-hegység előterében húzódó „termál vonalak” egyik tagja, erre utal a tapolca név is, melyet évszázadok óta ivásra, fürdőzésre, mosásra használtak. A vár 37 m mély kútját is ez a víz táplálja, maradék vize a várárokba folyva erősítette a vár védelmi pozícióját. A Baranya földrajzi nevei c. kiadvány szerint „Tapóca” nevű „bő forrású és kifolyótó” a Strand környékén, ennek meleg vizéhez jártak mosni az asszonyok. Ezt az épületet mára már elbontották,

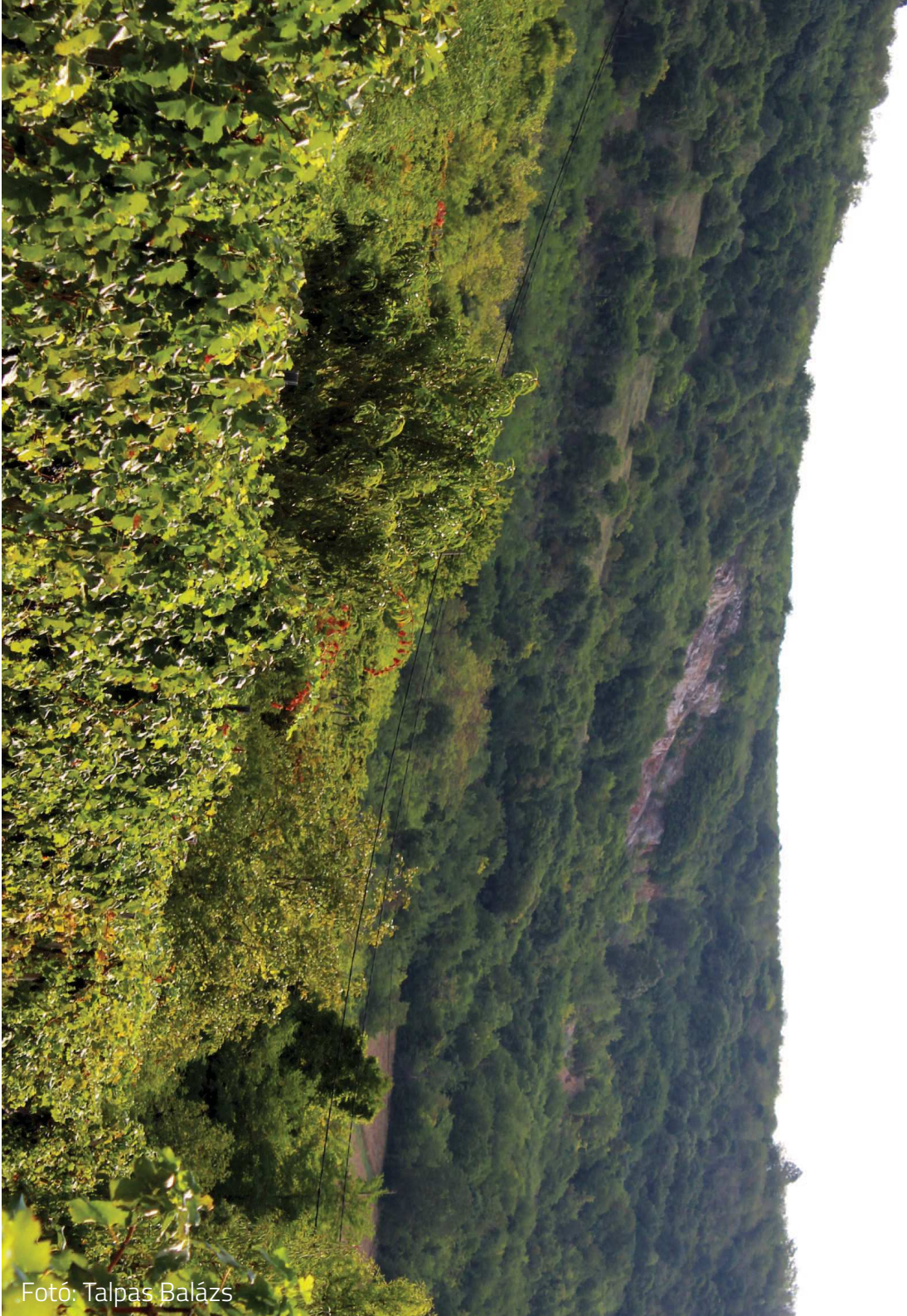

KUTAK, BARLANGOK

A Baranya földrajzi nevei c. kiadvány a felsorolt források mellett belterületen ismeri a Marics-kutat a Malom utca környékén, a Rác kutat a Rác utcában valamint a Szigeti-kutat Máriagyúdön a vasútállomásra vezető út környékén a Szigeti közben. A külterületen említi a fentieken túl a Községi és a Marterner-féle kutat a Makár szőlők környékéről, az előbbi gémeskút lehetett. A Hidegkút dűlő nevét is az itteni hideg vizes forrásra vezeti vissza, a jelenlegi térképeken Sztánkó-úti dűlő nevét pedig Sztánkó-kútnak nevezi. Ismer még Fráint-kutat a Göntéren, a Poroszlai kutat a Poroszló dűlőben, Szilágyi kutat a máriagyúdi Szilágyi kút alja dűlőben és két másik kutat a Szilágyi legelőn, Nagybokori kút és Kétcsigás kút.

A Vár kútjában lévő Siklósi barlang felfedezése a török időkben történt, valószínűleg a kútásók találhatták meg, első irodalmi említése 1961-ből való. A környékbeli településeken például Kis-tapolcán élnek olyan mondák, miszerint a siklósi Várból föld alatti alagutak vezetnek a környező településekig, ezeknek az alapja talán ez a barlang.

Fotó: Talpas Balázs

KÖBÁNYÁSZAT

A település fejlődését elősegítő természeti tényezők közül ki kell még emelni a történelem során nagy jelentőséggel bíró kőbányászatot. A Siklóstól északra bányászott középső triász anizuszi mészkő („siklósi vörös márvány”) kedvelt díszítőkövet volt az egész Délkelet-Dunántúlon. A környékben bányászott agyagra évszázadokon keresztül nagyszámú fazekas, majd téglagyár települt. Ezek későbbi művelésük során nemcsak helyi, hanem országos igényeket is kielégítettek, sőt európai országokba is szállítottak innen díszítőkövet. A hegy gyomrában rejlő ásványokra a kapitalizmus korának utat, házat, sőt, palotát építő embere fordított növekvő figyelmet. Siklós természeti kincseiről szólva Fényes Elek már 1851-ben híresnek mondja márvány- és kőbányáját. 1853-ban pedig ezt olvashatjuk egy megyei jelentésben: „Határában, az un. Zuhányában olly természetes apró követs [található], amelynél jobb országút kövezésre nem létez”. A növekvő kereslet kielégítésére 1855-ben a zuhányai kőbánya bővítésére a szomszédos szőlőből 320 négyszöglet vett meg a város. A

Villányi hegység területén végzett bányászat kezdete azonban jóval korábbi, hiszen már a rómaiak is fejtettek itt építőkövet. Írott vagy egyértelmű adatok azonban csak a múlt századból vannak, de az itteni bányászat története már akkor – a hírközlők szerint – is sok évszázados volt.

A bányák vagy bányahelyek egykori számát vagy helyét nehéz lenne napjainkban pontosan meghatározni, mivel van olyan bányahely, ahol már legalább 100 éve nem végeznek művelést, de vannak olyanok is, ahol a jelenlegi termeléssel már ket-tő egykori bányaudvart is összekötöttek. Bányaterületek státusza szerint Siklós város területén működő bányaként van jelenleg nyilvántartva: a Zuhányai mészkőbánya. Nyilvántartásban szereplő, de jelenleg szünetelő bánya: Rózsa (díszítő mészkő) Máriagyűd szabolcsi árok (zúzott mészkő), II. Téglagyár területe (tömör téglagyag), és Zuhánya II. (díszítőmészkő előfordulás). Nyilvántartásban nem szereplő, de felismerhető bányaterület: Fehér-, Sárga-, Oliva-, Piacsek-, Rigó-bánya ahol korábban építési és díszítő követ fejtettek, továbbá néhány olyan bányafal maradvány mutatkozik környezetükben amelyeknek napjainkban már ismeretlenek a volt üzemeltetőik. Déli előtérben az Orgoványos területén az egykori homokbánya területe található kiterjedten, tágabb környezetében néhány kisebb gödör is előfordul.

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

„A hagyományt nem ápolni kell, hisz nem beteg. Nem őrizni kell, mert nem rab. Hagyományaink csak akkor maradhatnak meg, ha megéljük őket!”

Sebő Ferenc

BORKULTÚRA

Siklós ízletes borairól is ismert, leletek is azt bizonyítják, hogy már a kelták és a rómaiak idején is elterjedt volt a szőlőtermesztés kultúrája. Siklóson a fehérborok dominálnak, a legelterjedtebb szőlőfajta, mely egyben Siklós zászlós bora, az Olaszrizling. Emellett a Chardonnay, a Tramini, a Muskotály és a Rajnai Rizling is nagy népszerűségnek örvend, de a rosé- és vörösborok készítésében is élen jár, a siklósi bor világhírét a Jantsits család alapozta meg, köztük neves szőlőnemesítőkkel borászokkal. A borászati tevékenység egyik ma is élő öröksége a Vince napi pincejárás, a Szent György napi borverseny és a szüreti csirkepaprikás fesztivál mely idén 16. alkalommal került megrendezésre a külső várudvarban.

RENDEZVÉNYEK

Kulturális örökségünk része a már hagyománynak tekinthető újévi koncert, az ismét életre hívott várfesztivál és fúvos zenekari találkozók, a történelmi emlékezetet továbbvívó lovastúra, a Tenkes hadjárat, és a városban élő nemzetiségek hagyományaira épülő események is, a magánkezdemenyezések közül kiemelkedik a Böllér fesztivál. A várban megrendezésre kerülő Siklói Szalon és Siklós Art egyéb művészeti ágaknak biztosít teret, melynek kezdetén a volt ferences kolsztorban lévő Kerámia Alkotótelepre költöztek be a meghívott művészek és itt készítették el a későbbi kiállítási anyagukat.

SPORT

Ugyancsak meg kell említeni kiváló sportolóinkat, a sakkozókat, az úszókat, a keleti küzdősportokban eredményes egyéneket, a kézilabda- és focicsapatot, de ne hagyjuk ki a siklósi autósport tehetségeit se.

KÉZMŰIPAR HAGYOMÁNYA

A régi hagyományos kézműipari szakmáknak is voltak Siklóson híres képviselői, egyikük volt Gerencsér Sebestyén fazekasmester, aki a fazekasok utcájában a mai Vértanúk utcában élt és alkotott.

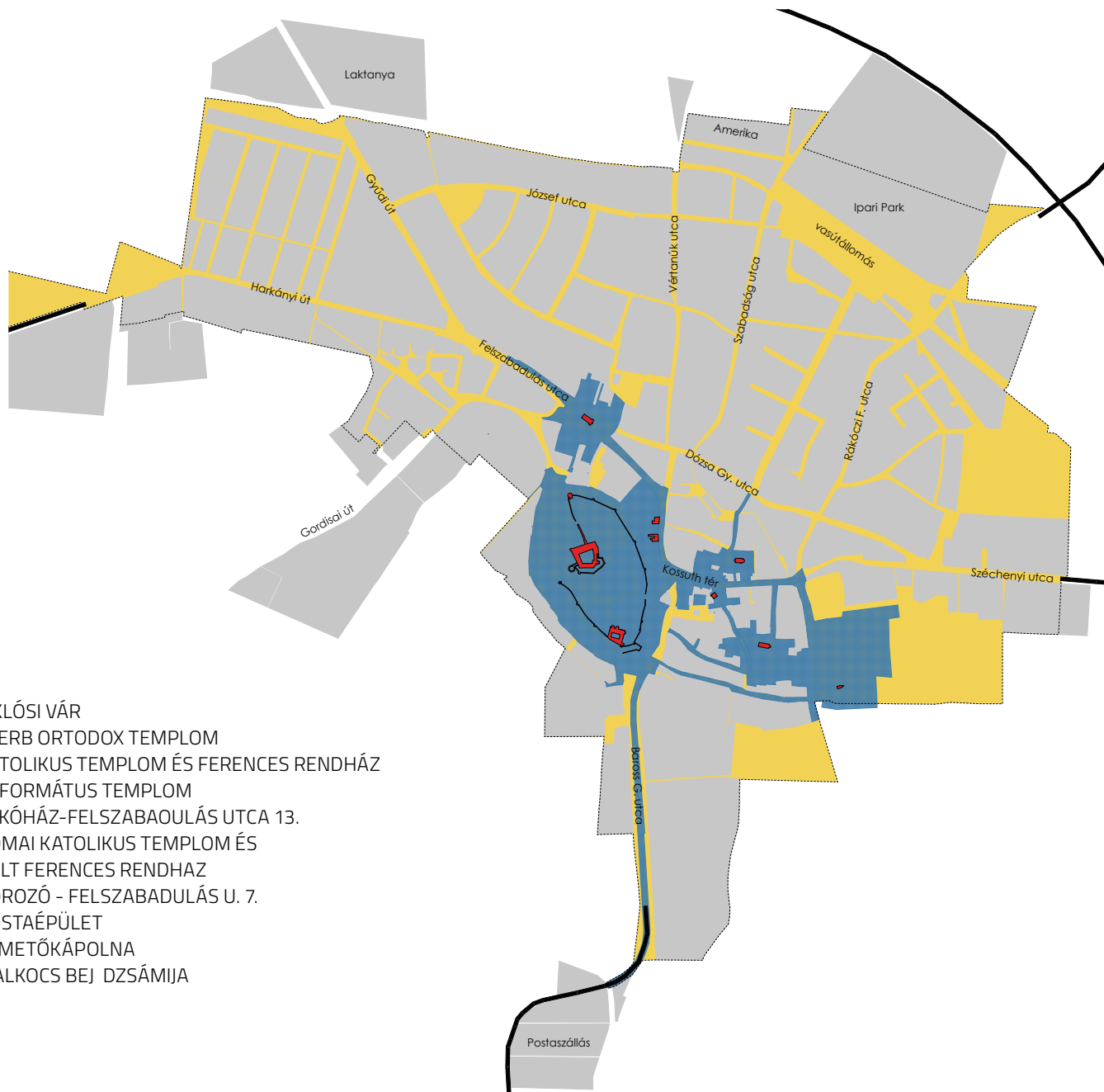

MŰEMLÉKEINK

Siklós ökségének tetemes részét képezik a fennmaradt műemlékei, melyek közül a siklós vár és Malkocs bej dzsámija a legnépszerűbb a látogatók körében, azonban ezen kívül egyéb műemléki értékekkel is büszkélkedhetünk.

SIKLÓS ÖRÖKSÉGE

- SIKLÓSI VÁR
- SZERB ORTODOX TEMPLOM
- KATOLIKUS TEMPLOM ÉS FERENCES RENDHÁZ
- REFORMÁTUS TEMPLOM
- LAKÓHÁZ-FELSZABADULÁS UTCA 13.
- RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM ÉS
- VOLT FERENCES RENDHAZ
- BOROZÓ - FELSZABADULÁS U. 7.
- POSTAÉPÜLET
- TEMETŐKÁPOLNA
- MALKOCS BEJ DZSÁMIJA

SIKLÓSI VÁR

A táji-, természeti környezet után település legmeghatározóbb eleme a város feletti dombon elhelyezkedő várkastély, melynek látványa uralja és egyben védelmezi a várost.

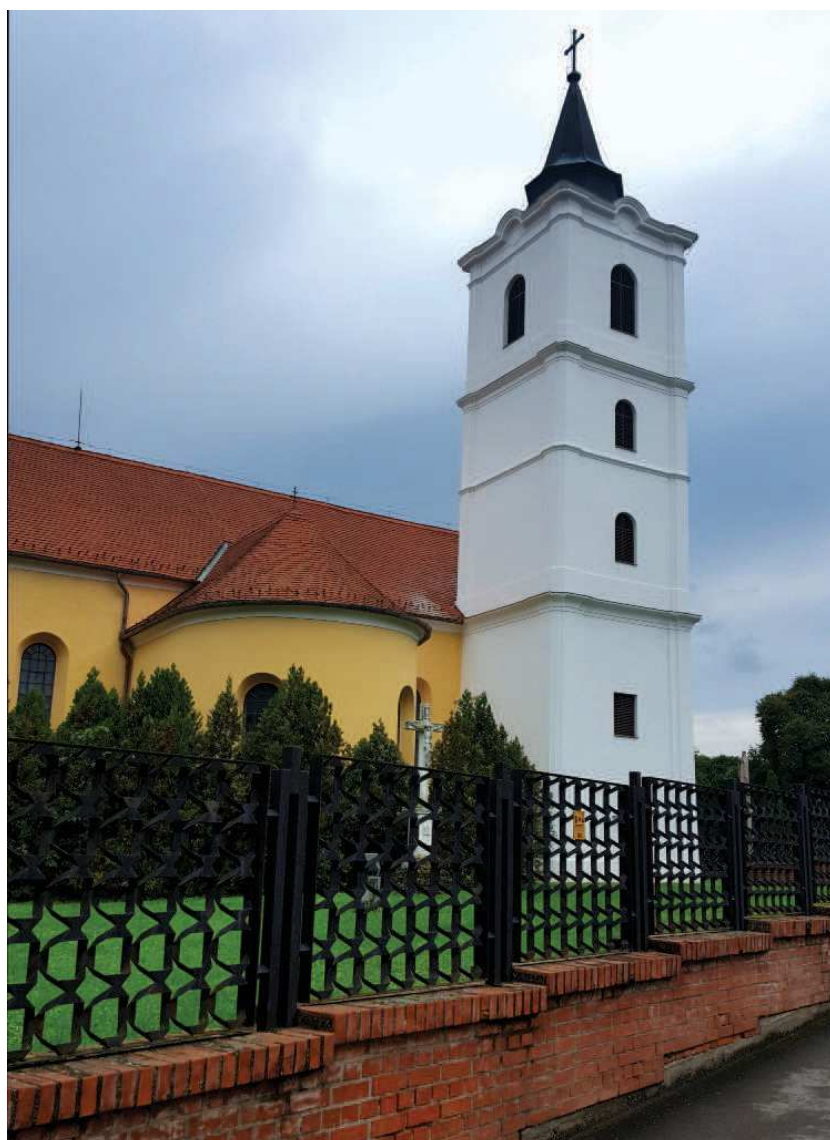
A helyi szívnek oly kedves siklói vár hazánk egyik fontos történelmi nevezetessége. Erődjének első falait még a XIII. században, 1260 körül rakták le, az első írásos emléke 1294-ből való. Eredetileg román, gótikus stílusban épült, az évszázadok során többször átépítve. Minden tulajdonosa igyekezett a saját illetve a kor igényeire formálni, alakítani az erődítményt, így alakult ki a ma is látható szabálytalan alaprajzú belső udvaros vár. A belső várudvart kétemeletes zárt tömegű várkastély öleli körbe középkori, reneszánsz, barokk részletekkel. A legkorábbi román kori épületből a pincében találhatóak részletek. A Garai család gótikus építkezéseinek legjelentősebb eleme a várkaporna. Perényi nádor idejében reneszánsz szellemben fejlesztették lakályosabbá az együttest, ekkor alakították ki a jelenlegi megközelíthetőséget is. A török idők után Caprara Eneas majd a Batthyányiak fejezték be a várkastély építését, már barokk stílusban. A vár utolsó birtokosa a Benyovszky család már csak belső átalakításokat hajtott

vége. A II. világháború után a már állami kézben lévő várban a korábban tervezett tiszti üdülő nem valósult meg, sokáig üresen, kifosztva állt az értékes épületegyüttes. 1955 körül indult meg régészeti felmérése, feltárása és ez alapján a rekonstrukciója és új funkcióinak kialakítása. Ekkor múzeumot, szállodát, turisztaszállót és a pincében éttermet hoztak létre mely a rendszerváltoztatásig üzemelt. Ezután sokáig ismét elhagyottan várta sorsát amíg 2000 májusában alá nem írták az önkormányzattal a hasznosítási szerződést, eltökélt szándék volt a vár kiemelt turista célponttá fejlesztése. Azóta több ütemben újult meg mind külsőleg mind a belső szerkezetét tekintve, elkészült a kápolna bejáratát védő építmény, átalakult a belső várudvar, ismét régi pompájában virágzik Kanizsai Dorottya kertje. A turisták özönét kulturált módon fogadni képes látogatóközpont a korábbi parkoló helyén került elhelyezésre, a vár és várfalak látványát legkevésbé zavaró terepbesülylyesztett épületben. A teljes alapterületre kiterjedő hasznosítás és belső felújítás befejező üteme még előttünk áll.

SIKLÓS ÖRÖKSÉGE

SIKLŐSI SZENTHÁROMSÁG PLÉBÁNIATEMPLOM

A külső várfalon belül helyezkedik el a siklői Szentháromság Plébániatemplom és a hozzá csatlakozó volt ferences rendház. A Soklyosi (Siklői) család alapította a várhegy délkeleti csücskében álló középkori templomot, melynek védőszentje Szent Anna volt, fenntartását a karinges ágostonos kanonokokra bízták.

A templomról a legkorábbi írásos emlék 1333-ból származik. A legkorábbi építkezés nyomait a csücsíves ablak egyszerű, tömör, háromkaréjos záródéka és a trapézmetsetű bordák őrzik a szentély déli oldalán. Később minden bizonnyal statikai problémák miatt az eredeti szentélyboltozatot lebontották, és a két zárókő újrafelhasználásával valamint díszes konzolok falba építésével a szentélyt újra beboltozták. Az átépítés már a Garai család idejében történt. A szentély feltárása során egy páncélos alakot ábrázoló felirat nélküli vörös márvány sírkőre bukkantak, a rajta látható címer alapján Gara I. Miklós nádor síremléke lehetett, akinek pompás sírkövét fia, Gara II. Miklós hozatta ide, és az oltár előtt helyeztette el, jelezve, hogy Siklós vált a fontosabb családi központtá a névadó Gara helyett.

Az 1410-es években a konstanzi zsinat idején vagy közvetlenül utána a szentély teljes falfelületét olasz mesterek falképekkel díszítették. A képek tematikáját Gara II. Miklós nádor megbízásából az ágostonos kolostor házfőnöke határozta meg. A szentélyben valamivel több, mint 400 négyzetméternyi felületen találhatunk középkori festett töredékeket. A déli fal sekrestyébe vezető, középkori eredetű ajtaja mellett ívsorral záródó ülőfülke mélyed a falba. A három mezőre osztott hátfal közepén Szent Ágoston püspök, tőle jobbra és balra Szent István és Szent Lőrinc diakónusok láthatók.

A török hódoltság korában a templomot nem eredeti rendeltetésének megfelelően használták. A török uralom után 1687-ben Boszniából, a Szent Lászlóról elnevezett rendtartományból ferences szerzetesek érkeztek és telepedtek meg Siklóson. A romos épületet teljesen átalakították. A szentély északi falán nagyméretű ablakot nyitottak, padlója alá a XVIII. században kriptát építettek. Feltételezhetően itt vannak eltemetve az 1704. március 24–25-én, az ún. rácdúlás során kivégzett szerzetes mártír papok.

A hajó észak-nyugati sarkában álló tornyot 1751–1755 között emelték. Az oldalkápolnát szintén ebben a korban építették. A templomban ekkor a mainál jóval több oltár állt. A legértékesebb a barokk főoltár volt, ami a gótikus freskók megtalálása

után nem lett újraállítva, egyedül a főoltárkép látható a mellékkápolnában. A ma is látható mellékoltárok is ebből az időszakból származnak: Szent Antal oltár (1753), Szent Ferenc oltár (1760), a tizennégy segítő szent oltára az oldalkápolnában (1751). A szószék 1755-ben készült, az orgonát a híres pécsi orgonaépítő manufaktúra, Angster József és fia készítette 1891-ben. Az oldalkápolnában látható ún. kegyúri pad, melyet a siklósi vár utolsó birtokosa gróf Benyovszky Móric főispán készíttetett a maga és családja számára 1921-ben.

A XVIII. századi, valamint az 1931-ben elvégzett nagyobb javítások, átépítések a középkori freskók részleges pusztulását eredményezték. A lemeszelt freskókat 1985-ben falkutatások alkalmával fedezték fel, a feltárás kisebb megszakításokkal 1995-ig tartott. Ennek eredményeképpen a templomban Magyarország ma ismert gótikus falképei közül a legjelentősebbek láthatók, melyeken a középkori magyarországi falfestészet élvonalához tartozó festők dolgoztak, alkalmazásukat az ország elsőszámú méltósága, a nádor meg is engedhette magának. Segítségükkel saját birtokán a királyihoz hasonló reprezentációt teremtett.

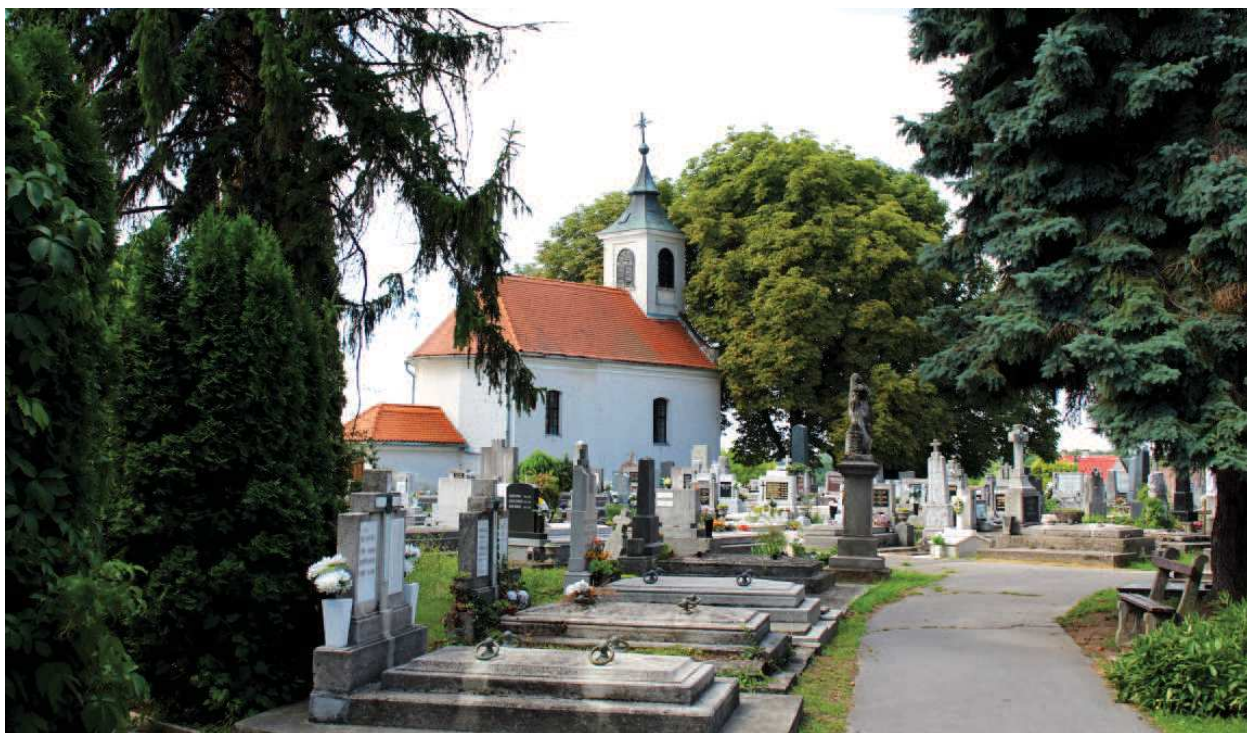
FERENCES KOLOSTOR

A korábbi Ferences Kolostor évekig Kerámia Alkotóházként funkcionált, itt alkottak a Siklói Szalon kiállító művészei. A kolostor helyén feltehetően 1251-ben már épület állt, melyről 1484-ben is említést tesznek. 1688-tól a ferences rendi szerzetesek birtokába kerül ez az épületrész is. Az 1704-s rácdúláskor megrongálódik, de újjáépítését csak 1710-ben kezdik meg. Jelenlegi formáját 1747-ben nyeri el, az „U” alakú kétszintes, egyszerű nyeregtetővel fedett épület. A kolostor korábban a várhegy déli oldala, a Tapolcza felől is megközelíthető volt, erről korabeli fotók és a ma is látható kis kőbástya töredék árulkodik. Belső udvara körül íves záródású tornác, kerengő található, melyet az újkori hasznosításkor beüvegeztek. Az épületen keresztül közelíthető meg a külső várudvar egyedi hangulattal és gyönyörű kilátással rendelkező Perényi kertje.

TEMETŐKÁPOLNA

Siklós keresztény temetője valószínűleg a mai plébániatemplom körül lehetett a középkorban. Mária Terézia 1775-ös rendelete vetett véget ennek a szokásnak, amikor is megtiltotta a templomok környéki temetkezéseket. Ezután nyitották meg Siklóson a vártól távolabb lévő, ma is használatban lévő temetőt. Az új temetőben a kápolnát 1778 májusában kezdték el építeni gróf Batthyány Fülöp adományából, 1780-ra készült el deszkamennyezettel és téglapadlóval. A felszentelés napján, 1780. december 10-én, a ferences templomból körmenetben vonultak a temetőbe. A kápolnát Lukrics László szentelte fel a Szent Kereszt tiszteletére. A felszentelés évszáma olvasható a kapu felett a falba vésve, alatta az 1840-es évszám, feltehetően a kápolnát a mai formájára történő bővítésének dátuma. Eredetileg két harangja volt, melyeket Grazban öntöttek, azonban ma már csak egy harang lakik a toronyban.

SZENT DEMETER SZERB ORTODOX TEMPLOM

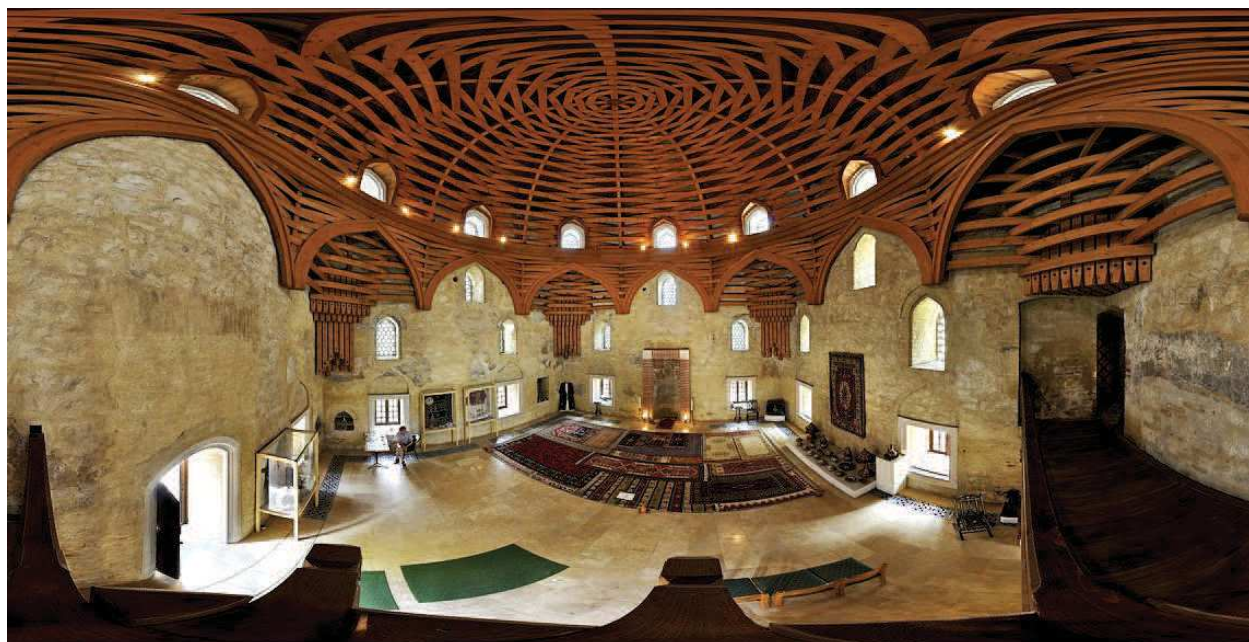
SSiklóson a szerbek 1738-ban építették meg első templomukat, amely azonban leégett, és csak 1783-ban sikerült újjáépíteni. A szerb templom 1806-ban nyerte el végleges formáját copf stílusban. Egyhajós, cseh süveg-boltozatos mennyezete a nyomott íves apszissal különleges látványt nyújt. Ikonosztáza és berendezése 1800 körül készült.

MALKOCS BEJ DZSÁMIJA

Malkocs bég dzsámija a hódoltságkori török építészet egyik máig fennmaradt emléke a településen.

A dzsámi építtetője Evlija Cselebi 17. századi beszámolója szerint Malkocs bég (Malkoç Bey), a kilisi (klisszai) szandzsákbég lehetett, valamikor 1543 és 1565 között. Siklós 1686. évi visszafoglalásakor még épségben állt a mecset, de az elkövetkezendő évszázadokban minaretje és előcsarnoka (szahn) elpusztult, az épület pedig többszöri átalakításon esett át. Török építészeti jellegét a piactér és fogadók szomszédságában álló alsóvárosi épület a XIX. század derekára jórészt elvesztette, a lakóházként használt épületben az eredeti ablaknyílások részben eltűntek, 1901-ben pedig – amikor több szomszédos házzal összeépítették – kupoláját és falainak egy részét is lebontották. A pelikános ház udvarán álló, gyakorlatilag elpusztultnak hitt dzsámi régészeti és műemléki feltárása 1969-ben indult meg Gerő Győző és Mende Ferenc vezetésével. A műemléki helyreállításra az 1990-es évek első felében került sor, s bár a munkálatok csak 1994-re fejeződtek be, az épület 1993-ban elnyerte az Europa Nostra-díjat, melyet minden évben valamely építészeti emlék kiemelkedő helyreállításáért ítélnek oda. Manapság a város kulturális életében játszik szerepet az épület, de a délszláv háború óta ismét eredeti rendeltetésének megfelelően is működik, amikor is a Siklóson és környékén letelepedett kisszámú boszniai iszlám közösség imahelyként használta.

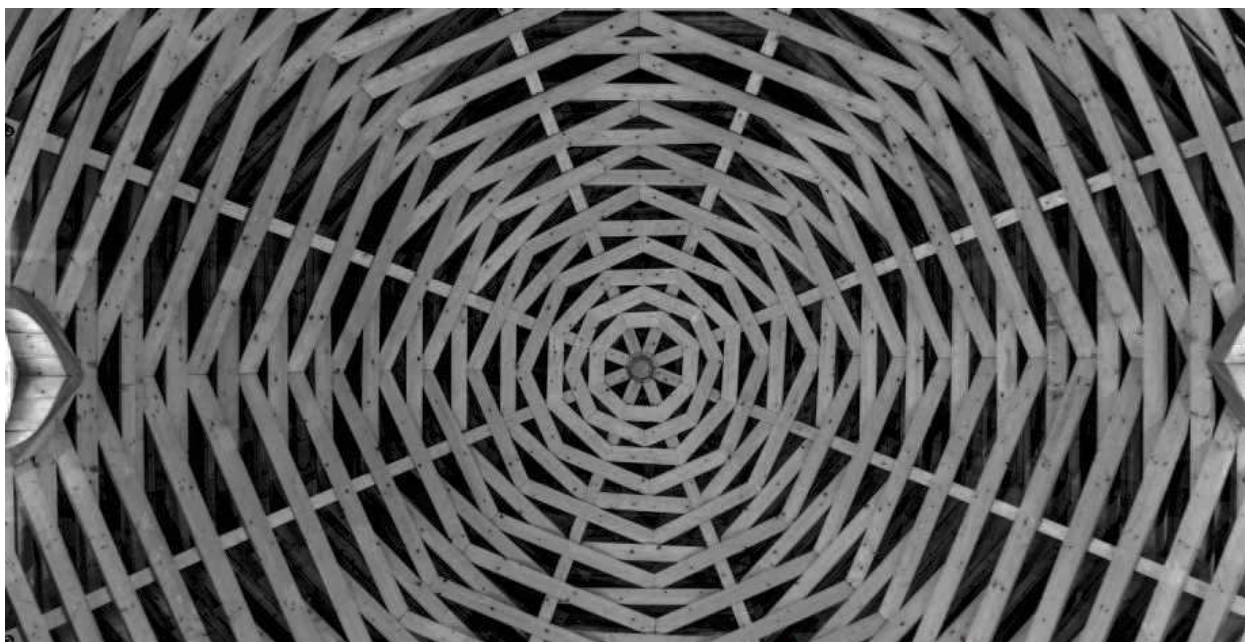

A felújított, négyzet alaprajzú dzsámi alapfalait kőből és téglából húzták fel, délkeleti homlokzatán a részben eredeti vakolatkvádereket újkori vakolás egészíti ki. A homlokzatot eredetileg is három sor ablaknyílás törte át, melyek közül az egykor kőkeretes földszintiek egyenes záródásúak, számárhátíves tükrörrel. Az emeleti ablakok tompa csúcsíves záródásúak. Az épületbelsőből nyíló bejárattal rendelkező minaret az épület nyugati sarkán állott, csupán lábazatának töredékes maradványai maradtak fenn. Az északnyugati homlokzaton helyezkedik el a bejárat, ezt valaha félnyeregteretűvel védett kettős előcsarnok (szahn) védte, amelynek alapjait a régészeti ásatások során feltárták. A bejárat kaput idomtégla keretezi, egykor az ajtónyílást feltehetően díszes kőkeret szegélyezte.

Belül, a dzsámi Mekka felé néző, délkeleti falának közepén áll az imafülke, a mihráb. Tizenkét szögű záródású (ebből öt képzeletbeli sík a járószint alá esik), felső részén gazdagon díszített sztalaktitboltozat fedí. A mihráb egykori keretezését feltehetően szintén idomtégla alkotta. A belső falakat további, változatos formai kialakítású falfülkék tagolják. A feltárások alapján a mihráb jobb oldalán állt a kőalapozású szószék, a minbar, a bejárat felőli oldalon futó lépcső pedig a nők karzatához, illetve a minaretbe vezetett, amit szintén rekonstruáltak. A falat díszítő feliratok és az eredeti belső vakolás nem maradt fenn.

REFORMÁTUS TEMPLOM

Az akkori vár- és uradalom birtokos, gróf Batthyány Antal támogatásának köszönhetően a copf stílusú templomot 1806-ban áldották meg, ahol a református grófnak külön padja volt. A templom építése hosszú előzményre tekint vissza. 1700 után épült fel a protestánsok siklósi temploma ami egy 1722-es káptalani jelentés szerint „...újabb építésű, vesszőből és sárból tapasztott református templom” volt. Ezt a fából készült imaházat 1744-ben bővíteni szerették volna, azonban a vármegye az engedély megadása helyett lebontatta az épületet. Mária Terézia 1749-ben, számos kérvény benyújtása után engedélyezte a következő fatemplom felépítését melyet 1772-ben felújítottak, majd 1774-75-ben bővíthették az imaházat. Ezt követően került sor a jelenlegi templom alapkőletételére 1791. augusztus 25-én.

A templomot az évek során fejlesztették, karbantartották. 1813-ban orgonát építettek, amit 1875-ben renováltak. 1866-ban az addigi fazsindelyeket lecserélték cserépre. 1877-ben, közadakozásból belső ajtókat készítettek, és siklósi márványból faragott szószéket, úrasztalát állí-

tottak. Az 1920-s évek Siklósra polgárosodást, a református gyülekezet, a templom életében ismét föllendülést hoztak. 1923-ban pótolták a háború alatt elvitt két harangot, 1925-ben bevezették a villanyt. 1927-ben renoválták a templomot,

A prédikátor 1739-ben a templom mellett épített házát 1785-ben újítták föl először, majd az ősi, évszázados parókia helyett 1839-ben emelték a mai lelkész-lak elődjét. Nagy fesztávú, földszintes, barokkos tömeg, csonkakontyos nyereg-tetővel Alacsony homlokzatmagasság mellett, jelentős méretű tűzfalak jellemzik. Nyílászárói nagy részben kicserélődtek. A tűzfalakon látható – padlástérre nyíló – kicsi téglalap alakú nyílások még régebbi eredetűek, a tűzfalakon, lábazattól láb-azatig sima szalagprofilú vakolatsáv fut körbe, ugyanúgy a kicsi ablakok körül is. Utcai oldalon az ablaktengelyekben kis kiülésszerű rizalit látható. Egyszerű, mérsékel-ten kiugró főpárkány zárja. Megjelenésében meghatározó a meredek hajlásszögű, cserépfedésű, osztatlan tetősíkja.

POSTA ÉPÜLETE

A két világháború közötti időszakra egyre növekvő forgalmat lebonyolító siklói postahivatal kinőtte régi épületét, ezért helyette 1944 körül új, korszerű egyemeletes postapalotát építettek, a város képviselőtestülete 1938-ban ajándékozott területen, a Flórián téren. Az épületre, amelyet Hidegkuti Andor postamérnök tervezett, 1943-ban adta ki a siklói főszolgabíró az építési engedélyt. A földszinten helyezkedtek el a hivatali helyiségek, az emeletre került az automata központ, a hivatalvezető postamester lakása és a kiadó szobák. A XX. sz. közepének jellegzetes épülete egységes, arányos tömeggel, kislejtésű kontyolt cseréptetővel, szépen megoldott ökörszem ablakkal, erőteljesen kiugró vízszintes párkánnyal készült. A terméskő a lábazaton, a kerítésen és a homlokzaton teljes egységet képvisel. Az oldalhomlokzaton a zsalugátterek nyitott állapotban szalagszerűen végigfutnak. A szemöldök feletti egyszerű, félköríves vakolattükrök növelik a földszinti ablakok magasságát. Körbejárható, közterület határolja minden oldalról. Az épület 2015-ben teljes belső és külső felújításon, átalakításon esett át, aminek keretében többek között akadálymentessé tették bejáratát.

A BOROZÓ

A Felszabadulás utca 7. számú épületet az utcafronton hézagosan zárt sorúvá teszi az északi szárny utcára kifutó félnyereg tetős földszintes tömege, mely kellemesen megmozgatva az utcai homlokzatot. A pinceszinttel is rendelkező egy emeletes épület, vertikális utcai és udvari tömege, meredek hajlásszögű nyeregtetőzetével barokk eredetre utal. Háromtengelyes utcai főépületén a vakolt falfelületeket, egyszerű, kis kiülésű lizénák és azokkal megegyező profilú övparkány osztják kilenc részre. Földszinti egyenes záródású portáljai és félköríves záródású kapuzata egyaránt kőkeretet kaptak. Emeleti nyílásai szintén egyenes záródásúak, de ezek már későbbi átépítésre utalnak, mint a teljes homlokzati kialakítás is. Tetőzete meredek hajlásszögének köszönhetően a homlokzati megjelenést döntően befolyásolja. É-i kis épülete az eredeti épülettel együtt készülhetett, üzleti funkció számára. Figyelemre méltó felújított fa portálszerkezete és egyszerű ácsolt kapuzata.

MŰEMLÉKI LAKÓHÁZ

A Felszabadulás utca 13. szám alatt található az utcáfronton zárt sorú épülethez az udvar felől lapos tetős toldalék épült és további melléképületek állnak a déli telekhatáron. A horizontális tömegű emeletes épület romantikus stílusú szimmetrikus homlokzattal rendelkezik. A földszinten kosárgörbe záródású nagy nyílásokkal, melyek közül az északi kapualjba nyílik, de feltételezhető, hogy a déli is bejárat volt korábban. Az emelet csúcsíves nyílásai különlegesen az egész utcában, melyek közül a középső nagyobb méreteivel is hangsúlyt kapott. Finom, ornamentikus díszítésű kiugró főparkánya méltó lezárást ad a tömegnek.

HELYI VÉDELEMRE ÉRDEMES EGYÉB ÉPÜLETEK

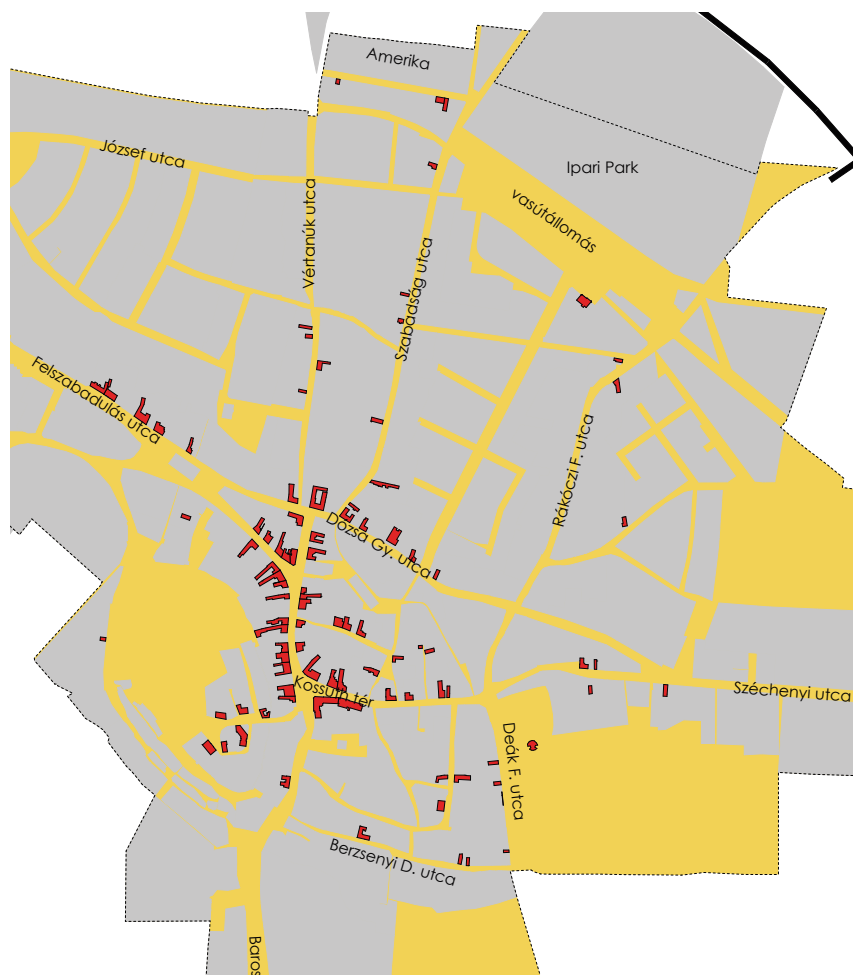
A számtalan helyi védelemre érdemes épület közül csak a jelentősebb, középületeket emeljük ki rövidebb bemutatás céljából.

HELYI VÉDELEMRE ÉRDEMES ÉPÜLETEK

- BATTHYÁNYI U. - VAJDA TÉR 2.
- VAJDA JÁNOS TÉR 4.
- ADYE. U. 11.
- ADY E. U. 15.
- BERZSENYI DÁNIEL U. 9.
- BERZSENYI DÁNIEL U. 25.
- DEÁK FERENC U. 14.
- DÓZSA GYÖRGY U. 15.
- DÓZSA GYÖRGY U. 13.
- DÓZSA GYÖRGY U. 25.
- DÓZSA GYÖRGY U. 29.
- DÓZSA GYÖRGY U. 33.
- DÓZSA GYÖRGY U. 39.
- FELSZABADULÁS U. 1.
- FELSZABADULÁS U. 3.
- FELSZABADULÁS U. 11.
- FELSZABADULÁS U. 12.
- FELSZABADULÁS U. 17.
- FELSZABADULÁS U. 20.
- FELSZABADULÁS U. 23.
- FELSZABADULÁS U. 25.
- FELSZABADULÁS U. 31.
- FELSZABADULÁS U. 34.
- FELSZABADULÁS U. 38.
- FELSZABADULÁS U. 66.
- FELSZABADULÁS U. 74.
- FELSZABADULÁS U. 86.
- KÁLVIN U. 7.
- KÁLVIN U. 16.
- KÁLVIN U. 19.
- KOSSUTH TÉR 4.
- MÁRIA U. 4.
- MÁRIA U. 8.
- SZABADSÁG U. 8.
- SZÉCHENYI U. 5.
- SZÉCHENYI U. 9.
- SZÉCHENYI U. 19.
- TÁNCICS M. U. 3.
- TÁNCICS M. U. 4.
- VAJDA JÁNOS TÉR 3.- RENDŐRSÉG
- VAJDA JÁNOS TÉR 6.
- VAJDA JÁNOS TÉR 9.

VÁROSHÁZA

Mindkét oldalon zárt sorúan csatlakozó „L” alakú beépítés fut körbe a közterület mentén. Az emeletes horizontális tömeg saroktornyával a városkapu, a fő tér meghatározó épülete. 1860-ban épült, romantikus stílusban. Az épület horizontalitását a nyílászáró tengelyeket kísérő, az alacsony lábazatról, a hangsúlyos főpárkányig futó finom pilaszterek, a szélső, az északi oldal középső tengelyében és a sarkon főpárkány fölé magasodó attika falak némileg ellensúlyozzák. Az övpárkány alatti ornamentikus díszítésű fríz vonala a pilasztereknél és középső tengelyekben megszakad. A földszint félköríves záródású nyílásai az emeleten csak a széleken, középtengelyben és sarkon ismétlődnek, egyéb helyeken szegmens íves záródásúak, ezeket szemöldök párkány koronázza. A széleken és középső tengelyekben hármás ikerablakok találhatók. Az északi oldal közbülső tengelyeit parapet párkány is összeköti. Az erőteljes főpárkány csak az északi homlokzat középtengelyének kimagasodó attika fala előtt szakad meg. A szélső attikákban kisebb méretű, míg a toronynál nagyobb ikerablak pár ül a főpárkányon. A torony utolsó ötöd magasságában konzol fut körbe, majd az innen keskenyebb építményt nyolcszög alakú süveg zárja. Az épület helyi tervezők, Zakariás Sándor és Lajkó István alkotása.

PELIKÁNOS HÁZ

Az emeletes, horizontális, alacsony hajlásszögű, nyeregtetőzettel kialakított tömeg, nyugati oldalon emelt magasságú, földszintes, ám előzőnél kissé magasabb párkánymagasságú markáns, vertikális tömeggel kapcsolódik a Városházához. A mozgalmas, tagolt szép arányú eklektikus homlokzatok között a nyugati oldali szélek erőteljesen kiugró rizalitok, melyeknél a kiugró lábazat fölötti sávozott falfelület után a parapetpárkányról sávozott pilaszterek indulnak a főpárkányig. A pilaszterek közötti íves falfülkék boltváll magasságig sávozottak, felső falmezők ornamentikus vakolatarchitektúrával díszítettek. Főpárkány fölött a tömör attika falon 1900-as felirat látható. A középső tengely félköríves záródású ablakait íves profilú pilaszterek kísérik középen, a járda szinttől a főpárkányig, amely alatt kisebb, fektetett téglalap alakú ablakok találhatók. Az egymás fölött elhelyezkedő ablakokat, pilasztereknél megszakadó fríz választja el. A vakolt fehér falfelületek kötények teknőiben megismétlődnek. A pilaszterek mind hangsúlyos korintoszi oszlopfővel befejezettek. Erőteljes tagozott párkánya, íves ablaksora a kétszintes keleti épületrészen is megismétlődik. Szélső tengelyekben a sima

lábazatáról erősen sávozott vakárkákba beépített összevont iker ablakait kicserélték kisebb méretűre, így a csúcsívesedő rusztika keretig vakolt falmezők kerültek beépítésre. Emeleten az ablakokat rusztikázott ív keretezi, falmezők téglá architektúrával kialakítottak. Az épületegyüttest Zakariás Antal helyi építész tervezte.

KÖZPONTI SZÁLLODA

A Kossuth tér meghatározó épülete a földszint-emelet-tetőtér szintszámú, horizontális tömegű szálloda, utcai és udvari nyeregtetőzetekkel szecessziós homlokzattal, jellegzetes ormfalas tetőfelépítményekkel, közöttük az emeleti erkélyek és a főpárkány alatti díszes térdfal szakaszok hangsúlyozzák palsztikusságát. Mindkét szint falmezői sávozottak egészen a térdfal alján futó íves párkányzatig. Félköríves záródású nyílásai szintenként változó méretűek. Létesítése Pilch Andor, Strobl Alajos, Schwarz Ottó nevéhez fűződik.

SZENT IMRE KATOLIKUS ISKOLA

A korábbi katolikus polgári leányiskola épületében működik a Szent Imre katolikus általános iskola, a Kossuth tér zárt sorú épületeinek sorában. Az emeletes, tetőteres kialakítású épület, az utca vonalát követő íves homlokzata erősen horizontális hatású, melyet megmagasított térfal, a páros tengelyek emeleti szinttől hangsúlyos, oromzatos két szintet összefogó függőleges kompozíciója sem ellensúlyozza. A közel szimmetrikus homlokzatot erőteljessé teszi az emeleti parapetmagasságig felfutó földszinti sávózás, amely a páros tengelyekben a nyílások felső harmadáig „felkúszik”. A szélső tengelyeket ezt követően nyugodt, vakolt falmezők és a sima főpárkány alatt cikkcakkos mintázatú fríz kíséri. A középső tengelyek tetősík elé futó attika fala közép főtengelyében fél nyolcszög alakban kiugró tetőfelépítmény látható, alatta erőteljes vakolatdíszítéssel. A páros tengelyek emeletén, a középtengely felőli nyílásokhoz erkély tartozik, szép kovácsoltvas korláttal. Az erkélyek külső vonalában és a tengelyszéleken kannelúrázott pilaszterek indulnak a sávózástól, az attika párkányig. Az erkélyek tengelye háromszög oromzatú tetőfelépítményben fejeződik be.

SPITZER VILLA

A XX. sz. elején épített szecessziós lakóház, eredeti, igényes, szép homlokzatát ma már csak a régi fotók idézik elénk. Az alagsor, földszint és egy emelet szintszámú jó arányú tömeg utcai részén nyeregtetővel fedett. Homlokzata teljesen lecsupaszított, tető felépítményeinek fodrozódó sora eltűnt, egy csendesítővel a tetősíkban mindet „kiváltották”. A belső terekben meglévő szecessziós elemek azonban még védhetők (boltozott kapualj, lépcsőház, korlátok, kupola). A homlokzat jelenleg puritán, faragott kő lábazata felett téglá anyagú lábazati párkány, felette téglalízénák futnak a főpárkányig. Az ablakok feltehetően későbbi redőnyös szerkezetek. A hajdani Spitzer-villa ma 8 lakásos lakóépület.

VOLT FŐSZOLGABÍRÓI HIVATAL

A belváros szélén található a volt Főszolgabírói Hivatal épülete, melynek földszintjén jelenleg üzletek, emeletén 7 lakás található. A jellegzetes eklektikus, egy emeletes utcával párhuzamos nyeregvetős épülettömeg, nagy szintmagasságokkal létesült, építésének idején valószínűleg kimagasodott a környezetéből, ezzel is hangsúlyt adva funkciójának. Mára a nyugati oldali újkori társasház már ehhez a magassághoz igazodva épült. A szimmetrikus utcai homlokzat, két szélső tengelye kis kiülési rizalit. A földszint erőteljes, az emeleti falmezők már finomabb sávvezetésűek. A homlokzat közepén félköríves záródású kőkeretes kapuzata van. Egyenes záródású nyílásai a földszinten egyszerű szalag keretet kaptak, az emeleti középső tengelyeket az övpárkányról induló pilaszterek keretezik. Az emeleti ablakok sima szalagkeretét finomabb, ugyancsak az övpárkányról induló pilaszterpár kíséri, ballusztrádos kötényt is keretezve, szemöldök mezőben volutás oromzattal. Főpárkánya erősen kiugró, tagozott. Kapuzatát sajnos az idők folyamán lecserélték, a jelenlegi acéllemez kapu az épülethez méltatlan.

RENDŐRKAPITÁNYSÁG

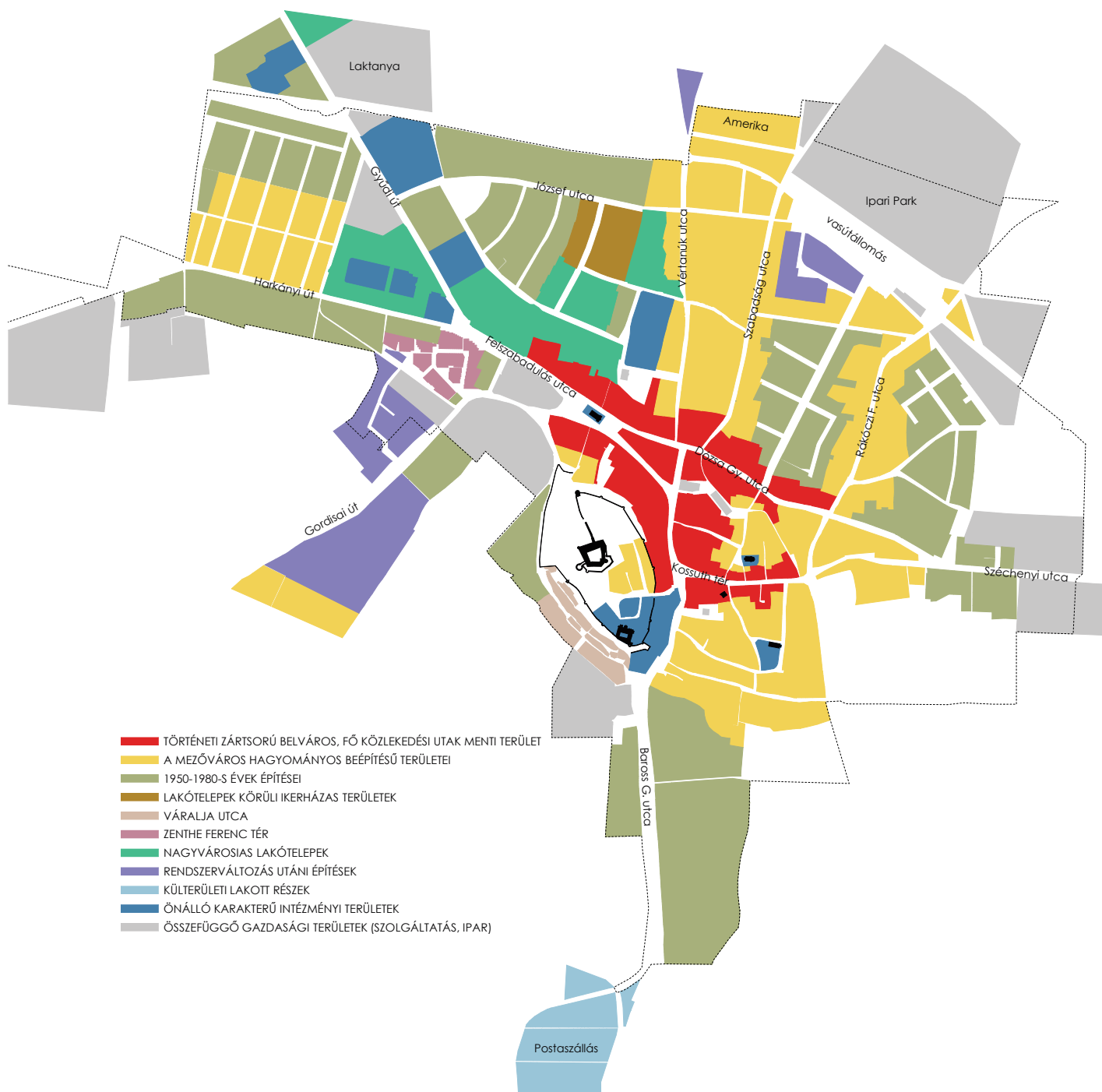
A mai rendőrkapitányság a mezőváros Főszolgabíróságának épülete, szabadonálló, a keleti oldalon újkori épületrésszel bővített emeletes, arányos saroképület, meredek hajlásszögű, cserépfedésű tetőzettel. Az eredeti, főépület három homlokzatú, szimmetrikus kialakítású. Tereplejtést követő lábazata felett a földszint a kötények kivételével erősen sávozott. Emeleten az övpárkány felett már csak a szélek, a sarkok és a kis kiülősű középrizalitot határoló falszakaszok sávozottak, melyet a földszinten gyalogos bejárat, az emeleten teljes szélességében erkély, főpárkány felett pedig címerrel díszített, íves oromzat hangsúlyoz. Tetősíkon szép tetőablakai és téglarchitektúrájú kéményei érdemelnek említést.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

A várost településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területekre osztottuk fel, hogy bemutassuk az egyes részek jellemzőit, meghatározó elemeit, védendő értékeit. Célja, hogy az egymástól eltérő jellemvonásokkal rendelkező karakterek kezelése a jövőben azonos elvek szerint valósuljon meg.

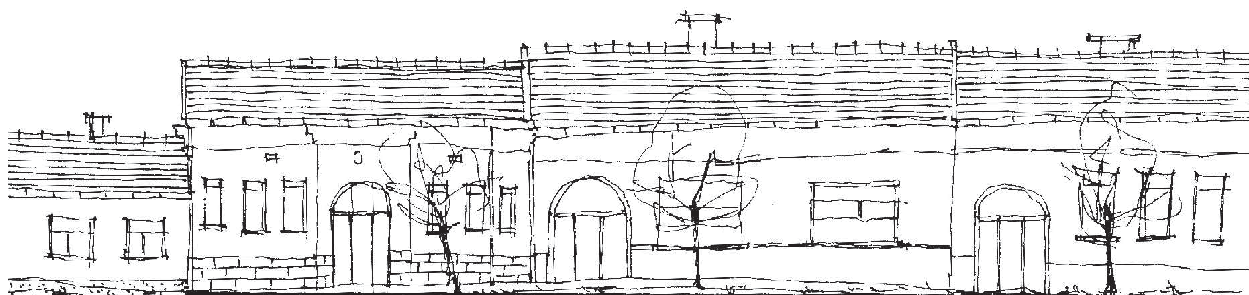
TÖRTÉNETI ZÁRTSORÚ BELVÁROS, FŐ KÖZLEKEDÉSI UTAK MENTI TERÜLET

A történeti belváros, a fő átmenő közlekedési útvonalak menti zárt sorú polgári városi karakter melyet mai formájában a mezőváros iparos-kereskedő rétege hozott létre. A többszintes épületek a földszinten a lakosság ellátását szolgáló üzletekkel, szolgáltatásokkal, az emeleti és udvari részekben lakásokkal létesültek. Az épületek művészen díszítettek, zömében vakolt architektúrával, de megjelenik a látszó téglabetétes homlokzat kialakítás is. A nagyméretű kapukat kis kiülésszerű rizalitok emelik ki, jellemzőek végigfutó öv-, parapet-, szemöldök- és főpárkányok, az emeleti ablakok karakteres keretezései, a falmezők sávvezérlése, az oszlopfejek ornamentikus díszítései. Szinte az összes városainkra jellemző stílus megtalálható az utcákon, romantikus, klasszicizáló, szecessziós és eklektikus épületek sorában rejtőznek a modernebb, általában dísztelen társaik. A város főutcáján a kereskedelmi, szolgáltató földszintek következtében túl sok és túl színes a sokféle cégér, üzletfelirat, reklám, ezek újra szabályozása nagymértékben növelheti a belváros színvonalát, ehhez remek alapot biztosítanak a fellelhető jó példák a visszafogott

üzletportálok, cégek kialakítására. Értelemszerűen ezen a területen található a város legtöbb és legfontosabb középülete a hagyományos társasházak közé beékelődve, azok sorát kiegészítve.

A Dózsa György utca mentén a zárt sorú épületek sorát helyenként nagyméretű kapuk, kapuépítmények szakítják meg, de az utcafront ettől még zárt sorúas marad. Itt már zömében földszintes épületek jelennek meg, esetenként magasított lábazattal, csak lakó vagy csak szolgáltató funkcióval. Ezen a részen az újabb, alacsonyabb épületek díszítései egyszerűsödnek, sok helyütt el is tűnnek, csak jelzés értékkel szerepelnek.

MEZŐVÁROS HAGYOMÁNYOS BEÉPÍTÉSŰ TERÜLETEI

Siklós belterületének a történeti belvárost övező, néhol attól kissé távolabb eső, a régies, hagyományos falusias utcaképet őrző területei ezek. Legfőképpen a falvakra jellemző jegyeket hordozzák, azaz a korábbi mezőgazdasági jellegű telekhasználatot, a szabályos elrendeződésű szalagtelkes falvakhoz hasonlóan az egymás mellett fekvő keskeny, hosszú telkeknek az utcára néző végében helyezkednek el a lakóházak, ezektől távolodva pedig az állatokat kiszolgáló épületek, majd a veteményeskert, gyümölcsöskert. Ma már a mezőgazdasági jelleg nem mérvadó, azonban feltehetően a Berzsényi utca déli részén lévő telkekhez közvetlenül csatlakozó szántók és legelők, parcellái miatt fellelhető. A termőföldek közelségéből következik, hogy az itt lakók csaknem kizárólag a mezőgazdaságból éltek. Ezt tükrözi az utca képe is: a lakóházakhoz közvetlenül csatlakoztak az ólak, istállók, gabonátárolók. Ezek közül még sok ma s megvan, illetve azóta újak épültek. Jellemzően hagyományos megjelenésű, egyszerűbb tömegű, többnyire földszintes, utcafronti épületek helyezkednek el, oldalhatáron álló beépítéssel. A belvárosi zajosabb területekhez képest békésebb életforma a meghatározó, ahol a falvakhoz hasonló életmód is jellemzőbb, vagyis az emberek közötti kapcsolat kissé szorosabbnak mondható. Mivel kissé kiesőbb területről van szó, az építkezések sem olyan gyakoriak, melléképületek, kisebb bővítések, tetőtér-beépítések fordulnak elő nagyrészt. Itt-ott még megmaradtak a hagyományos vályogházak, fafödémekkel. Többségében a lakóépületeket a közterülettől tömör

kerítés választja el, fém vagy fa kapuzattal kialakítva. A Kálvin utca bizonyos szempontból központi része ennek a területnek, ugyanis itt található a református templom, mellette a paplakkal, illetve a hozzá kapcsolódó iskola és óvoda. Mivel ezek a legrégebben épült utcák, a település helyi védelemre érdemes épületei közül sokat ezen a területen találunk, melyek a földszintes, oromzatos népi lakóházak jellegzetes arányait őrzik. Az utcaképet jelenleg igen meghatározzák az elmúlt idők eltérő építkezési szokásai. Sok helyen még láthatjuk a hagyományos, hosszanti elrendezésű, beépített tornácos épületeket, majd a később épült sátoztetős lakóépületek is felbukkannak, illetve néhány helyen már újabb, akár emeletes, összetettebb tömegű, modernebb családi házak is felfedezhetők. A hagyományos falusias lakóépületek később igény szerint pince, műhely, garázs épületrészekkel bővültek, így ma már a négyzetes alaprajznál változatosabb alaprajzú épületek helyezkednek el.

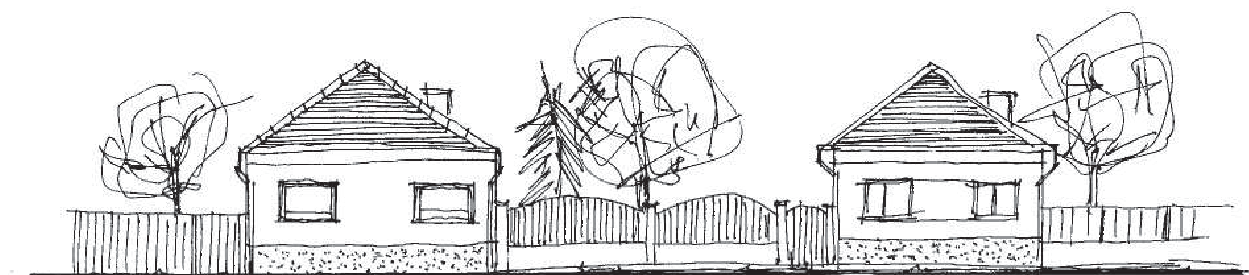
A két világháború közötti parcellázások területe, ahol még találkozhatunk a mezőváros hagyományos falusias jellegű épületeivel is, de megjelennek ezek átalakításai, bővítései is. Az épületek többnyire oldalhatáron álló egyszerű tömegű épületek, utcára merőleges nyeregtetővel, helyenként a polgáriasodó értékeket mutató utcával párhuzamos gerinccel meg-meg szakítva az épületek sorát. A hagyományos épületek egy lakószintet tartalmaznak, az újabb részekben már megjelenik a tetőtérbeépítés, de az ereszmagasság és az épületszélesség még igazodik a régebbi épületekhez.

1950-1980-AS ÉVEK ÉPÍTÉSEI

A területen az előkertes, többnyire oldalhatáron álló egyszerű, földszintes négyzetes tömegű, sátozotttetővel fedett, a hagyományos épületekhez hasonló ereszmagassággal rendelkező lakóépületek jellemzőek. Helyenként már megjelenik ezek kismértékű bővítése, ahol már utcára merőleges illetve azzal párhuzamos beépített tetőteres nyeregtető jelenik meg, helyenként tetőfelépítményekkel kombináltan. Az épületek szélességi mérete 10-12 m körüli, ami sok esetben aránytalanul nagy tömegeket eredményezett. Ezeken a területeken is jellemző a terméskő lábazat, de már a vakolt téglá, nyersbeton használata is gyakori. Az újabb épületeken divatosá vált a betoncserep alkalmazása. A sátozotttetős épületeknél szintén a hármablak a jellemző, a későbbi épületeken alkalmazott előregyártott, nagyméretű, a négyzeteshez közelítő arányú ablakok sokszor osztás nélküliek. A homlokzatdíszítés szinte teljesen eltűnt, legfeljebb vízszintes vakolatosztás jelenik meg az ablakok alján és tetején.

LAKÓTELEPEK KÖRÜLI IKERHÁZAS TERÜLETEK

A nagyvárosi lakótelepek közelében kialakult, kisebb, de többlakásos ikerházas beépítésű városrészek az utcával párhuzamos gerincű nyeregtetővel. Már előkerttel létesültek általában földszintes, széles tömeggel, ezt a szélességet helyenként a tetőtér beépítésével is kihasználták. Az épületek hagyományos építőanyagokkal készültek, többnyire még természetes lábazattal, a nyílászárók nagyobb méretűek, négyzetes arányúak. Díszítés többnyire nem található a homlokzatokon, a kerítések áttört jellegűek.

VÁRALJA

Egyedi hangulatát sajátos telekszerkezete mellett a háttérben megjelenő vár és annak tövében kanyargó utcát szegélyező „kisházak” épületek láncolata adja. A beépítés igazodott a változó terepszint magassághoz, mely változatossá tette az utcaképeket. A falusias megjelenésű keskeny, földszintes házak, zegzugos utak és a helyenként felbukkanó szűk kis tereplépcsők viszszaidézik a középkor hangulatát. A török időben ide bosnyákok telepedtek le, aztán Czigány városként szerepel a térképeken. A siklósi putur-lak, a városfalat követő hosszú teraszokon épült ki, apró házai, apró kertjei mediterrán hangulatú együttest alkotnak. Hagyományos oldalhatáron álló, az utcára merőleges gerincű, egyszerű nyeregtetős beépítés jellemző, az épületek többnyire előkert nélkül, az utcafrontra települtek, mögöttük általában azonos oldalhatárra, azzal többnyire egybeépült, soros elrendezésű gazdasági épülettel. A hagyományos lakóépületek egyszerű, arányos tömegűek, egy lakószinttel, az utcára merőleges 38-42°-s hajlásszögű nyeregtetővel fedettek, a tornác nem jellemző, ha mégis találkozunk vele az egyszerű konzolos kialakítású, általában konty nélküli oromfalas kialakítással találkozunk, ahol a tetőtúlnyúlása legfeljebb egy cserépnny, de

előfordulnak szép arányú csonkakontyos épületek is. A lakóépületek lábazati anyaga hagyományosan a terméskő, sok helyütt levakoltan, és a felmenő falakétól elütő színűre meszelve. A tetőfedő anyag hagyományosan a hódfarkú cserép, ezt sok helyen már a sajtoltszerű cserép váltotta fel, de több épületen használtak síkpalát is a tető fedésére. A történetileg ismert utcai nyílásrenddel már nagyon kevés épületnél találkozunk, legtöbbjükön már a hármablakot találjuk, mely megbontható a hagyományos homlokzatosztást. Az utcai homlokzatok egyszerűbb kialakításúak, vízszintes osztásként legfeljebb egy cserepezett vízvezető párkány tagolja, díszítőelemek nincsenek, vagy csak kisebb kiállású keretesként jelentkeznek. Többségében egyszerű tömegű, nyeregtetős kialakítású lakóépületek helyezkednek el, melyek nagy része felújításra szorul. Az idők folyamán sok oda nem illő melléképület illetve toldalék épült az épületekhez, melyek jelenleg rontják a településképet.

ZENTHE TÉR

A város szövetében egyedülálló karakterű rész, a keskeny téglány telekosztású, többszintes tetőteres csoportházas terület. A Harkányi út felől fésűs, lépcsőzetes telepítéssel utcával párhuzamos gerinccel kutyaöl jellegű tetőkiemeléssel. A belső Zenthe tér felé Hansa városi karakter, fűrészfogas nyeregtetőssal, utcára merőleges gerinccel oromfalas kialakítással, erős tetőtúlnyúlással. A tér kialakításakor létesített telkeknél az előkertben a főépülethez hasonló karakterű összevont garázsok találhatóak, a köztük lévő tömör kerítésben a főbejárat. Az újabb telekosztásoknál már nincs garázs a lecsökkent méretű előkertben, ezért a gépkocsi elhelyezés gondot jelent, melynek csökkentésére a dél-nyugati részen kétsoros garázssor épült. Az épületek építési koruknak megfelelő szerkezetekkel készültek, némelyikük már felújításon is átesett, beton lábazat, beton cserép fedés, nagyméretű sokszor műanyag nyílászárók jellemzik, a homlokzatok díszítés nélküliek, csak a homlokzati hőszigeteléskor felhelyezett utólagos keretezések, könyöklő elemek láthatóak. Az újabb építéseknel már nem egységes a kerítés létesítése és kialakítása, találkozhatunk sövény kerítéssel, kőlábazatos áttört kerítésekkel.

NAGYVÁROSIAS LAKÓTELEPEK

Az 1970-s évektől kezdődően épültek a város lakótelepei eltérő szintszámú és szerkezetű lapostetős tömegekkel úszótelkeken, soros vagy pavilonos elrendezéssel a közöttük kiadódó jelentős zöldfelületekkel, játszóterekkel. Mivel az épületek jelentős bővítése nem várható, inkább a lakáskorszerűsítésekre kell felkészülni, homlokzati hőszigetelés, színezés és nyílászárók cseréje lehetséges azonos karakterbe sorolhatóak. A város első lakótelepe a Köztársaság téren létesült, a Harkányi úttal párhuzamos soros elhelyezéssel, épületek közötti kis síkugrásokkal. A 3 sorba telepített 5 lakószinttel és 1 garázsszinttel rendelkező téglány tömegű loggia-s, franciaerkélyes épületek közötti térrészen található a lakók ellátását szolgáló óvoda és általános iskola. A garázsszintnek köszönhetően a parkolási gondok kevésbé jelentkeznek, de a tér nyugati lezárásaként két oldalról megközelíthető garázssor épült.

Hasonló elrendezéssel és épületekkel épült ki a Béke tér és a Sallai utcai rész is, de garázsszint nélkül, a magassíkföldszint alatt alagsori tárolószinttel. A garázsszint hiánya itt erősen érezhető, mind a Sallai utcában mind a Béke téren épült a tér arculatát erősen lerontó hatású garázssor.

Panelos szerkezettel épültek a Hajdú Imre út és az Iskola utca középső épületei. Szintén 5 lakószinttel és 1 garázsszinttel rendelkező téglány tömegűek, de már a tömegből kiugró erkélyekkel. Sajnos itt is szükség volt különálló garázsok építésére,

ami a Hajdú utcai terület keleti, az Iskola utcánál a nyugati oldal lezárásaként készült el.

A Felszabadulás utca - Gyúdi út és az Iskola utca közötti sávban található társasházak hagyományos szerkezetekkel épültek így magasságuk is alacsonyabb, már csak maximum 3 lakószinttel rendelkeznek és formai kialakításuk is változatosabb, de a területen sajnos itt is több garázssor található. A Felszabadulás utcai 3 egyforma tömbépületnél pedig a sík terepen nem jellemző félszinteltolások épületeket helyeztek el, de a változatos forma mellett a gimnázium közeli épületek külső megjelenésére is figyeltek a tervezők, itt a bejárati részek látszó téglafalazattal készültek, egyedi építészeti részletekkel kiegészítve.

A lakótelepi részek mai megjelenése eléggé változatos, a nehézkes összefogás miatt sok helyütt nem egységesen kezelve az épületeket, hanem lakásonként felújítva, hőszigetelve, korszerűsítve. Ehhez járulnak hozzá a garázssorok, mint szükséges rossz, melyek minősége és külső megjelenése, a hullámpala fedés és az acél garázskapuk nem méltóak a városhoz.

RENSZERVÁLTOZÁS UTÁNI ÉPÍTÉSEK

A területen új építésű, szabadonálló, összetett tömegű épületek találhatóak alacsonyabb hajlásszögű tetővel, többnyire beton cseréppel fedve, az épületek a mai modern anyagokból készültek beton lábazattal, nagyméretű sokszor műanyag nyílászárókkal

SIKLÓS TELEPÜLÉSRÉSZEK

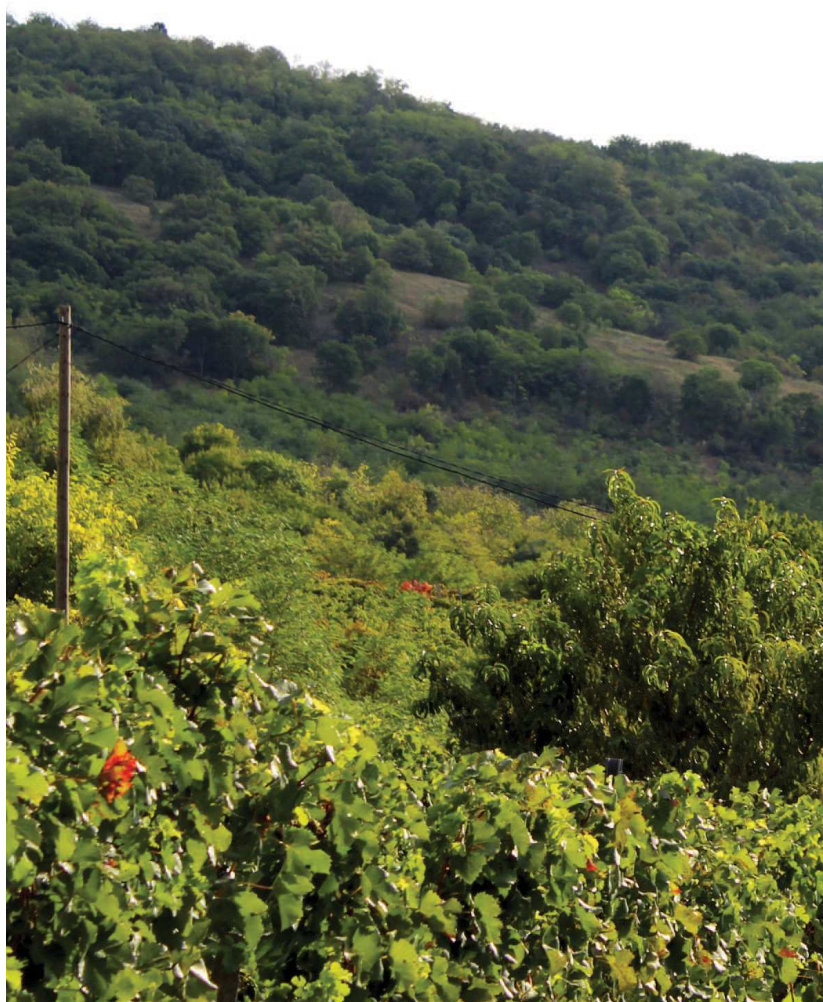
KÜLTERÜLETI LAKOTT RÉSZEK

A Matty felé vezető út mentén, a vásártér környékén található településrészen tanyás jellegű, szórt beépítésű porták találhatók. Kisebb nagyobb méretű sok helyütt tetőteres lakóépületek gazdasági épülettel, általában mindennemű állattartással. A többnyire a telek oldalhatárához igazodó, de ezzel együtt mégis szórt jellegű beépítésnek köszönhetően a közúttól való távolságuk is változó, de mindig előkerttel létesülte. Az épületek szerkezetei szintén változatosak, sok helyütt mindent beépítettek ami rendelkezésre állt így sok a nem összeillő anyaghasználat. Változatos épületformák alakultak ki, de közös jellemzőjük a nyeregtető használata hagyományosan hódfarkú cseréppel fedve, de megjelenik a betoncserép is.

EGYÉB KÜLTERÜLETEK

Az egyéb területek ebben a felosztásban az erdők, legelők, gyepes területek és az egyéb művelésű, például szántó jellegű mezőgazdasági területek. Siklós-Gyúd jelentős erdőterülettel rendelkezik, a közigazgatási terület északi és dél-keleti részét egyöntetű erdőség borítja, az országos ökológiai hálózaton belüli magterület, melyek nagyobb része kiváló termőhelyi adottságú. A mezőgazdasági területeinek kisebb hányada gyep, legelő illetve szántó, a közigazgatási terület keleti részein kiváló termőhelyi adottságú besorolással.

ÖNÁLLÓ KARAKTERŰ INTÉZMÉNYI TERÜLETEK

Külön építészeti karaktert képviselnek az oktatási, az egészségügyi, az egyházi létesítmények, melyek a városban elszórtan, a történeti belvárosba beékelődve illetve az újabb városrészek súlypontjában helyezkednek el. Az épületek mindegyike tükrözi létesítésük korának nyomait, építészetről alkotott elképzeléseit. Így megtalálhatóak, a félnyeregteretűvel fedett, eredeti állapotában faburkolatokkal színesített tömegek, a vázas szerkezettel készült lapostető, díszítés nélküliek. És a mai kor változatos stílusait felvonultató, teljes tömegében látszó téglaburkolatos, alacsonyhajlású fémlémezzel fedett kívülről zárt karakter, a síkokkal játszó hagyományos vakolt felületű, de a nagy üvegfelületek következtében nyitott épület is. Ezen épületek az igényeknek megfelelően többszintesek, vagy nagy belmagassággal rendelkeznek. A rendelkezésre álló telkeken a környezethez illeszkedő elhelyezéssel, előkerttel vagy anélkül, szabadonállóan, zárt sorúan telepítettek.

SIKLÓS TELEPÜLÉSRÉSZEK

120

ÖSSZEFÜGGŐ GAZDASÁGI TERÜLETEK

A települések gazdasági területei két alapvető csoportba sorolhatóak, a kereskedelmi, szolgáltató területek és az ipari területek. Siklóson a vasútállomás közelében lévő a korábbi kárpitos üzem területén, az épületek részbeni felhasználásával alakult ki egy nagyobb összefüggő vegyes, kereskedelmi, szolgáltató és ipari kategóriába sorolható övezet. Találhatóak itt csak raktározásra szolgáló épületek, de termelő egységek is, mint pékség, kisebb háztartási eszközöket gyártó üzem sőt borászatok is. Az épületek vegyes képet mutatnak, alacsonyhajlású tetőkkel létesültek a korábbi technológiai igényeket szolgáló részek, de megjelennek a modern szerkezetekkel, szendvicspanelekkal készült acélvázaz csarnokok is, de mindkét típusra jellemző a nagyobb fesztávolságok, az egyszerű homlokzatképzés, a funkciónak és az építési kornak megfelelő anyagok használata. A másik ilyen terület a Gyúdi út mentén található, a volt kesztyűgyár telke, ami jelenleg kihasználatlan. A városra jellemzőbb kisebb családi, kézműves vállalkozások a településen elszórtan, sokszor a lakóépületek mellett vagy

abban találhatóak.

A kisebb kereskedelmi egységek szintén a lakófunkcióval vegyesen települtek főképp a belvárosi részeken. A legújabb évek diszkont, raktáráruházai Siklóson is megjelentek, sajnos mind hazánkban nagy általánosságban itt sem mindig találták meg a megfelelő helyet. Egy részük a belváros szélén a forgalmas autóbusszpályaudvar mellé települt a korábbi ipari területek, láncgyár, városüzemeltetés, felhasználásával, a másik a Harkány felé vezető út menti részek. A külső részeken található épületek a funkcionális igényeket kielégítő építészeti megoldásokkal készültek, vasbeton vázszerkezet, egyszerű lapostető és homlokzatképzés. A belső, városi részen lévő épületek igyekeznek illeszkedni a környezethez, megjelenik a magastető, a homlokzati anyagok kombinálása, belső összefüggő nagyterek igénye a tető magasságán, összetettségén is megjelenik. Az épületekhez nagyméretű parkolók létesültek, melyek enyhíteni tudják a város parkolási gondjait, mind a hétköznapi, mind a kiemelt események, fesztiválok idején.

SIKLÓS TELEPÜLÉS RÉSZEK

124

SZŐLŐHEGYI TERÜLET

MATYI PINCESOR

EGYÉB PINCESOR

SZŐLŐHEGY

A település egyik legfőbb értéke az elszórt pincékből és pincesorokból álló szőlőhegyi településrész, amelyet szépen gondozott szőlőültetvények kereteznek. A turizmus jelentős része a szőlőhegy köré szerveződik, a helyi kedvelt borok és jellegzetes magyar ételek mellett a gyönyörű, városra néző kilátás is csalogató. A szőlőhegyi területen laza hálózatot, heterogén struktúrát alkotva találhatóak a régi pincék, présházak, mezőgazdasági tárolók és az újabb építésű nyaraló- és lakóépületek. Utcaképről, jellemző elhelyezésről nem beszélhetünk, bár a megközelítésre szolgáló dűlők mentén kialakultak utcás jellegű részek, nagyjából a terepadottságok által kirajzolt helyen és módon épültek ezek az épületek, hol a szintvonalakkal párhuzamosan, hol azokra merőlegesen, néhol az út közelében néhol éppen a legtávolabbi részen. Az épületállomány szintén nagyon vegyes képet mutat, a régi épületek mind méretükben, mind anyaghasználatukban jól tükrözik eredeti funkciójukat (présház, tárolás, pihenés), közös jellemzőjük a hagyományos magastetős kialakítás, apró egyszerű tömeggel, de akad

itt hullámpalával fedett tároló is, csupán itt-ott ékelődik be idegen testként néhány lakóházzá felbővített épület. Találunk itt a tájba belesimulva a nagy szőlőterületek közepén, vagy a megközelítési oldalon, rétegvonallal párhuzamos tetőgerincű, fehérre meszelt pince-présházat déli kitettségű, szinte kivétel nélkül egyenes záródású tornáccal. A területre jellemző kedvező adottságok miatt nagy az igény lakóépületek kialakítására is, azonban a településen a terület jellegének megőrzése érdekében nem cél a lakó jellegű terület kialakítása. Figyelembe véve, hogy a településrész értékei valamint – ezzel összefüggésben – a turistavonzó hatása is a szőlőtermeléshez és a borászathoz kapcsolódó értékekben rejlik, egyértelmű, hogy ennek megőrzése továbbra is a település érdeke. A magyar szőlő- és borágazat jelentős fejlődésen ment keresztül az utóbbi években. A rendszerváltozás utáni látványos fejlődést a borászat és a gasztronómia legújabb kori egymásra találása illetve a minőségi magyar borok előállításra hozta. Ennek eredményeképpen az elmúlt időszakban több új építésű borászat, illetve a borászathoz kapcsolódó vendéglátó, illetve szálláshely-szolgáltató épület is megjelent a területen. Mindemellett a meglévő pincék is felújításra, átalakításra kerültek. A domináns anyagok: vakolat, téglá, fafelületek. A hegyoldalon járva gyakran bukkanhatunk díszes fából készült faragással díszített kapukra, hangsúlyos kerítések nélkül, ez alól a már lakóépületként

használt présházak kivételt képeznek, itt már megjelenik a magas, tömör kerítés, sajnos sokszor nem a tájhoz illő anyagokból. A területeken történő építési munkáknál a hegyoldalból feltárló gyönyörű kilátásra figyelemmel kell lenni, a szemlélő elé egy harmonikus, nyugodt tájkép táruljon fel háttérben a várral. A természeti terület jelentőségére való tekintettel kiemelt hangsúlyt kell helyezni a környezet és az épület kapcsolatára, mindemellett azonban a kortárs technológiák, anyagok és formanyelv használatára is igény van. Cél, hogy az épület tükrözze a hely egyedi hangulatát.

MATYI PINCESOR

Egyedi hangulatú, a korábbi bányauzem felett kialakult kelet-nyugat irányú, te-reppel közel párhuzamos utcavonal északi oldalán egymás mellett szinte zárt sorúan sorakozó, apró telkeken kialakult beépítések. A Váraljához hasonlóan a településen sehol máshol nem jelentkező karakterű településrész. Az utcavonallal párhuzamos gerincű présházból a föld mélyébe pincék nyílnak. Egy-egy ilyen ingatlan nem tartozik közvetlenül a szőlő művelésű földterületekhez. Ezek általában az út vonalától északra elhelyezkedő fennsíkokon illetve a déli lankásabb területeken találhatók. A beépítés ilyen módon minden esetben a feltáruló kilátással is gazdagodik. A völgyek építészeti hangulatát a löszfallal közel párhuzamos 4,0 m-nél nem magasabb párkánymagasságú, egymáshoz szinte zárt sorúan csatlakozó présház épületek határozzák meg, déli oldalon általában egyenes záródású, de minden esetben tornácos, fehérre meszelt falakkal, gyönyörű fa kapuzatokkal. Az apró présházak hullámszó sorokba rendeződő együttese a pincefalvakra jellemző hangulatot idézi. Ezen a részen a jellemző sajátos karakterjegyek meghatározzák a további építkezések irányát, ahol a legfontosabb követelmény az önállóan álló présházak rendszerébe való illeszkedés.

EGYÉB PINCESOROK

A város feletti szőlőhegy egy érdekes és a jelenlegi használatnál, ismertségnél többre érdemes területei ezek az övezetek. Az észak-dél irányú szabálytalan szélességű, átlag 4 - 5 m mélységű völgyek mentén kialakult beépítések, ahol apró telkeken a löszfalhoz tapadó prэшházakból pincék nyílnak a föld mélyébe. Egy-egy ilyen ingatlan nem tartozik közvetlenül a szőlő művelésű földterületekhez, ezek általában a beépített völgyet kísérő magasabb fennsíkokon találhatók, ahol hagyományosan semmilyen épület nem létesült. A völgyek építészeti hangulatát a löszfalra közel merőleges, 4,0 m-nél nem magasabb párkánymagasságú oromzatos prэшház épületek határozzák meg, déli oldalon egyenes záródású általában fehérre meszelt tornáccal, gyönyörű fa kapuzatokkal. Egy-egy völgy a tulajdonosok közösségének magánutcájaként működik. A pihenő-prэшházakat apró virágoskertek övezik.

MÁRIA KEGYHELY MÁRIAGYŰD BEMUTATÁSA

„... A te hited meggyógyított téged...”

Máriagyűd Siklós város településrésze. A természet által körbeölelt templom már önmagában is gyönyörű, de a hívők szerint ennél sokkal többről van szó. A csodatévő hely ugyanis hazánk egyik legősibb kegyhelyének számít, ahova évente több százezer zarándok érkezik, hogy meglátogassa a híres települést.

BEMUTATÁS

A hegyoldaliombok közül kiemelkedő két templomtorony már messziről uralja a látképet, csalogatja az érdeklődő turistákat és irányt mutat a zarándokoknak, akik rendszeresen fel is keresik, hisz Máriagyűd a Tenkes déli lábánál elhelyezkedő, nemzetközi híré Mária-kegyhely, búcsújáró hely, a Magyar Zarándokút végállomása. Nevét, a hagyomány szerint, a magyar honfoglalók közt érkező Győd vezérről, Etu kun vezér fiáról kapta, mely évszázadokig nem is változott, a Mária előtag csak a XIX. században tűnik fel. Már a rómaiak idején lakott település volt, pihenőhelyként szolgált a Sopiane-t (Pécs) Mursával (Osijek) összekötő út mentén. A település fejlődése szorosan összefügg a domboldalban Szent István uralkodása alatt épített kápolna későbbi sorsával, melyet a korábban itt élő szlávok Szűz-Mária oltára fölé emeltek. A település-szerkezet a környezethez, a domborzati viszonyokhoz alkalmazkodva alakult ki egy észak-dél irányú völgy mentén, északi végén a Sid vagy Felső forrással és a forrás közelébe emelt kegyhellyel, déli végén csatlakozással az úthoz. A kápolnát II. Géza templommá fejlesztte ahol az ország főnemesei is sűrűn megfordulnak, felkeresik az épületet és a közelében lévő szent kutat. Itt vonult

keresztül csapatával Csulai Móré Fülöp pécsi püspök a mohácsi csatába igyekezve, ahol életét vesztette. A mohácsi vészt követően Gyűd lakossága reformátussá lett, a templomot a török nem rombolta le, így az épületet előbb szerb ortodoxok, majd magyar reformátusok is használták istentisztelet céljára. A XVII. század végén kezdődtek a templomnál a Mária-jelek ekkor a siklósi ferencesek közbenjárására a templom ismét a katolikusoké lett. A XVIII. század első harmadában Gyűd már nagy jelentőségű kegyhellyé válik. 1739-ben kezdik építeni a ferences rendházat valamint a templomot is kibővítik. A templomból való kiszorulások után a reformátusok is építkezésbe fogtak a településen, az 1770-es évek második felében fatemplomot építettek a mai református templom helyén, amit 1807-ben építettek szilárd kőtemplommá. Az 1800-s évekig a Pécsi útról csak egy északi irányú utcával ágazott le a település, amely a kiszélesedő völgyben „V” alakban kettévált, és érintve a református templomot is a katolikus templom-kolostor együttes előtti téren bezárulva hurkot alkotott. Ez a két ősi utca, a Járó Péter és az Arany János, még ma is őrzi hagyományos, egységes utcaképét, melyet továbbra is őrizni, védeni kell, az utcatorokban megjelenő népi építészeti egyedi elemeivel együtt. A Pécsi úttól déli irányba a XIX. század elején kezdett terjeszkedni a település, a Kossuth Lajos utca kiépítése az 1910-es években fejeződött be a Barcs-Villány vasút vonal és a gyűdi vasúti megállóhely létesítésével. Az utca a siklósi vasútállomáshoz vezető Tancsics Mihály úthoz hasonlóan feltűnő

szélességű és kellemes árnyat adó hársfa sorral büszkélkedhet. 1805-ben VII. Pius pápa búcsú kiváltságokkal látja el Máriagyűdöt, 1846-ban pedig Scitovszky János pécsi megyéspüspök hivatalosan is kegyhellyé nyilvánítja, 2008-ban XVI. Benedek pápa Basilica Minor címet adományozott a templomnak. 1918-tól, ahogy a megye déli részén, itt is hároméves szerb megszállás következik. A települést 1977-ben a szomszédos Siklóshoz csatolták, többek között ezzel a lépéssel nyerte el Siklós ismét városi rangját. A két település táji, természeti összekapcsolása már a barokk korban létrejött, amikor is a Siklós felől érkező zarándokok egyik csoportja által használt utat, a siklósi várat a gyűdi kegytemplommal egyenes vonal mentén összekötő fasor telepítésével jelölték meg, ez lett az Epres út, melynek egyes részei ma is felfedezhetőek a településeken. A további településfejlődés a Pécsi út mentén keleti irányban zajlott jelentős méretű kertes lakóterülettel, illetve újabb észak-déli irányú utca nyitásával az ősi telkek végéből leválasztott területeken. Az utóbbi években a kegyhely környezetében több

turisztikai fejlesztést hajtottak végre, melyek talán ismét kihatnak a település egészére szálláshelyek, vendéglátóhelyek felújításával, kialakításával. A településrészhez északi oldalról egészen a gerincig felnyúlóan a Villányi hegység erdei tartoznak, keleti és nyugati irányban „szőlők” övezik, több értékes, egyedi karakterű pincesorral, délről szántók és legelők veszik körül.

6

MÁRIAGYŰD ÖRÖKSÉGE

Máriagyűd táji és természeti öröksége ma már nehezen választható külön a teljes település értékeitől, ezért itt kissé szubjektív módon az épületekhez, utcasorokhoz köthető elemeket mutatjuk be, az egyéb ismert emlékeket, értékeket a Siklósról szóló fejezetekben már részleteztük.

Gyűd legfőbb öröksége a Mária kultusz és a köré szerveződött egyházi ünnepek, búcsúk. Mint a Magyar Zarándokút végállomását évente több ezer zarándok keresi fel, de mellettük jelentős számú az egyéb istentiszteletek, megemlékezések résztvevői is. A búcsúkhöz kapcsolódik az Eperes sor kialakulása is, ahol kettős eperfasor került telepítésre a Siklósról a kegyhelyre vezető út mentén, itt közlekedtek a búcsúsok, ezért Eprös út vagy Bucsus út néven is említik. A fasor a XVII. század végén meghonosított selyemhernyótenyésztésre emlékeztet, az erősen és többször visszametszett eperfákat (*Morus alba*) kb. a század elején telepítették, jelenleg még kb. 20-25 egyed lelhető fel. Az Eperes sor folytatásaként és a tengely erősítéseként Siklóson jegenyenyár és vadgesztenye sor került telepítésre. Az út mentén található az Eprös úti kereszt, melyet Prajung Julianna állíttatott 1902-ben, szintén egyedi tájértéknek tekinthető.

Védett fasor vezet a kegyhelytől a Kossuth Lajos utca végén található gyűdi vasútállomáshoz, amit a Siklósról vezető Pécsi út keresztez. A déli utcaszakaszon lévő kétoldali hársfasor a kereszteződéstől északra csak keleti oldalon folytatódik az emlékműig. A fasor 180 db, 40-60 cm törzsmérőjű fából áll. A fák egészségesek, habitusuknak megfelelően fejlődtek.

Egyedi tájértéknek tekinthető a kálvária, a kegyhely feletti imahely Piéta szoborral, idős hársfával, ugyancsak a kegyhelytől indulóan a Tenkesre vezető földút melletti vadgesztenye fasor, a már említett gyűdi állomás és az épületek körüli gesztenyefák, a gyűdi régi temető, a településtől nyugatra a Szabolcsi árok alatt található utiszent és a fehérvöröskút - utiszent a Máriagyűd és Siklós közti határon.

A karsztjelenségekkel összefüggő objektum, víznyelő, a Máriagyűd Szabolcsi-árok kőbányában levő zsomboly.

A Máriagyűd - Sid vagy Felső forrás forrásfoglalással ellátott többnyire állandó forrás. A Baranya földrajzi nevei c. kiadvány szerint „Fősső-kút” és „Síd-fórás”. A Búcsú téren említ még a könyv egy Mária-kutat és egy Fali-kutat is.

SZENTKÚT

A kegyhelytől keletnek induló utca vezet a Szentkúthoz. Ennek télen-nyáron iható hús vizét a hagyományos „gyűdi korsókban” vitték haza régente a zarándokok, sziklába vájta ciszternakútból, mivel a néphit szerint meggyógyul az, aki a vizéből iszik. Ma már csak időszakos karsztforrás környékén vizezős területtel.

A Máriagyűdi barlangot az 1800-as években fedezték fel, és a Pécsi Újság 1894. június 1-i és a Dunántúl című napilap 1918. augusztus 15-i száma szerint a barlang képződményeit 1872-ben disztó és emlékkőnek kitermelték.

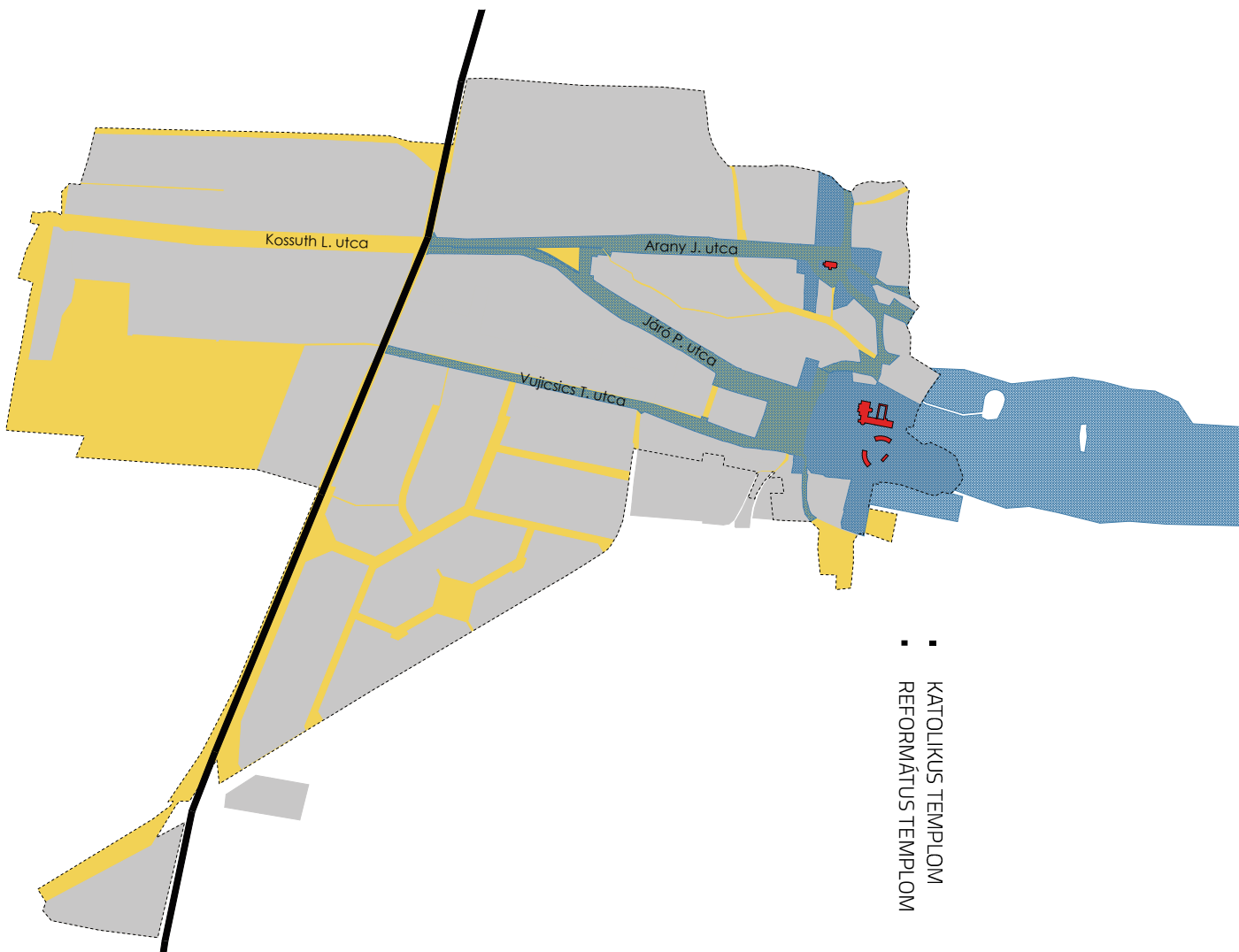
CSODABOGYÓ TANÖSVÉNY

A kegytemplom főlépcsőjének lábától indulva a máriagyúdi református templomnál hagyja el a lakott részeket, hogy egy kellemes sétaút során vezessen fel a kilátóhoz, bemutatva a Tenkes-hegy élővilágának mindennapjait 22 ismertető tábla segítségével, a fákkal és cserjékkel 16 tábla segítségével ismerkedhetünk meg, Innen a vadászház mentén továbbhaladva több kirándulócélpontot is választhatunk, keletnek fordulva visszatérhetünk a kegytemplomhoz, nyugati irányban a szintén híres Tenkes csárdánál pihenhetünk meg.

MÁRIAGYŰD ÖRÖKSÉGE

140

SARLÓS BOLDOGASSZONYNAK SZENTELT KATOLIKUS KEGYTEMLOM

Máriagyűd legfőbb vonzereje országos védettségű épületegyüttese, a Basilica Minor címmel rendelkező római katolikus templom és környéke, a volt zárdáépület, és a szabadtéri oltár. Az első templomot 1148-ban II. Géza király építtette, melyet az évtizedek során folyamatosan fejlesztettek, a XV. században gótikus stílusban újjáépítették. A mohácsi vészt követően Gyűd lakossága reformátussá lett, a templomot a török nem rombolta le, így az épületet előbb szerb ortodoxok, majd magyar reformátusok is használták istentisztelet céljára. 1689-ben I. Lipót császár utasítására Vechi szigetvári várkapitány katonáival visszajuttatja a templomot a katolikusok kezére és a barátok gondjaira bízta, akik 1698-ban Kaproncáról Mária-szobrot hoznak. A szobrot 1704-ben a református Zana György és Sándor László kuruc vezérek fosztogatása elől Siklós várába viszik, mivel az ide 1704. március 24-én betörő rácok vérengzenek, és a szobrot is karddal megvagdallják, Benua Henrik jószágkormányzó Eszékre menekíti. A mai napig is ott van a ferences templomban. 1739-ben átalakítják és nagy barokk stílusú templomot formálnak az egyhajós templomból. A hajó keleti felét jelenleg a szentély őrzi, immár megnagyobbított apszissal, a nyugati felét elbontották, és kiszélesítették a templomhajót, melyet két déli tájolású toronnyal, új kapuval és egy-egy oldalkápolnával láttak el. A szentély déli záródásánál nyílik a középkori bejárat fakapuja, amelyet különleges alkalmakkor még ma is használnak. Ekkor kezdték el a templom-

hoz északról csatlakozó rendházat is. A szentélyhez kapcsolódik dél felől az 1742-ben hozzáépített Szent Mihály-kápolna, melyet Griller Mihály uradalmi tisztt építtetett hálából, hogy családjával együtt megmenekült a pestistől. Ebben a kápolnában egy boltíves mélyedés található, amely a hagyomány szerint a Szent István-kori első kápolna maradványa. A templom ékessége az 1713-ban készítettett új kegyszobor, amely 1784-ben műves ezüstpalástot kapott; a rajta látható ezüst szívet 1921-ben adományozta Zichy Gyula püspök, az előtte látható ezüst rózsza 2009-ből származik az ezeréves egyházmegye ajándékaként. A szobor a siklósi vörös márványból, valamint itáliai fehér márványból készült neobarokk főoltáron kapott helyet. A templomhajóban mindmáig megtalálhatók a XVIII. századi barokk padok és oltárok a ferences fafaragó-műhely munkáját dicsérve. Az épületegyüttes fölött található az 1937-38-ban épített szabadtéri oltár és az árkádos hodályok, ez a tér a nagybúcsúk állandó színtere, melyet 2013-15-ben teljes mértékben felújítottak, korszerűsítettek. Fölöttük magasodik

az 1751-ben épült kálvária, melynek Zsolnay-kerámia stációkép-sorozatát 1949-ben szentelték fel. A templom előtti „vár-fal” mai formájában 1934-ben készült el a főlépcső két oldalán. A templom 22 méter magas déli ikertornyai már messziről irányt mutatnak a vándoroknak. 1860-ban helyezik el a domboldalban a Fájdalmas Anya szobrát, 1900-ban pedig a keresztény Magyarország 900 éves fennállása emlékére felállítják Kiss György cink korpuszával a jubileumi keresztet. Ebben az évben készül el a mai orgona is, melyet aztán többször bővítettek. 1927-ben kerül a templom mellé az Immaculata-szobor. 1964-ben Papp László festőművész felújítja a templom belső terét, 1972-ben megkezdődik a templom külső restaurálása. A zarándok hívek adományaiból 1977-ben felépül az új plébániaház. 1985-ben a plébánia-ház mellé, vele szerves egységben nyugdíjas papok részére otthon épül, hogy a Zarándokok gyóntatásában segítsenek.

REFORMÁTUS TEMPLOM

A máriagyúdi településrész másik országos védettségű épülete a református templom, történetéről sajnos kevés információval rendelkezünk. A mai templom elődje az 1770-es évek második felében épített fatemplom volt, ennek helyén 1807-ben építették a ma is látható copf stílusú kőtemplomot, melyet már kifejezetten a református liturgia igényeinek megfelelően terveztek.

HELYI VÉDELEMRE ÉRDEMES UTCASOROK, ÉPÜ- LETEK

A település helyi védelemre érdemes utcarészei, épületei a hegyre, a templomhoz vezető két ősi utca, a Járó Péter és az Arany János mentén találhatók. Az utcák a táji adottságok következtében szélesebbek a megszokottnál, elválasztásukat csapadékvíz levezető árok biztosítja. Az Arany János utca vége még jobban kiszélesedik, szép előteret létrehozva a templom előtti nagyobb teresedéshez. Az épületek többnyire utcára merőleges gerincű parasztházak tornáccal, néhol a telek közepén beforduló gazdasági épülettel. Találhatók köztük szépen felújítottak, karbantartottak, modern funkciókkal létesülve.

MÁRIAGYÚD ÖRÖKSÉGE

146

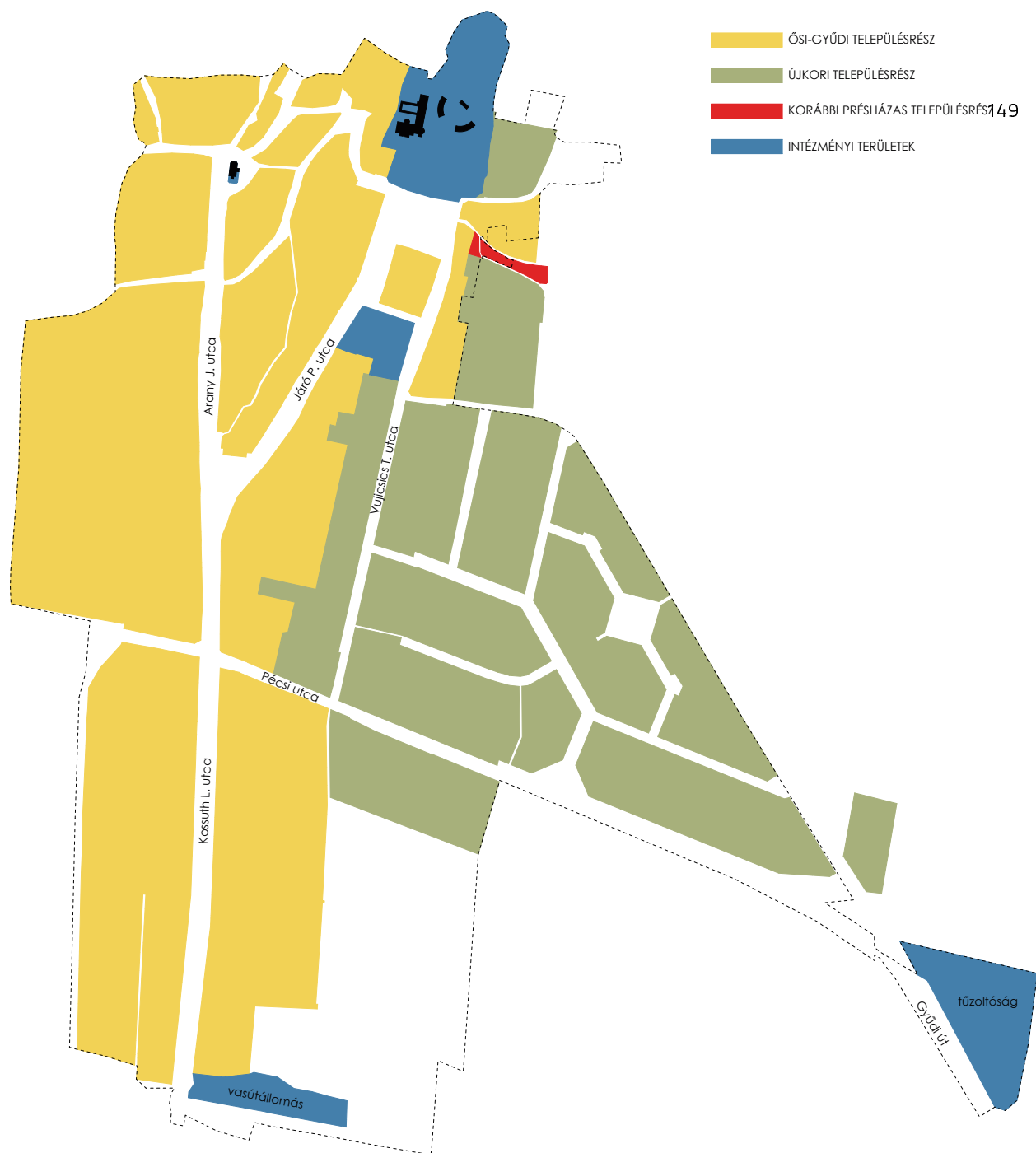

MÁRIAGYÜD ÉLTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZEI

Az előzőekhez hasonlóan a városrészt is településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területekre osztottuk fel, hogy bemutassuk az egyes részek jellemzőit, meghatározó elemeit, védendő értékeit.

ŐSI GYŰDI TELEPÜLÉS- RESZ

Ezen a területen hagyományos oldalhatáron álló, az utcára merőleges gerincű, egyszerű nyeregtetős beépítés jellemző. Az épületek többnyire előkert nélkül, az utcafrontra települtek, mögöttük általában azonos oldalhatárra, azzal többnyire egybeépült, soros elrendezésű gazdasági épülettel. A telken a keresztcsűrök, telekrészt lezáró gazdasági épületek ritkák, de találhatóak szép példák. A hagyományos lakóépületek egyszerű, arányos tömegűek, egy lakószinttel, az utcára merőleges 38- 42°-s hajlásszögű nyeregtetővel fedettek, jellemző az oszlopokkal alátámasztott vagy egyszerű konzolos tornác, általában konty nélküli oromfalas kialakítással találkozunk, ahol a tető túlnyúlása legfeljebb egy cserépnyi, de előfordulnak szép arányú csonkakontyos épületek is. A lakóépületek lábazati anyaga hagyományosan a területen bányászott mészkő, általában levakoltan, és a felmenő falakétól elütő színűre meszelve. A tetőfedő anyag hagyományosan a hódfarkú cserép, ezt sok helyen már a sajtoltszerű váltotta fel, de több épületen használtak síkpalát is a tető fedésére. A történetileg kialakult parasztházak eredeti utcai nyílásrendje szerint az utcára többnyire két kis ablak

néz, és a tornác bejárata. Az eredeti utcai nyílásrend helyébe sok helyen a hármablak lépett, megbontva a hagyományos homlokzatosztást, az utcai bejáratot sok helyütt befalazták vagy ablakra cserélték. Az utcai homlokzatok egyszerűbb kialakításúak, vízszintes osztásként legfeljebb egy cserepezett vízvezető párkány tagolja, díszítőelemek nincsenek, vagy csak kisebb kiállítású keretesként jelentkeznek.

A módosabb gazdák épületei az utcafronttal párhuzamos épületszárnnyal befordultak, amit a tetőgerinc is követ. Ezek a polgárházak az utcafronton hosszan elnyúló homlokzatúak, magasított lábazattal, ha az épület nem foglalja el a teljes telekszélességet, az utcai homlokzaton csak az egységes, szimmetrikus ablakosztás jelenik meg. A homlokzatot függőleges irányban lizénák tagolják, az ablakokat egyszerűbb esetben falsávkeretezések, díszesebb épületnél vakolatból képzett végigfutó, vagy csak az ablakok alatt megjelenő könyöklők, illetve erősen tagolt, eklektikus szemöldökök hangsúlyozzák. Ha az épület a teljes telekszélességet elfoglalja, az utcai homlokzaton megjelenik a kapuáthajtót lezáró kapuzat is.

Az épület melletti kerítések tömör téglából épült falszakaszokkal és áttört kovácsoltvas kapukkal egészítik ki az utcaképet. A közelmúltban épült lakóépületek szélességi mérete nőtt, ami esetenként aránytalanul nagy tömegeket eredményezett, építménymagasságuk igazodik a régebbi épületekhez, de már hasznosított nyeregtetővel fedettek, egyértelműen nőttek a nyílások méretei, az előregyártott, nagyméretű, a négyzeteshez közelítő arányú ablakok sokszor osztás nélküliek, homlokzatdíszítés szinte teljesen eltűnt.

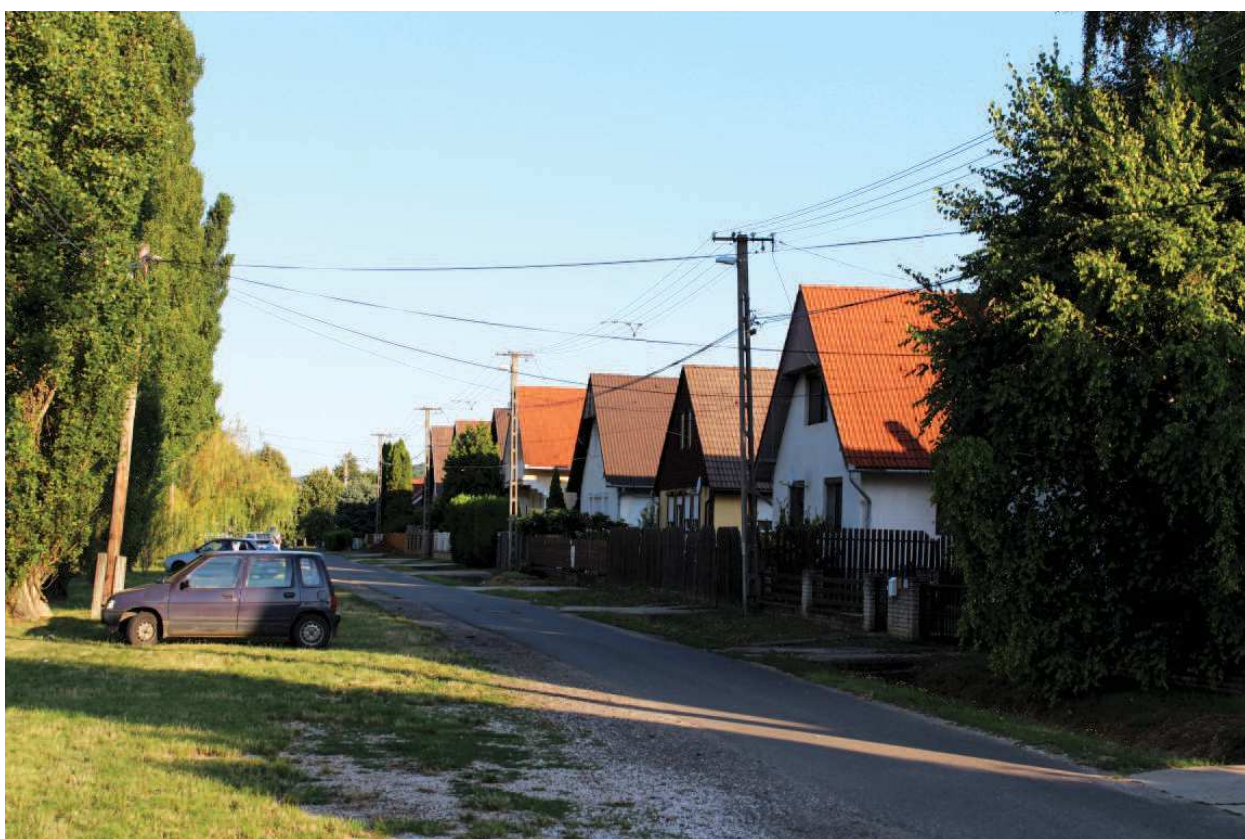
A Pécsi utcától délre vezető Kossuth Lajos utca kellemes arányú, szépen karbantartott, védett fasorral rendelkezik. Az utcaképet meghatározó épületállomány állapota különböző, a lakóházak egy része szépen felújított illetve karbantartott, de természetesen vannak még felújításra szoruló épületek. A településrész kialakult összképét védeni kell, fejlesztések csak az értékek megtartása mellett lehetséges.

ÚJKORI TELEPÜLÉSRÉSZ

Az új telep az 1970-s évektől alakult ki, a Siklóshoz csatolás és így az ismételt várossá nyilvánítás egyik kézzel fogható eredménye, ehhez a részhez kapcsolódik a Vujicsics Tihamér utca átalakuló déli szakasza is. A területen már előkertes, de nagyobb részt még oldalhatáron álló tetőtérbeépítéssel épületek találhatók. Az épületszélességek a hagyományos méreteknél nagyobbak, ami helyenként aránytalanul nagy tömegeket eredményezett. Sok lakóépület típusúterv alapján készült, helyenként egymás mellett is találhatók teljesen egyforma épületek. Főtömegük az utcára merőleges gerincű nyereg-tetővel fedett, oromfalas vagy csonkakontyos lezárással. A tetőtér nélküli földszintes, közel négyzetes alakú épületeknél jelenik meg a sátoztető, a hagyományos épületekhez hasonló ereszmagassággal. A legújabb épületeknél szórványosan már megjelenik az enyhébb hajlásszögű, összetett tetőforma is, a lejtésből adódóan tetőtérbeépítés nélkül. Az épületek itt már a vakolt téglalábazat, illetve többnyire nyersbeton lábazatra épültek. A Pécsi út északi oldali beépítéseknél a nyereg-tető az utcával párhuzamos gerincű. Az újabb épületeken divatosabbá vált a betoncserép alkalmazása, és néhány helyen megjelentek a magyar utcaképből kirívó színű (kék, zöld) tetőfedő anyagok is. Nőtték a nyílások méretei is, az épületeken alkalmazott előregyártott, nagyméretű, a négyzeteshez közelítő arányú ablakok sokszor osztás nélküliek. A homlokzatdíszítés szinte

teljesen eltűnt, legfeljebb utólagos, rátett hőszigetelésből képzett párkányok, nyílaskertezések jelennek meg. Az utcafrontokon az áttört kerítések a jellemzők, helyenként tömör elemekkel kiegészülve. Az utcák vonalvezetése szerkesztett, az átlagosnál szélesebb méretekkel, lehetőséget biztosítva növényzet, fasorok telepítésére. A tervezett jellegnek megfelelően a Herenvölgyi útnál kiteresedik az utca egy lehetséges köztér, játszótér számára mely sajnos ezidáig nem készült el.

KORÁBBI PRÉSHÁZAS TELEPÜLESRÉSZ

A kelet-nyugati, terepvonallal közel párhuzamos utcavonal északi oldalán egymás mellett zárt sorúan sorakozó korábbi présházak, melyekhez nem tartozik szőlőterület. Az épületek ilyen elhelyezése következtében dél felé feltáruló kilátással is gazdagodnak. Előtűk minden esetben tornác található, egyrészt a nap elleni védekezés másrészt a fedett pihenőhely érdekében. Az utcaképet a kis tömegű, 4,0 m-nél nem magasabb párkánymagasságú, egymáshoz szinte zárt sorúan csatlakozó épületek határozzák meg.

8

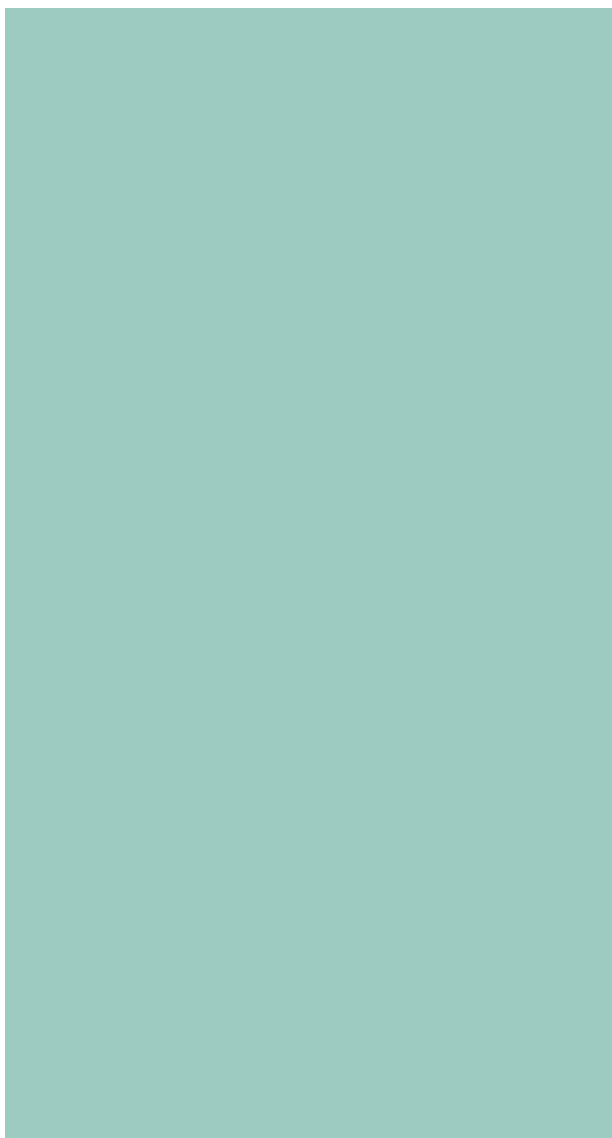
ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

„Mindennemű tett közül pedig a legtökéletesebb az építés. A mű szeretetet kíván, elmélyedést, azt, hogy legszebb gondolatodnak engedelmességed, törvények teremtését lelkedben, s megannyi mást, amit csodálatosképpen kihoz belőled, holott nem is sejtetted, hogy benned lakoznak.”

Paul Valéry / forrás: Paul Valéry: Eupalinosz vagy az építész

Környezetünk elemei alapvető módon meghatározzák életünket. Az ember kezdettől fogva építkezik és használja az építményeket védelmi, tárolási, lakhatási céllal. Életünk jelentős hányada falak között (lakásban, irodában, oktatási, kulturális, hivatali vagy épp egészségügyi intézményben, üzemben) zajlik vagy épp a falakon kívül, de építmények által határolt utcán, köztéren, udvaron. A minket körülvevő épített környezet kölcsönösen együtt él velünk: jelképezi kulturális, gazdasági, társadalmi berendezkedésünket, egyúttal vissza is hat gondolkodásmódunkra. Az épített környezet nem merev és állandó rendszer; folyton alakul és változik. Új épületek és műtárgyak tűnnek elő, míg másuknak nyoma vész, hiszen az újdonsággal elkerülhetetlenül együtt jár az avulás, melyet optimális esetben ismételt fejlesztés, felújítás, korszerűsítés, rosszabb esetben pusztulás vagy bontás követ.

Szinte mindannyinkban felmerült már legalább egyszer az építés gondolata. Jártunkban-keltünkben rendszerint botlunk zajló építkezésbe. Az embernek alapvető igénye a védelem, a hajlék biztosítása a fennmaradás érdekében, később a bővítés, a fejlesztés a kényelem reményében. Természetes vágyunk és szükségletünk az alkotás, melynek egyik legkézzelfoghatóbb és legszembeötlőbb megnyilvánulása az építés. Nem feltétlenül kell várkastélyt vagy felhőkarcolót magunk elé képzelni, ha építési szándékról esik szó. Az építési tevékenység építmény, építményrész, épületegyüttes megépítése, átalakítása, bővítése, felújítása, helyreállítása, korszerűsítése, karbantartása, javítása, lebontása, elmozdítása érdekében végzett építési-szerelési vagy bontási munka végzése.

ÉPÜLETEK ELHELYEZÉSE

ÉPÍTÉSI ÖVEZETEK

A helyi építési szabályzat az országos jogszabályok előírásainak megfelelően jellegüknek és felhasználásuknak megfelelően különböző ún. területfelhasználási egységekbe (övezetekbe) sorolja a község területét. Építési tevékenységet végezni csak a különböző övezetek előírásai alapján szabad.

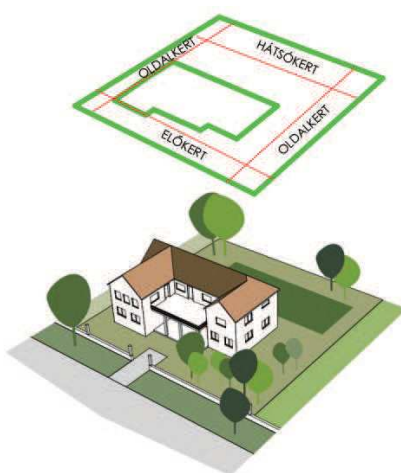
ÉPÍTÉSI HELY

A teleknek az a része ahol az épületet el lehet helyezni, a beépíthető telekrész amit a helyi építési szabályzat által meghatározott beépítetlen sávok (elő-, oldal- és hátsókert) vesznek körül.

Előkert: A telek utcavonalához csatlakozó beépítetlen sáv.

Oldalkert: Az utcára merőleges telekhatárok mentén kialakuló beépítetlen sáv, ezen a telekrészen biztosítható a telek gépjárművel való megközelítése.

Hátsókert: A hátsó telekhatár mentén kialakuló beépítetlen sáv, hagyományosan a gazdálkodásra használt telekrész.

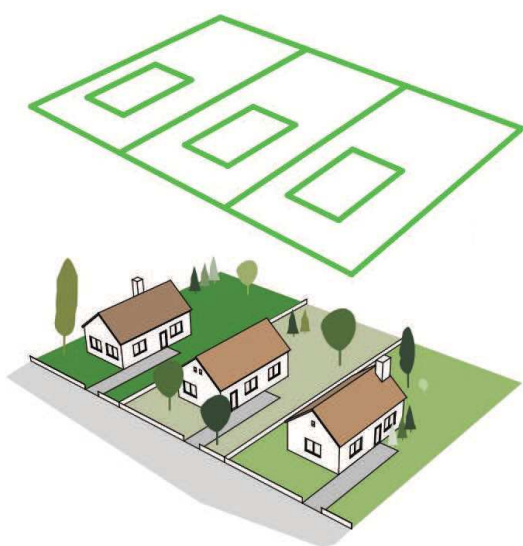

BEÉPÍTÉSI MÓD

Az épületek elhelyezésének típusa, ez lehet oldalhatáron álló, szabadonálló, ikres és zárt sorú. Máttyon az oldalhatáron álló elhelyezési mód a hagyományos, az újabb építéseknel fordul elő a szabadonálló elhelyezés, ikres és zárt sorú épületekkel talán nem is találkozunk itt.

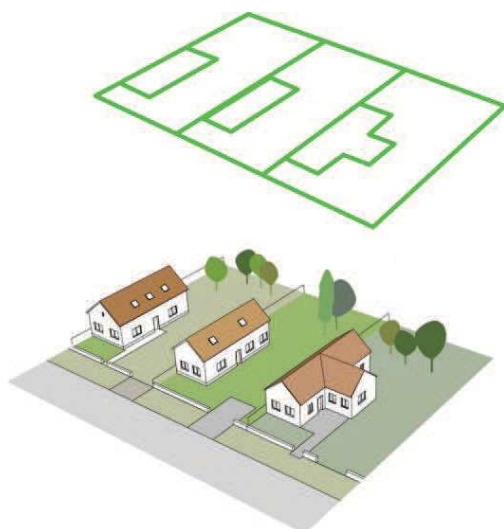
Oldalhatáron álló: az épület egyik külső fala a telek egyik telekhatárára épül meg, ez jellemzően az északi vagy a nyugati telekhatár. Az épület telekhatáron lévő falán nyílások csak speciális esetekben létesíthetők. Ennél a beépítésnél az épület mellett jelentős méretű terület marad a gépkocsival való közlekedésre, udvar kialakítására.

SZABADONÁLLÓ ELHELYEZÉS

Ilyen esetben az épület körül minden irányból a saját telek található, minden homlokzaton lehet nyílni.

OLDALHATÁRON ÁLLÓ ELHELYEZÉS

az épület egyik külső fala a telek egyik telekhatárára épül meg, ez jellemzően az északi vagy a nyugati telekhatár. Az épület telekhatáron lévő falán nyílások csak speciális esetekben létesíthetők. Ennél a beépítésnél az épület mellett jelentős méretű terület marad a gépkocsival való közlekedésre, udvar kialakítására.

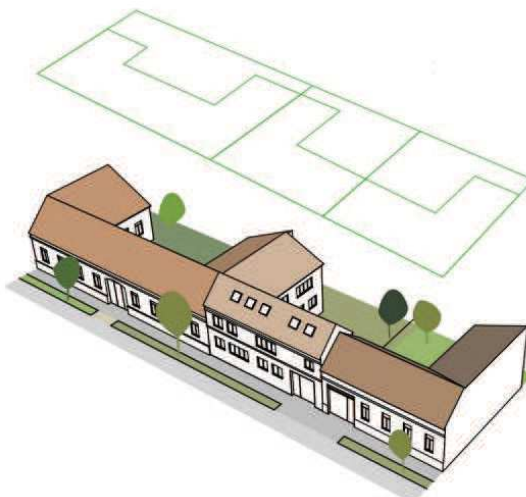
IKRES ELHELYEZÉS

Két szomszédos telken álló épület a közös telekhatár két oldalán kerül elhelyezésre így együttes tömege egy szabadonálló épület képét mutatja, azonban szerkezetileg önálló épületeknek kell lenniük.

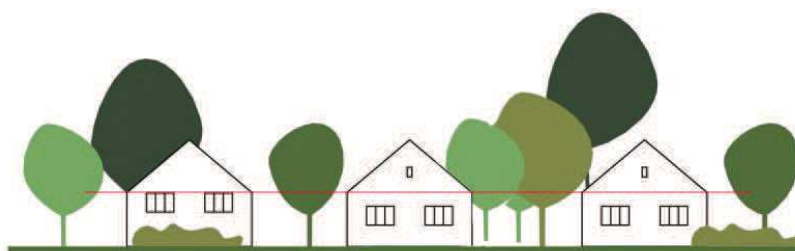
ZÁRTSORÚ ELHELYEZÉS

Ennél a beépítési módnál az épület végfalai az utcára merőleges telekhatárookra kerülnek, ezeknek tűzfalaknak kell lenniük. Az ilyen jellegű beépítések a városokra jellemzőek, egy tömör utca képét mutatják.

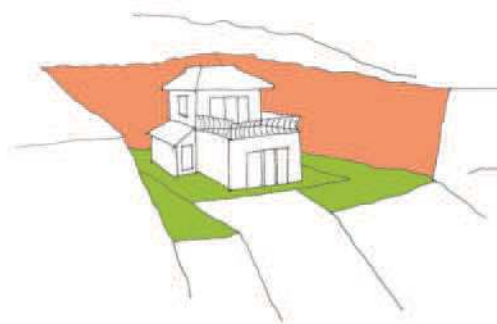
ÉPÜLETMAGASSÁG/ ÉPÍTMÉNYMAGASSÁG

Az épületmagasság/építménymagasság bonyolult fogalmát pontosan külön jogszabály határozza meg. Egyszerű épület esetén általánosságban jó közelítéssel az ereszt magasságával egyező érték.

TEREPALAKÍTÁS

Siklóson többnyire a szőlőhegyen és Gyűd egyes részein jellemző a lejtős telek. Ezeken a területeken az épület terephez való viszonya döntő fontosságú. Vizsgálni kell a telek lejtésének mértékét, a telek geometriai formáját (szélesebb vagy keskenyebb telek), az épület nagyságát és magasságát (szintszáma).

A terepre való illesztésnél nem megfelelő, ha a terepbe belevájjuk a házat egy nagy árkot képezve ezzel.

A terepre való illesztésnél nem megfelelő, ha a terepre kiemeléssel helyezzük el a házat nem illeszkedve a terepvonalhoz.

Ha mindenképpen ilyen sík terepre illesztett épület a cél, ennek megfelelő környezetet keressünk és ne akarjunk mindenáron a hegyen építkezni.

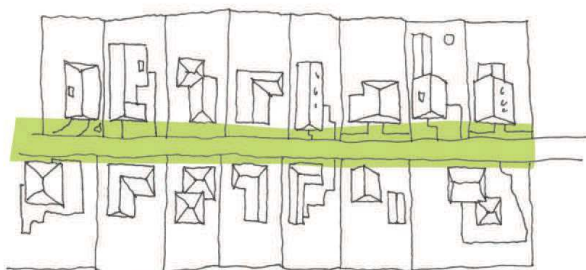
TELEPÍTÉS

A telkek beépítésénél kövessük a kialakult utcaképet, ne telepítsük a főépületünket ettől jelentősen eltérő távolságra az utcai telekhatártól. Az utcafronttól közel egyenlő távolságra lévő épületek egységes, nyugodt ritmust eredményeznek. A túlzottan hátra húzott épület megtöri ezt az utcai ritmust, sőt a telek intimebb használatú részét, udvarát is lecsökkenti.

Épületünket a kialakult oldalhatárra telepítsük, ez az elhelyezés kedvez a telekhasználatnak, a lakóépület mellett marad elegendő hely a gépjárművel való behajtásra, parkolásra, átjárásra az épület mögötti gazdálkodásra alkalmas rész irányába. A telekhatárral szöget bezáró épület megfosztja ettől a lehetőségtől a keskeny telken építkezőt.

FALUSIAS TELEPÍTÉS

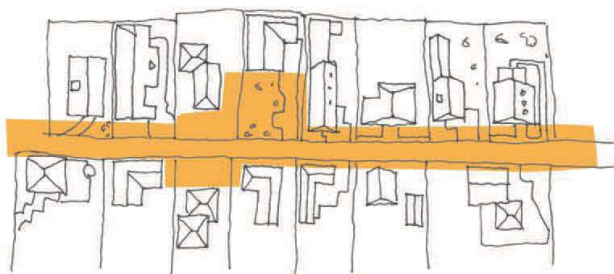

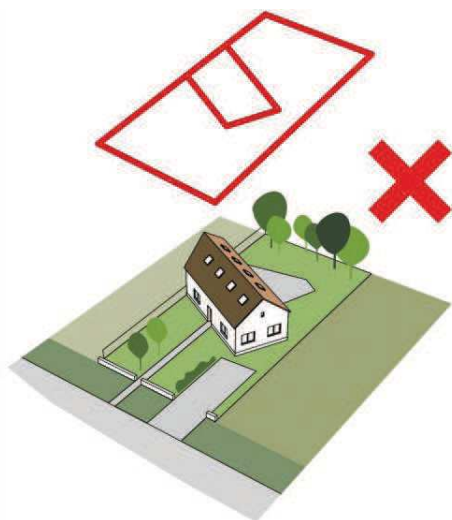
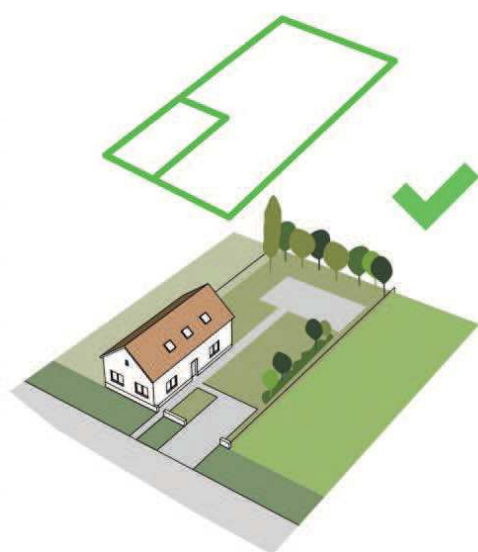
Az utcafronttól egyenlő távolságra lévő épületek egységes nyugodt ritmusú képet adnak.

A telkek beépítésénél kövessük a kialakult utcaképet, ne telepítsük a főépületünket ettől jelentősen eltérő távolságra az utcai telekhatártól. Az utcafronttól közel egyenlő távolságra lévő épületek egységes, nyugodt ritmust eredményeznek. A túlzottan hátra húzott épület megtöri ezt az utcai ritmust, sőt a telkek intimebb használatú részét, udvarát is lecsökkenti.

Egységes utcakép létrehozása egyenlő távolságra lévő épületekkel lehetséges. Hátra húzással megtöri az utca ritmusát.

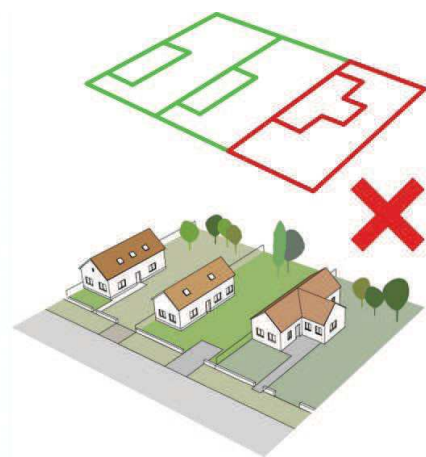
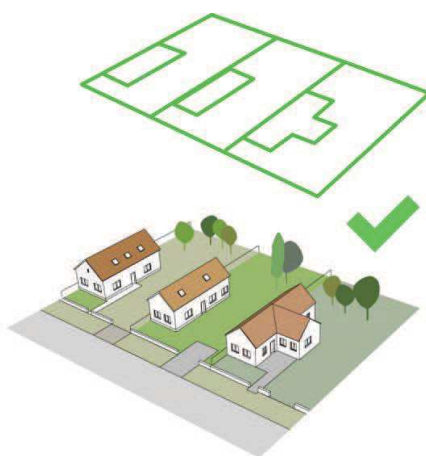

Épületünket a kialakult oldalhatárra telepítsük, ez az elhelyezés kedvez a telekhasználatnak, a lakóépület mellett marad elegendő hely a gépjárművel való behajtásra, parkolásra, átjárásra az épület mögötti gazdálkodásra alkalmas rész irányába. A telekhatárral szöget bezáró épület megfosztja ettől a lehetőségtől a keskeny telken építkezőt.

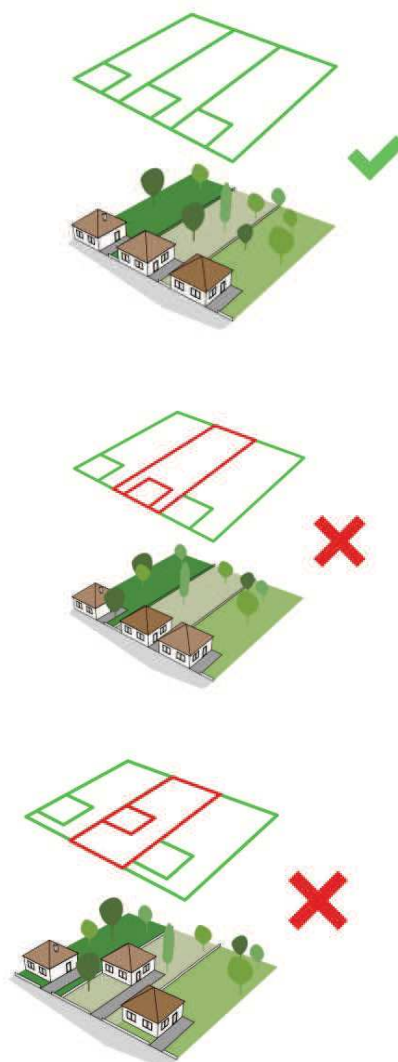
ELŐKERTES TELEPÍTÉS

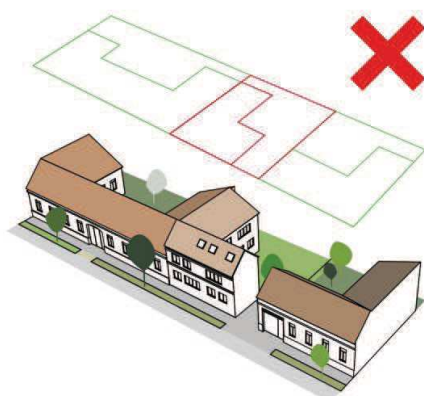
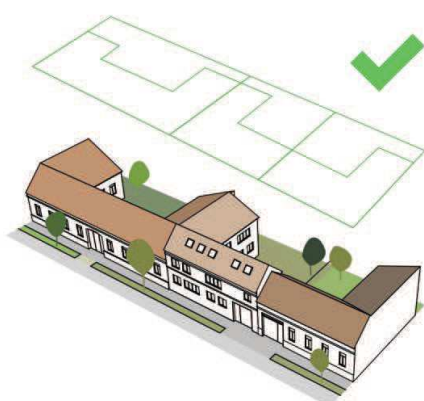
Az előkertés beépítésű utcákban alkalmazkodjunk az már kialakult előkert méretéhez. A túlságosan hátra húzott épület megbontja az egységes utcaképet.

KOCKAÉPÜLETEK ELŐKERTES BEÉPÍTÉSE

Az előkertes beépítésű utcákban alkalmazkodjon amár kialakult előkert méretéhez. A túlságosan hátra húzott épület megbontja az egységes utcaképet.

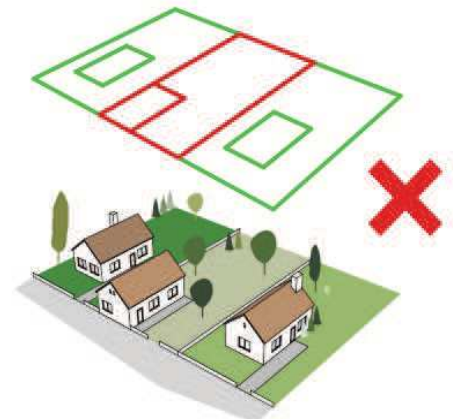
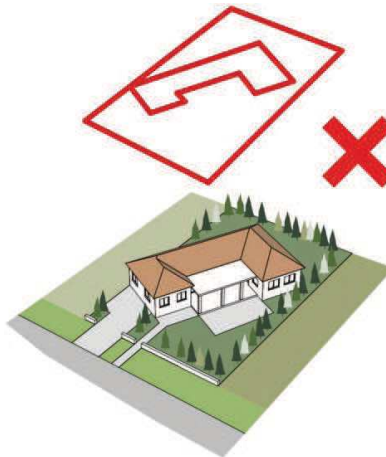
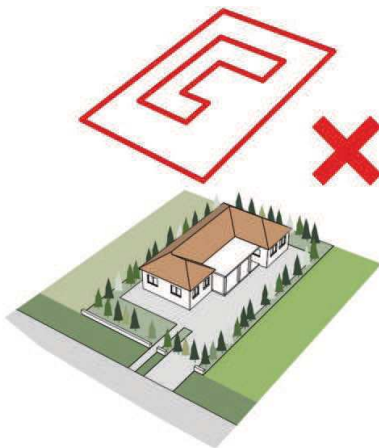
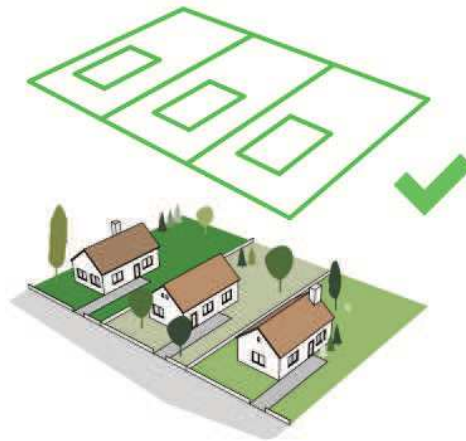

ZÁRTSORÚ TELEPÍTÉS

A zárt sorú beépítésű utcákban a gépkocsival való megközelítést is fedetten alakítsuk ki. Ezzel egyben a gépjármű védett tárolását is megoldjuk.

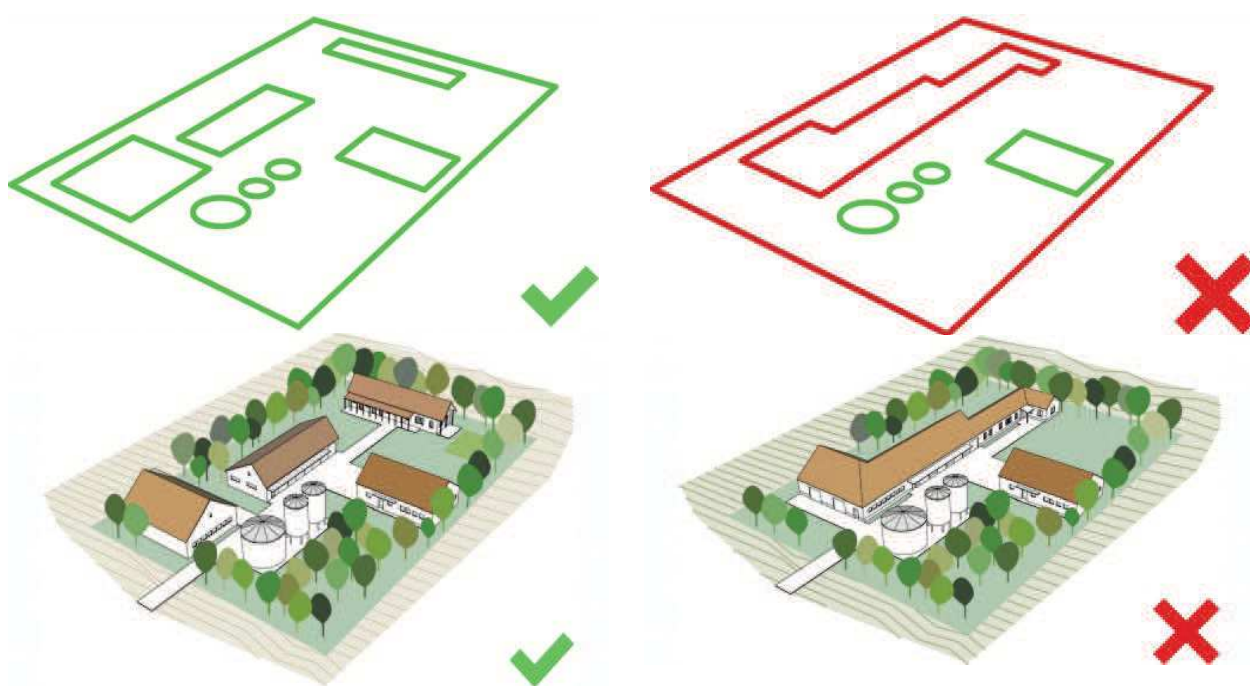
SZABADONÁLLÓ TELEPÍTÉS

A szélesebb, nagyobb területű telkeknél ahol megengedett a szabadonálló beépítés szintén vegyük figyelembe a telekhasználatot, kert, udvar kialakítás lehetőségét, nem feltétlenül kell a telek közepére

SZŐLŐHEGY TELEPÍTÉSEI

A hegyvidéken a tájképbe illeszkedő megjelenés legyen a cél. Igyekezzünk a gerinctől távolabbra, a lankásabb részen elhelyezni az épületeket.

Az épületek elhelyezésénél a telket a helyes sorrendben építsük be, figyelembe véve a későbbi fejlesztési lehetőségeket.

Az épületeket úgy helyezzük el, hogy a szomszédos ingatlanok és az ingatlanokon álló építmények rendeltetésszerű használatát ne akadályozzák, azok állagát ne veszélyeztessék, benapozásának, kilátásának és megközelítésének zavartalansága biztosított legyen, a környezetre káros hatást ne fejtsenek ki.

MAGASSÁG

A meglévő épületek közel azonos magassággal épültek, az új épületekkel igazodjunk ehhez, ne így akarjunk kitűnni a tömegből. A túl magas ház megtöri az egy-séges utcaképet, túlzottan hivalkodóvá válik és esetenként a szomszédos épületek benapozottságát is korlátozza.

MEZŐVÁROS HAGYOMÁNYOS BEÉPÍTÉSŰ TERÜLETEI

Azonos magasságú épületek egyenletes utcaképet alkotnak. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében.

TÖRTÉNETI ZÁRTSORÚ BELVÁROS-LEJTŐS TEREP

A változó ereszmagasságokkal kövessük a terep lejtését. Ne a magasabbban lévő épület ereszmagasságához iazodjunk.

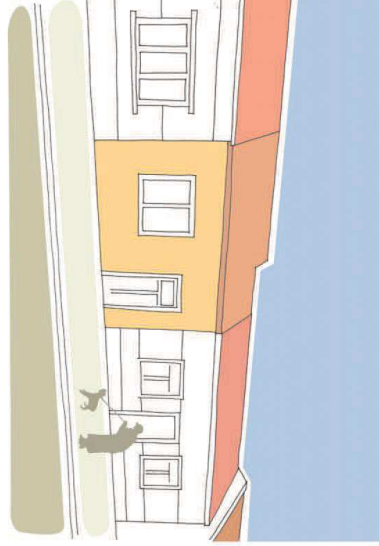

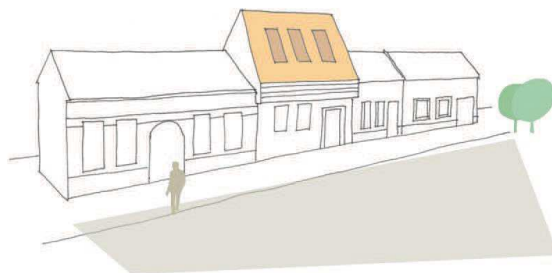
TÖRTÉNETI ZÁRTSORÚ BELVÁROS-SÍK TEREP

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Siklós történeti településrészének utcaképébe.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

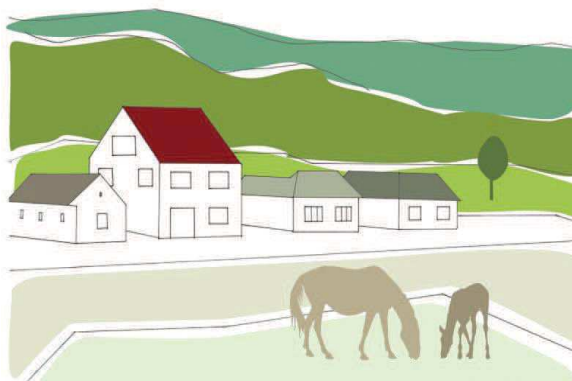
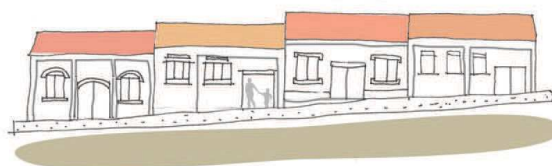

SZŐLŐHEGY, PINCESOROK

A változó ereszmagasságokkal kövessük a terep lejtését. Ne a magasabban lévő épület ereszmagasságához iazodjunk.

A túl magas házak nem illeszkednek a siklósi pincesor történeti utcaképébe.

TETŐFORMA

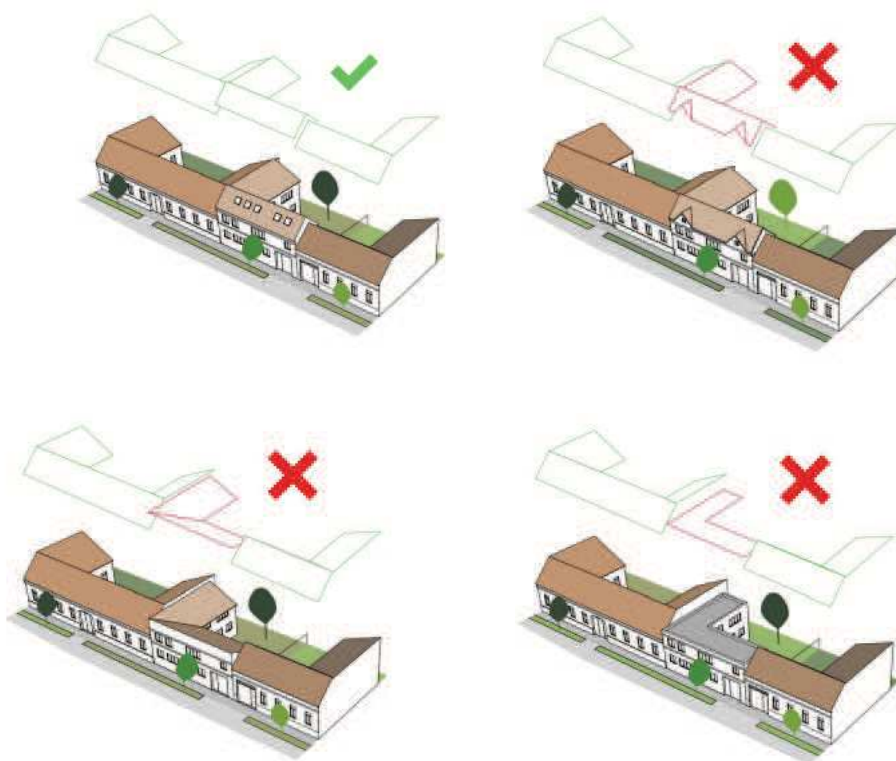
A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló hajlásszöggel kell épülniük, mint környezetük. A túl meredek vagy épp túl lapos tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a településrész utcaképebe.

Esetleges tetőtér hasznosításkor az alacsony hajlásszög erősen lecsökkenti a használható alapterületet. A meredek hajlásszögű tető pedig csak alacsonyabb ereszmagassággal építhető, a helyi építési szabályzat előírásainak betartása érdekében.

TÖRTÉNETI ZÁRTSORÚ BELVÁROS

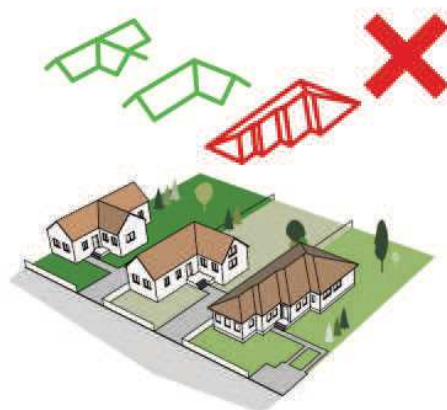
kialakult magastetős beépítés védendő, a tetőzet hajlásszögét az épület építészeti értékének, korának, környezetének megfelelően kell megállapítani.

A tetőfelületből kiálló felépítmények zavaró megjelenést okoznak.

Tetőfelépítményt csak a településképbbe és az épület egészéhez illeszkedő kialakítással, formával létesítsünk.

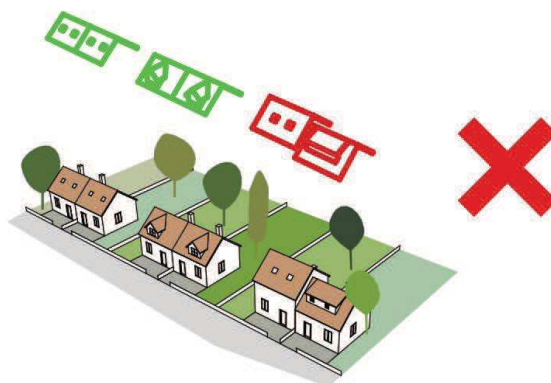
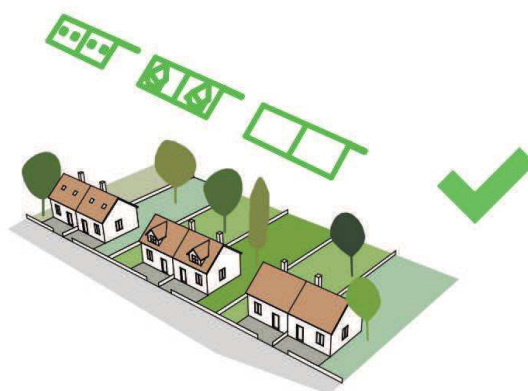

**MEZŐVÁROS HAGYOMÁNYOS BEÉPÍTÉSŰ TERÜLETEI,
MÁRIAGGYÚD ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEI**

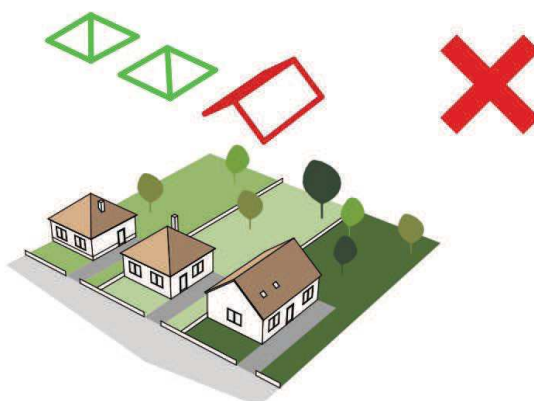
Egyszerű tetőforma kialakítására törekedjünk. Kerüljük az összetet, bonyolult tetőidomokat, bontsuk kisebb egységekre a nagyobb felületeket.

IKERHÁZAS

Az ikerházas épületeknél kialakult egységes tető formáját és magasságát ne törjük meg oda nem illő tetőszerkezettel.

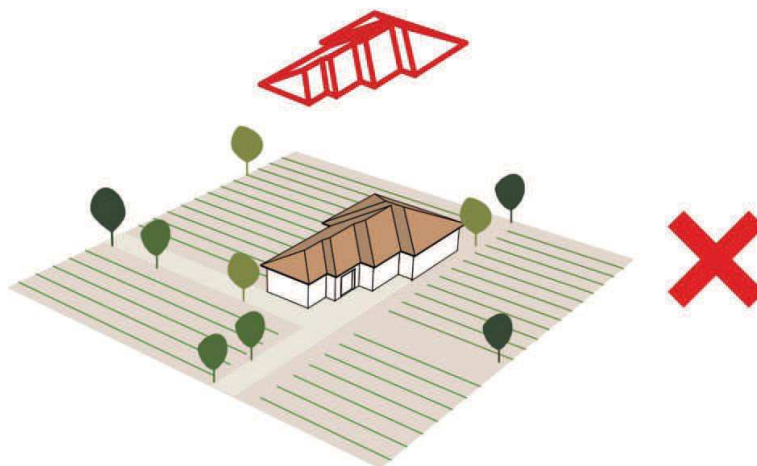
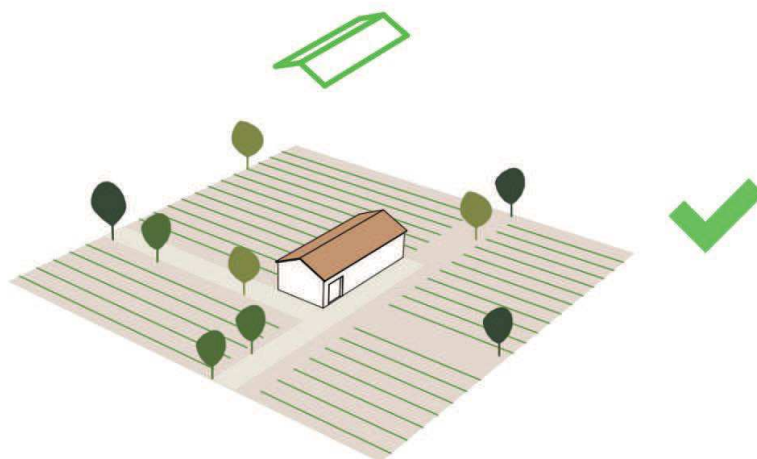
SÁTORTETŐS ÉPÜLETEKKEL KIALAKÍTOTT UTCÁK 1950-1980-AS ÉVEK ÉPÍTÉSEI

A sátortetős épületek közé ne kerüljön konty nélküli nyeregtetős épület. Megbontja az utcaképet.

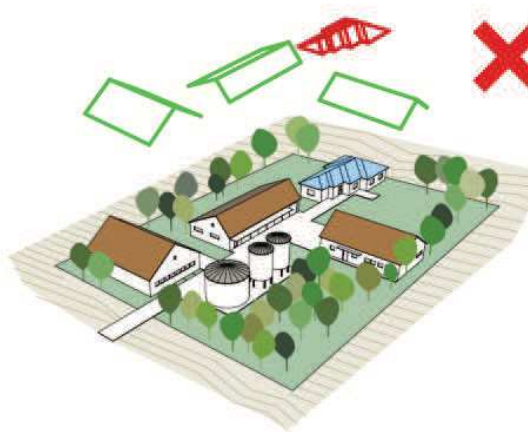
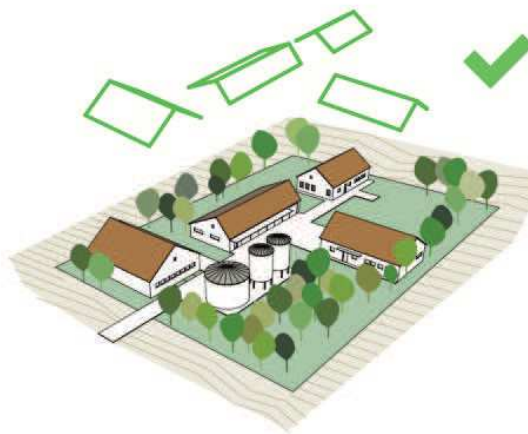
SZŐLŐHEGY

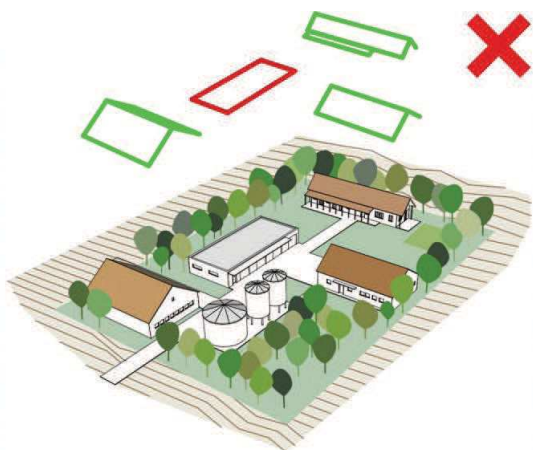
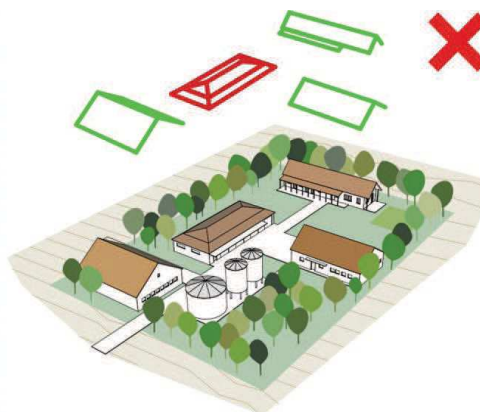
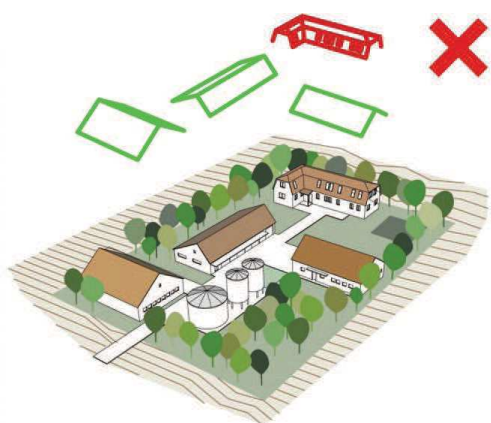
Követve a szőlőhegyre jellemző épületeket, egyszerű geometriájú, nyeregtővel fedett épületek építésére törekedjünk. Bontsuk kisebb egységekre a nagyobb felületeket

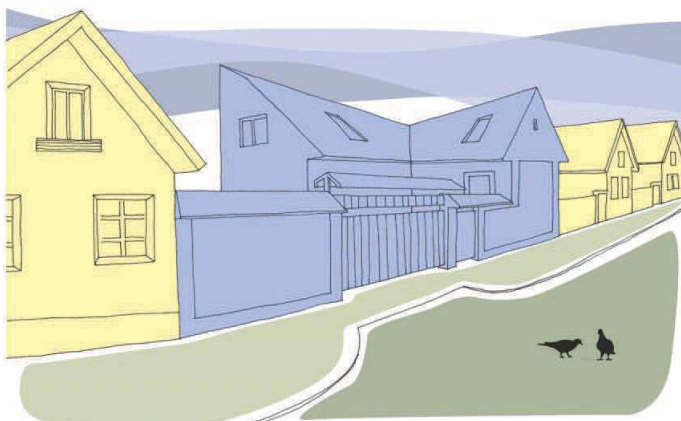
MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK, MAJOROK

Az egyszerű nyeregtetővel kialakított épületek mellett a tagolt, bonyolult tetőforma nem illik. Kövessük a már kialakult rendet!

Az egyszerű nyeregtetővel kialakított épületek mellett a megtört tetőforma vagy a lapostetős sem követendő példa. Szintén a már meglévő épületek tetőinek formavilágát vegyük alapul az építkezés során.

**MEZŐVÁROS HAGYOMÁNYOS
BEÉPÍTÉSŰ TERÜLETEI**

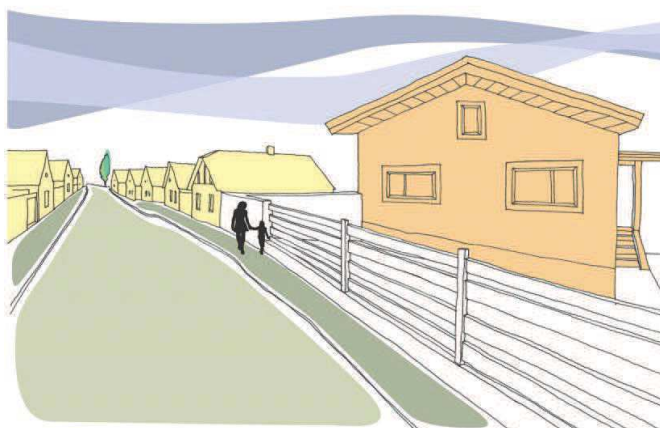
Az utcában jellemző tetőidomtól való eltérés nem szerencsés megoldás.

Ezen a területen a hagyományos egyszerű nyeregtetős épületek jellemzőek, általában utcára merőleges gerinccel, a módosabb gazdák hajlított házainak tetőgerince már az utcával párhuzamosan fut. Új épületek tömegének és így tetőformájának tervezésénél kívánatos az illeszkedés vizsgálata, ne válasszunk túl összetett tetőformát, hanem próbáljuk követni a hagyományos formavilágot, bontsuk kisebb egységekre a nagyobb felületeket.

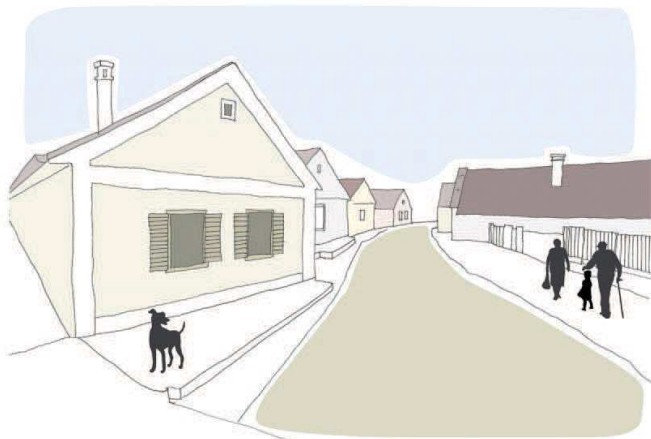
Az utcában jellemző tetőszélességtől vagy hajlásszögtől való eltérés sem eredményez harmonikus képet.

A tető főgerincének iránya a környezetéhez illeszkedő legyen. Új építés, vagy új tető létesítése esetén a gerincvonalak a közvetlenül szomszédos tetővonalakhoz igazodjanak. Amennyiben a két szomszédos tető gerincvonala azonos irányú (utcára merőleges, vagy azzal párhuzamos), a közöttük lévő is ezekkel egyezzen.

Azonos tetőidommal ellátott épületek
egységes utcaképet alkotnak.

TETŐHAJLÁSSZÖG,

TÖRTÉNETI ZÁRTSORÚ BELVÁROS

A meglévőtől eltérő hajlásszöggel kialakított épületek megbontják a rendet.
A túl meredek hajlásszög aránytalanul nagy tetőfelületet eredményez.

HOMLOKZAT, ANYAGHASZNÁLAT

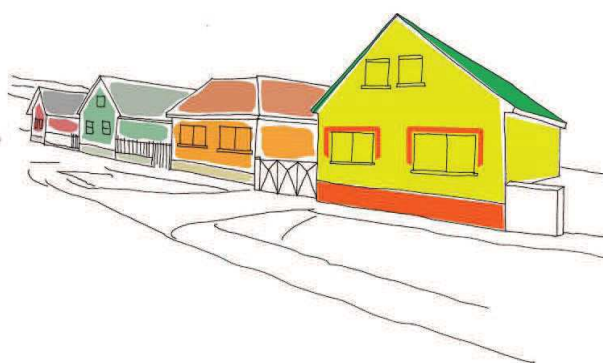
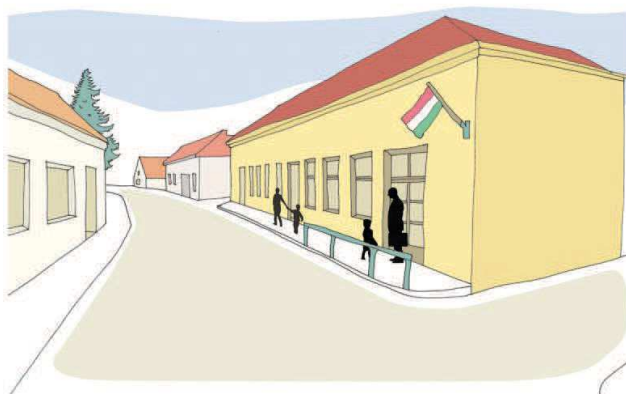
A tiszta logikus, arányos, egyszerű, homlokzatképzés településképileg egységes megjelenést kölcsönöz. Felújításnál törekedjünk a meglévő értékes homlokzat megőrzésére eredeti állapotának visszaállítására. A településen jellemző oromfalas, kontyolt utcai homlokzatok nyugodt képet árasztanak. Használjunk természetes anyagokat mind lábazatként, mind felületképzésnél. Homlokzatképzésnél kerüljük a túldíszítettséget, igyekezzünk megtalálni a helyes arányokat, formákat. Bátran vegyünk példát műemlékeinkről, helyi védett épületeinkről, de ne másoljuk őket szolgáian. A homlokzati struktúrát, ha mód van rá, szerkezetekkel érzük el vakolattal téglával, cseréppel dolgozzunk. Egy-egy egyszerű kő vagy fakeret képes elegánsan kiemelni, hangsúlyozni a nyílásokat. A díszítéseknél is gyakran hasznos alapelv a kevesebb néha több szemlélet. A tetőfedő anyag hagyományosan a hódfarkú cserép, ezt már sok helyütt a sajtolts cserép váltotta fel. A település több épületén használtak síkpalát is a tető fedésére, az újabb épületeken divatossá vált a betoncserep. Meglévő épületek felújításánál és új épületek építésénél törekedjünk az épülethez és az utcaképhez illeszkedő formájú, anyagú és színű fedés készítésére.

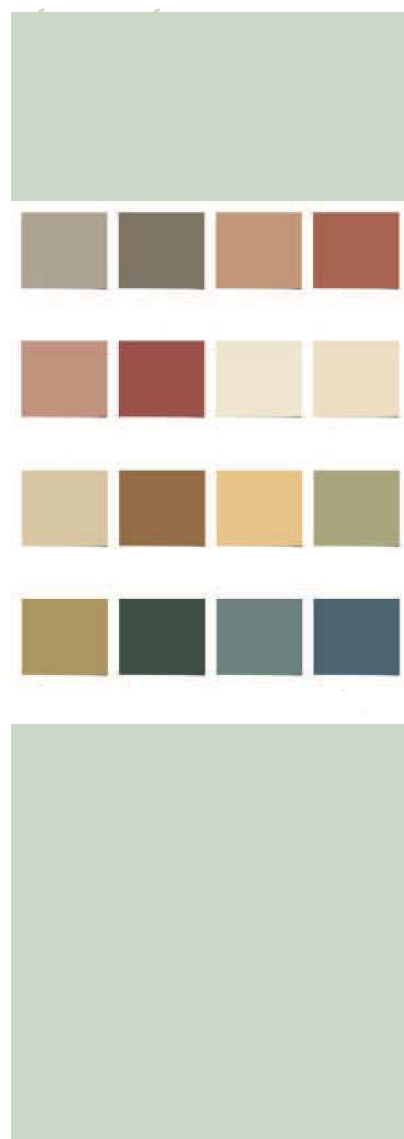
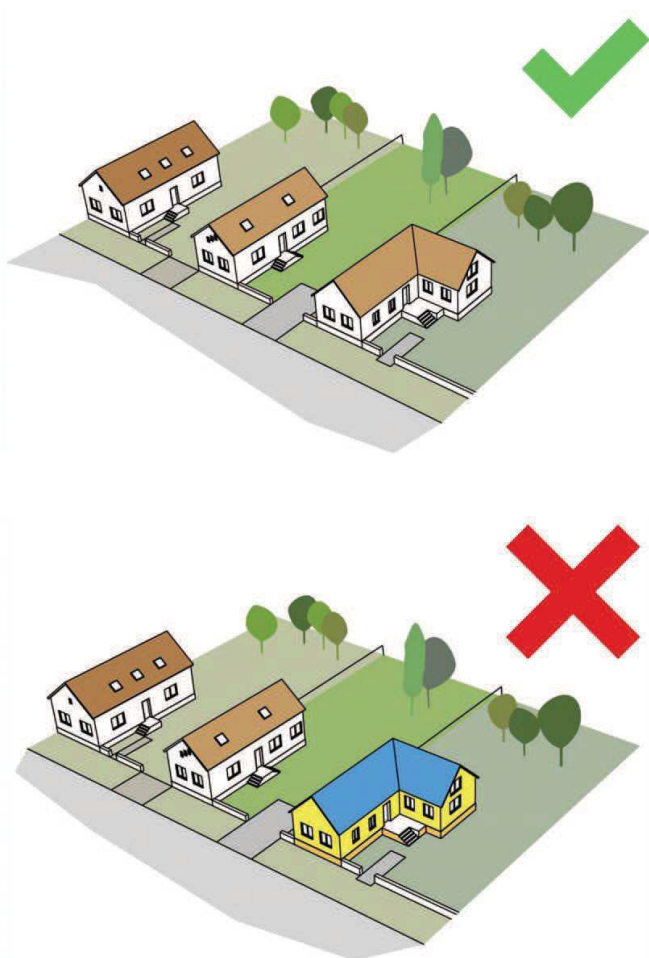
Az egyszerűség nem igénytelenség! A sokféle típusú homlokzati felület zavaros megjelenést eredményez, azonban a viszonylag kevés fajta, jól megválasztott anyag nemességet és méltóságot kölcsönöz épületeinknek.

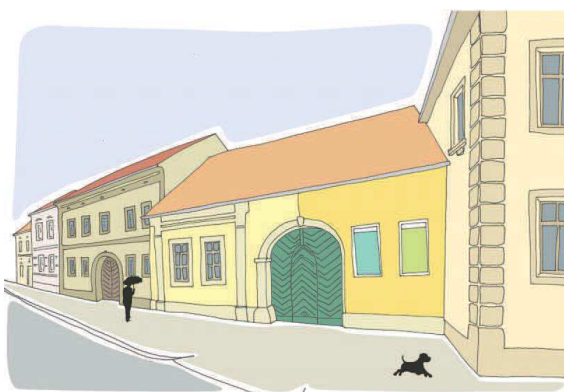
HOMLOKZATSZÍNEZÉS

Siklóson és Máriagyúdön az épületek színezése eltérő mégis nagyrészt egységesnek mondható utcaképek alakultak ki, a nagyobb felületen használt világos alapszínnek következtében. Az alapszín mellett alkalmazott eltérő színre festett vagy eltérő anyagú homlokzati díszítések, betétek adják az épületek sokféleségét és a településkép harmóniáját. Csak néhány utcaszakaszon bomlik meg a harmónia, ahol egymás mellett jelennek meg egymástól nagyon eltérő színre festett épületek vagy egy épületen több tulajdonos osztozik. A homlokzati színek tervezésénél egy világos szín legyen az alapfelületek színe, ehhez válasszunk kiegészítő színeket a struktúra kiemelésére. Ne alkalmazzunk rikító színeket, használjunk föld- és pasztellszíneket. A tetőfedéseknél használjunk natúr, vagy visszafogott, a homlokzati színnel harmonizáló anyagokat. A nyílászárók színe harmonizáljon a fal színével, ettől még lehet kicsit játékosabb megjelenésű is. A homlokzat színeinek összeállításánál nézzünk meg nagyobb környezetet, ne csak a saját épületünket. Illesszük be elképzelésünket az utcaképbe, a közvetlen szomszédos épületek sorába. Különösen fontos ez a Felszabadulás utca műemléki védettségű épületeinek környezetében, ahol egy rosszul megválasztott szín a védett érték élvezhetőségét is ronthatja.

A feltűnő, kirívó színhasználat nem elfogadható. Helyette törekedjünk a természetes, földszínek alkalmazására, illetve a klasszikus fehér és árnyalatainak a használatára.

NYÍLÁSZÁRÓK, AJTÓK, ABLAKOK

A hagyományos ablakok fa szerkezetűek, melyek többsége valaha zsalugáteres lehetett, ezek a hagyományos beépítésű részekben szerencsére sok helyütt még ma is fellelhetők, de napjainkra árnyékoló szerkezetként általánossá vált a redőny. A hagyományos épületek felújításánál, ilyen területre tervezett új építéseknel igyekezzünk követni, ismét feléleszteni ezt az ősi, többnyire háromszemű, alul két nyíló szárnnal rendelkező ablakosztást. Árnyékolóként a zsalugáter, a tömör fa anyagú ablaktábla, vagy a rejtett tokos, a nyílászáró és a homlokzat színéhez illeszkedő színű, redőny javasolt, kerüljük a külső tokos fehér műanyag redőny alkalmazását. A belvárosi és az egyéb védett épületeknél az épülethez illeszkedő színű, hagyományos fa nyílászárókat alkalmazzunk.

Hagyományos jellegű területeken felújításoknál, átalakításoknál törekedjünk a hagyományos parasztházak utcai nyílásrendjének kialakítására, visszaállítására, az utcára néző, osztott három- vagy hatszemű két darab kisebb méretű faanyagú ablakkal. Árnyékolóként a hagyományos zsalugáter a tömör ablaktábla vagy a rejtett tokos redőny célszerű.

A belvárosi zárt sorú utcákban jellemző a homlokzaton megjelenő nagyméretű kapu, felújításoknál ezt ha módunkban áll szintén hagyományos faanyagból készítsük. Új épületek esetén használható az épület homlokzati rendszeréhez, architektúrájához illeszkedő fém anyagú kapu is, ha ezzel még előnyösebbé válik az összkép.

Ne feledjük, a részletek jelentőségét! Egy túlméretezett nyílászáró vagy túlságosan rikító szín a homlokzaton elronthatja az értékes megjelenést, az egyedi hangulatot.

KERÍTÉSEK

A hagyományőrző utcai kerítés kialakítása a településen azonos stílusjegyek és építőanyagok felhasználásával történt. Elsődleges alapanyag a terméskő, a téglák és a kovácsoltvas, esetleg a deszka. A kapuk minden esetben áttört kovácsoltvas szerkezetek, csak a kerítésmezők között található különbség, ezek:

- tömör terméskő lábazatú téglakerítés, a kapu két oldalán téglaoszloppal,
- téglaoszlopok közötti kovácsoltvas mezők kő lábazaton,
- alacsony vakolt lábazat felett kovácsoltvas mezők,
- tisztán kovácsoltvas kerítés.

Néhány esetben ezek a típusjegyek keverednek, vagy a kerítésre vakolat kerül. Az újabb épületeknél megjelenik az áttört léckerítés, főképp tömör betonelem lábazattal. Sajnos néhány helyen az utcai kerítés alapanyaga geometriai mintákban összehegesztett szögvas, vagy egész egyszerűen drótfonat, nádszövet ami a belterületeken rontja a településképet.

Új kerítés építésénél, meglévő felújításánál, átalakításánál a hagyományos

A túlzottan megformált településképbbe nem illeszkedő kerítés alkalmazása nem megfelelő.

Félig áttört kerítés kertvárosi környezetben alkalmazható, mert jól átlátható környezetet biztosít.

A kerítés megvalósítására szép példa az egyszerű fehér homlokzat előtt megjelenő visszafogott zöld fakerítés.

KERTEK

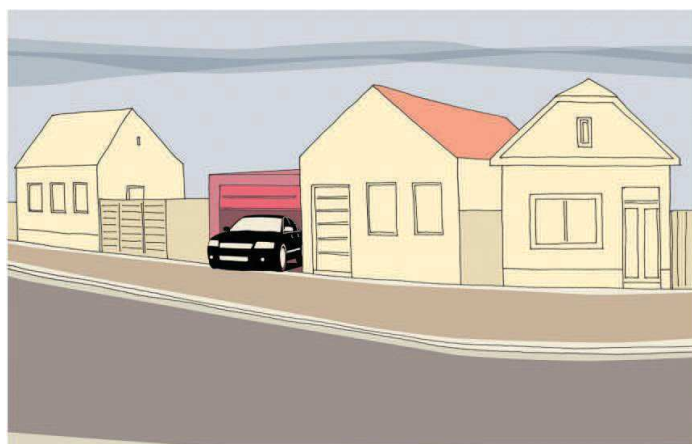
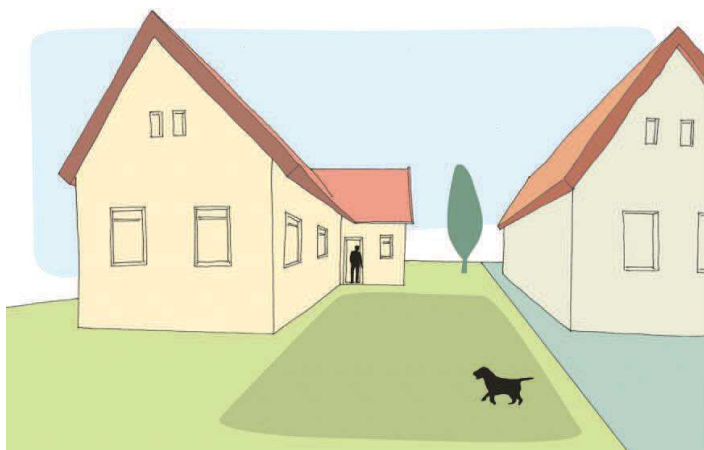
A pihenés, kikapcsolódás és egyes területeken még talán az élelmiszertermelés helyszíne a kert. A növényekkel teli kert évszakonként változó, sokszínű élenkítő hatást kelt. A jól megválasztott növényfajták egész évben változó kertképet formálhatnak, és nem csak számunkra kedvezőek, mivel egyes élőlények életterévé is válhatnak. A település arculatában nagy szerepet játszik az oldalkertekben és ha van az előkertekben telepített növények sokrétősége. Portánk a rendezett kerttel hozzájárul az utcakép kedvező megítéléséhez. Udvarunkba, kertünkbe ne telepítsünk az őshonos fajokat elnyomó inváziós növényeket. Egy jól megválasztott gyümölcsfa nem csak árnyékot ad, de hozzájárulhat egészséges életmódunk könnyebb fenntartásához is.

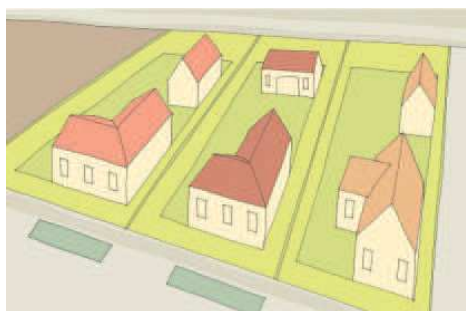
Tartózkodjunk a tájidegen növényektől és olyan kertet tervezzünk amely élővilágot vonzi!

MELLÉKÉPÍTMÉNYEK

A garázs és gazdasági melléképítmények telepítésénél törekedjünk a főépület mögötti elhelyezésre, ha a telek szélessége lehetővé teszi befordulót, a gazdasági kertet elkülönítő elhelyezést is használhatunk. Garázst, gépkocsitárolót utcáról közvetlenül megközelíthető módon ne telepítsünk.

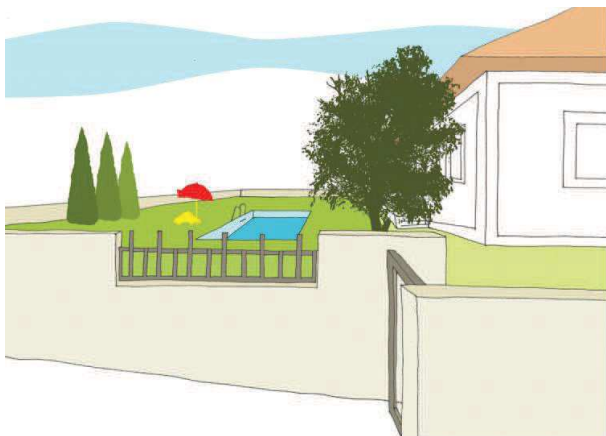

Oldalhatáron álló beépítés esetén a melléképületeket a főépülettel azonos oldalhatárra és a főépület takarásában ajánlott elhelyezni, különben zavaró, oda nem illő összképet kapunk.

Melléképületek építésekor figyelni kell arra, hogy az udvar ne legyen túlzsúfolt. Az utcaképben ezek ne legyenek túl hangsúlyosak.

Medencék építésekor figyelni kell a telepítésre. Lehetőség szerint a hátsókertben helyezendők el.

GÉPÉSZETI BEREDEZÉSEK

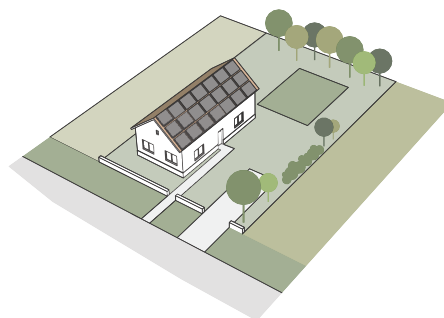
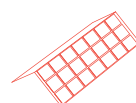
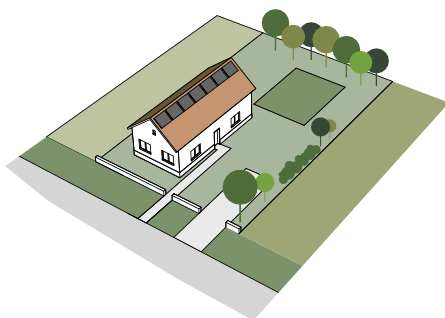
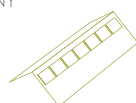
Az energiatudatosság térnyerésével egyre több tetőfelületen jelennek meg a napenergia hasznosítás berendezései, ezek a berendezések előnyeik mellett településképi szempontból komoly hátrányokat is hordoznak. Az ilyen berendezések telepítésénél ne csak a benapozást és az elhelyezhető darabszámot mérlegeljük, hanem különös figyelmet fordítsunk az utcaképre is. Csak azonos irányultsággal helyezzünk el ilyen berendezéseket, vagy csak álló vagy csak fekvő elrendezést használjunk. A napenergia hasznosítás berendezéseit egy egységként kezeljük, lehetőleg egyenletes, szimmetrikus módon helyezzük el őket, összfelületük ne haladja meg a tetőfelület felét. Védett épületen ne alkalmazzunk épületszerkezetre szerelt berendezést, inkább a terepszinten keressünk neki helyet. Utcai oldalon, a Várból jól látható tetőfelületeken ne alkalmazzunk ilyen berendezést. Függőleges homlokzati felületre ne helyezzünk el napenergia hasznosító berendezést.

Sajnos a napenergia másik megjelenése is sok problémát okoz a településképből, a nyári túlmelegedés elleni védelem eszköze a klíma berendezés homlokzati megjelenése szintén nem kívánatos. Ezen gépészeti berendezések közterületről feltároló homlokzaton történő elhelyezhetőségét a településképi rendelet szabályozza, ezeket az előírásokat vegyük figyelembe. Az épületek tervezése során ezen berendezések takart elhelyezésére ki kell térnie a tervnek. Ha mód van rá udvari falakra, loggiák, erkélyek belső, közterületről nem látható, kevésbé zavaró felületeire helyezzük. A berendezésekből származó kondenzvíz elvezetését korrekt módon valósítsuk meg, sem a saját sem a szomszédos épületszerkezetben ne okozhasson károkat, a közterületre közvetlenül ne vezessük ki.

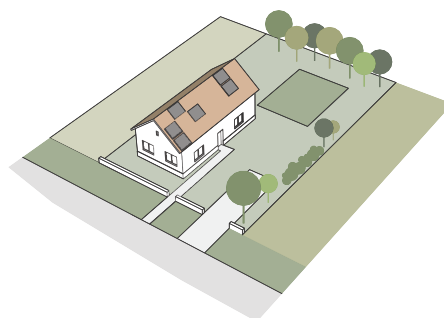
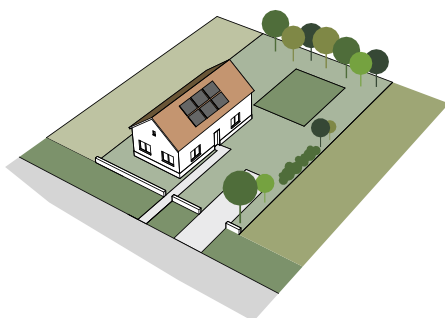
Antennát, rádiójel átvízlót, parabola antennát közterületről feltároló homlokzaton ne helyezzünk el.

FELÜLETARÁNY

ELRENDEZÉS

UTCÁK, KÖZTEREK

Siklós és Máriagyűd utcái összességében rendezett képet mutatnak, az utak minősége megfelelő, az útpadkák rendszeres karbantartása megoldott, a bejáró hidak kialakítása és állapota megfelelő. Az önkormányzat folyamatosan újítja fel, cseréli le utcaburkolatait. Ezeknél a beruházásoknál célszerű egységes, visszafogottabb színű anyagok, szerkezetek alkalmazása.

Az utcai fásítások képe szintén egységes, zömével szépen karbantartott, talán az egyedileg, a telektulajdonosok által a portájuk előtti közterületen telepített növények gondozása mutat hiányosságokat, visszavágásuk elmaradt, ezért sok helyen az örökzöldek túlnőttek és takarják az épületeket. A kialakított köztertek fenntartó karbantartására különös figyelmet kell fordítani. A további fás szárú növények telepítésénél tartssuk szem előtt az őshonos egyedek alkalmazását. Az utcakép meghatározó elemei a település ellátását biztosító felszíni energiaellátási és elektronikus hírközlési sajátos építmények, műtárgyak. Ezeknél legalább a településképileg kiemelt területeken, például a Templom a nagyobb zöldterületek, parkok környékén, el kell érni, hogy ezek eltűnjenek, földalatti vezetésűre cserélődjenek.

ERKÉLYEK

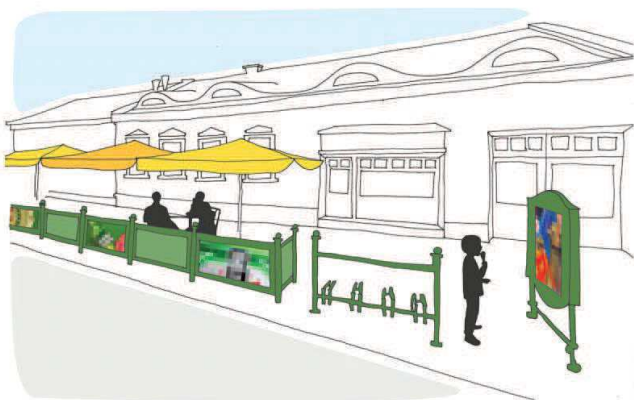
Az erkélyeket érdemes a kert felé tájolni, utcai homlokzaton viszont különösen javasolt a visszafogott kialakítás.

Galgahévíz, családi ház, tervező: ATRIO Építésziroda Kft.

FELIRATOK, REKLÁMTÁBLÁK

A feliratok reklámtáblák használatakor ügyelni kell az egységes megjelenésre. Túlzottan hangsúlyos használatuk befolyásolja a település arculatát.

JÓ PÉLDÁK

*„A nevelés eszköze ne kényszer, hanem példamutatás legyen.”
Iankotos*

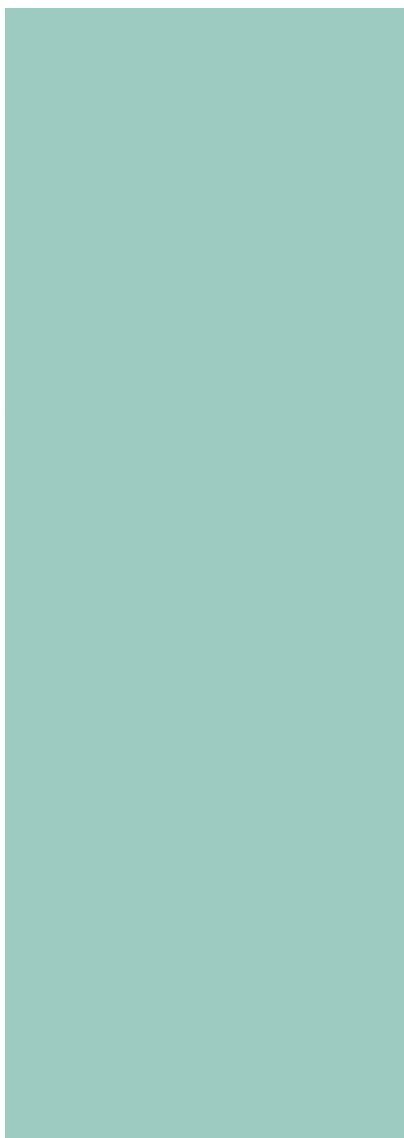

KERÍTÉSEK

Az épület hangulatához, formavilágához és a környezethez illeszkedő magassággal, díszítettséggel, szerkezeti kialakítással formáljuk meg kerítéseinket, melyek az első benyomásokat adják az otthonunkba érkezőknek, nem kell rögtön a kapuban megmutatnunk minden kincsünk azt tegyük inkább a nappaliban

220

A kerítés és az épület egyszerű anyaghasználata és színei esztétikus megjelenést biztosítanak.

KERTEK

A kertépítés során fontos a tervezés, azon belül is a funkcióválasztás. Ahhoz ugyanis, hogy kertünk beváltsa valamennyi hozzáfűzött reményünket, azt kell eldöntenünk, milyen feladatokat szeretnénk, ha ellátna.

Ma már általános, hogy kerti étkező, esetleg sütőgetőhely, nyári konyha vagy egy kis veteményes is szerepeljen a kertben, de van, ahol egy mini játszótér kialakítása is fontos. Sokak a kertben parkolnak autóikkal, a hobbibarkácsok pedig el sem tudják képzelni birodalmukat egy tároló nélkül. Az is fontos, hogy tudjunk mértéket tartani: a kívánt elemek számát igazítsuk a kertünk méreteihez. Ha túl sok mindent zsúfolnánk be, az összkép könnyen zavarossá válna, és épp a természetnek nem jutna elég hely.

A kertekben hangsúlyos szerepet tölt be a térkő, ugyanis ennek segítségével a kertet a ház stílusához tudjuk igazítani. A bemutatott példán látható, hogy hagyományos épület mellett természetes kövekre hasonlító, rusztikus hatású, szabálytalan élű kövek alkalmazása indokolt.

AJTÓK, ABLAKOK

A nyílászárók forma és színvilágánál is törekedjünk az egységes kép megteremtésére, ne alkalmazzunk tájidegen, ideiglenesnek ható anyagokat, a bejárat legyen dísz az épületnek, de ne harsogja túl az épületet

Jó példa arra, hogy színes nyílászáróval is lehet jó megjelenésű épületet létrehozni. Csupán arra kell figyelni, hogy a hangsúlyos színezésű anyag mellett visszafogott földszínek jelenjenek meg illetve ne vigyük túlzásba az egyéb díszítőelemek használatát.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A homlokzat az épület arca, mely meghatározza az egész építményről alkotott benyomásunkat. A jó homlokzat kialakítása érdekében törekedjünk a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú nyílászárókiosztásra, gondosan válasszuk meg az anyagokat és díszítőelemeket. Figyeljünk rá, hogy a nem muszáj, ne rontsunk el egy szép homlokzatot egy oda nem illő garázs-kapuvál (gépkocsival inkább oldalról közelítsük meg az épületet) illetve oda nem illő kiegészítővel(pl. gépészeti berendezés).

Megfigyelhető, hogy az egyszerű fehér színhasználat mellett a mahagóni fa nyílászárók kontrasztja milyen erőteljes hatást eredményez. Emelett a finom homlokzati osztások és visszafogott díszelemek megfelelő kiegészítői az épületnek.

Egyszerű szőlőhegyi épület, ahol ki kell emelnünk a bátor színválasztást: a faszerkezeteken megjelenő feltűnő piros színt jól kiegészíti a meleg hatású téglahomlokzat.

RÉSZLETEK

A szépet a kevésbé széptől sokszor csak nagyon kis különbségek választják el.” (Janáky István)

Pontosan ezért van nagy jelentőségük az épületet alkotó részleteképzések. Sokszor ha egy épületre ránézünk lehet, hogy nem is tudjuk meghatározni, hogy mitől tetszik, ugyanis nem lehet kiemelni egy meghatározó elemet ami széppé teszi. Ilyenkor valószínűleg a gondosan megépített részletek harmonikus egységének tudható be az esztétikus megjelenés.

Egy-egy jól kialakított párkány, a megfelelő anyagú és keresztmetzsetű eresz, a finom homlokzati díszítés vagy tagolás mind-mind közrejátszik abban, hogy végül szemet gyönyörködtető építészeti alkotás jöjjön létre.

KÖZTERÜLETEK

A városépítészet ma is élményt nyújtó, klasszikus együtteseit nem véletlenül alkotja gyakran tudatosan megtervezett utcák és terek szövege. A sokrétű park tervezés, valamint tér tervezés célja, hogy minőségi időtöltés minőségi helyszínévé váljanak a közterületek.

A város közösségi életének hálózátát és színterét a központi helyek, az utcák és terek, a különböző intézménycentrumok, valamint a város zöldterületi elemei alkotják.

-A települések, városok fontos részét képezik a zöldterületek, a zöldfelület rekreációs célú területei: közkertek, fásított sétányok és terek, parkok, vízfelületek környéke (folyó-és tópartok), strandok és sportterületek, arborétumok, állatkertek, erdők és kiránduló helyek, amelyek kialakításához vagy felújításához tér tervezés vagy park tervezés szükséges

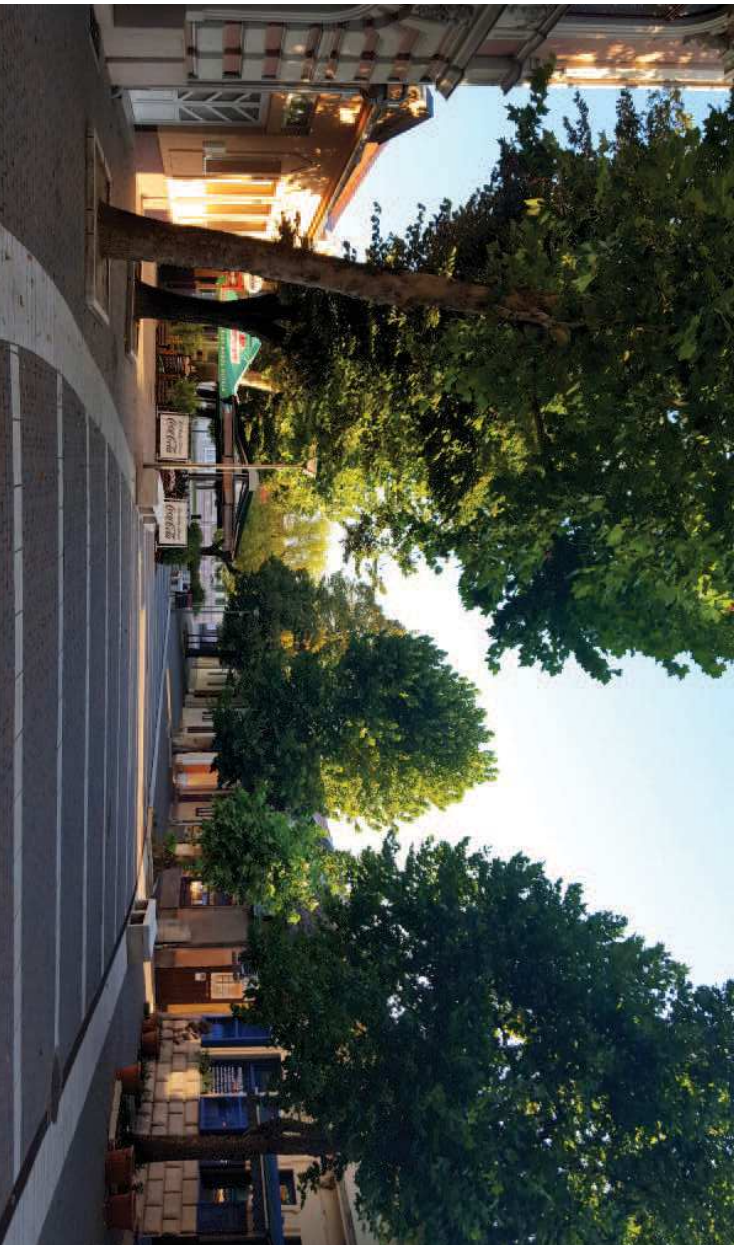

JÓ PÉLDÁK

JÓ PÉLDÁK

TÉRBURKOLATOK

240

UTCABÚTOROK

HIRDETÉSEK ÉS INFORMÁCIÓS TÁBLÁK

JÓ PÉLDÁK

MAI PÉLDÁK

Egy jól megépített épület gazdagítja a településképet, a tájképet és pozitív példát mutat. Gondos tervezéssel létrehozhatók olyan épületek, melyek tiszteletben tartják a hagyományokat, reflektálnak azokra és nemcsak összhangban vannak a táj karakterével, de felemeli az embert és jó példát mutatnak más építtetőknak is. A következő, már megvalósult épületek esetében ilyen példákat láthatunk

A szőlőhegyen épült borászat épülete természetes anyaghasználatával, megfelelő arányaival mégis változatos formavilágával illeszkedik környezetébe. J

Az épület külső megjelenésének szép és hasznos eleme lehet a homlokzathoz illesztett pergola, mely az árnyékolás szerepét töltheti be. Kerüljük a szerkezeten a tájidegen polikarbonátfedéseket, inkább – ahogy a péda is mutatja – természetes hatást kölcsönöző felfuttatott növényzetet alkalmazunk. Anyaghasználatában az épület nyílászáróihoz hasonló faszerezet javasolt.

A szőlőhegyen megjelenő borászat arányaival és egyszerű mégis változatos formavilágával illeszkedik környezetébe. Tiszteli a régit azonban nem másol, nem kívánja letagadni a kort, amelyben épült.

Egyszerű, tiszta formák és hibátlan arányrend teszik az épületet a helyi építészetbe illeszkedő alkotássá. Emellett jó példa a téglaeépítészeti helyi hagyományának felidézésére. A téglabukolat nagy felületen történő használata a homlokzat megfelelő tagolásával izgalmas megoldás tud lenni.

Szép példa a településen jellemző hagyományos pinceépítészetre, ahol az arányos tömeg, az egyszerű anyaghasználat illetve a homlokzat és a nyílászárók megfelelő aránya esztétikus megjelenést biztosítanak.

Az egykori báját megtartva ám új köntösben került felújításra az épület, ami a homlokzat finom díszítettségének teljes megőrzésével, a nyílászárók osztásrendjének és szerkezeti elemeinek megtartásával hagyományos megjelenésű, igényes hatású épületet eredményezett. Egyúttal a vakolt falfelület és a színes fafelület harmonikus megjelenésének jó plédája.

Az épület jó példája az egyszerű eszközökkel megoldott házfelújításnak. A megtartott tiszta formák és egyszerű hagyományos anyaghasználat teszik az épületet illeszkedő alkotássá.

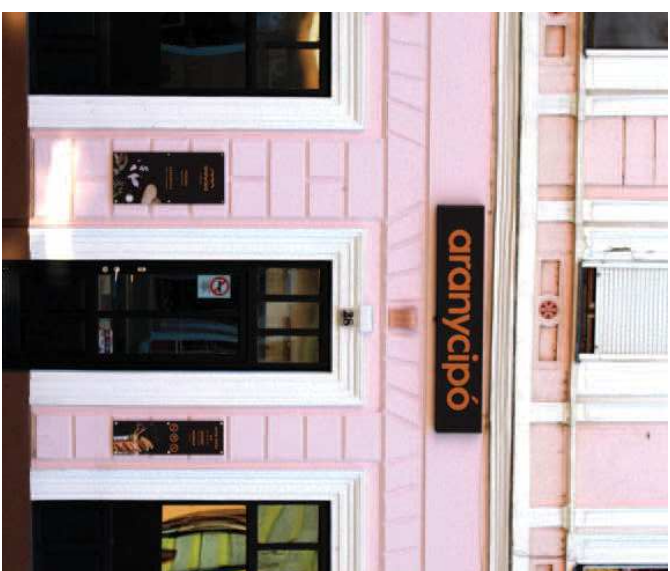

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az épület homlokzatához és az utcaképbe illeszkedő táblákat, cégereket, üzletfeliratokat helyezünk el, a belvárosi részen. javasolt a hagyományos acél tartókonzolos cégér használata, egy jól formált közérthető megjelenéssel

HIRDETÉSEK, REKLÁMOK

CÉGÉREK

A cégérek meghatározó elemei lehetnek az utca-képnek, épp ezért figyelmet kell fordítanunk arra, hogy igényes megjelenésűek legyen és idomuljanak a város képéhez. Javasoljuk, az egyedi kialakítású cégérek használatát, melyekre a mellékelt ábrákon mutatunk be néhány példát. Ezzel is a főutca egyedi karakterét erősíthetjük.

FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK

„Városaink kialakítása meghatározza, hogy hogyan élnek az emberek és milyen boldogok lehetnek ott.”

Enrique Penalosa

JÖVŐKÉP

Siklós jövőképeének kialakítása során arra törekszünk, hogy mint Baranya megye déli kapuja, a Sikós-Harkány-Villány turisztikai körzet központjaként a turisták számára vonzó utazási célpontot jelentsen, mindemelett a századelő hangulatát idéző, esztétikus külsejű kisváros megfelelő, javuló életminőséget, megőrzött és fenntartható, rendezett és egészséges környezetet biztosítson lakói számára, a mind teljesebb foglalkoztatottság elérése érdekében pedig az itt lévő és a betelepülő vállalkozások számára vonzó, vállalkozásbarát feltételeket teremtsen. Ennek érdekében a már megvalósult projektek mellett számtalan további területen tervez fejlesztéseket a város. A továbbiakban ezek közül mutatunk be néhányat.

Siklós vonzerejét növelve a belvárosban érdemes lenne több vendéglátó egységet, illetve üzletet kialakítani. A belvárosban jelenleg több értékes épület is kihasználatlanul áll, melyekben értékes lehetőségek rejlenek. Reményeink szerint a város folyamatos fejlődése meghozza vállalkozó kedvet és több hangolatos hely is nyílik, ezzel is fokozva település látogatottságát.

SPORTHOTEL

Egy 450 szobás szálloda és fürdőkomplexum a volt laktanya 6 hektáros területén, valamint ehhez kapcsolódó 5000 m²-es gyógyászati központ.

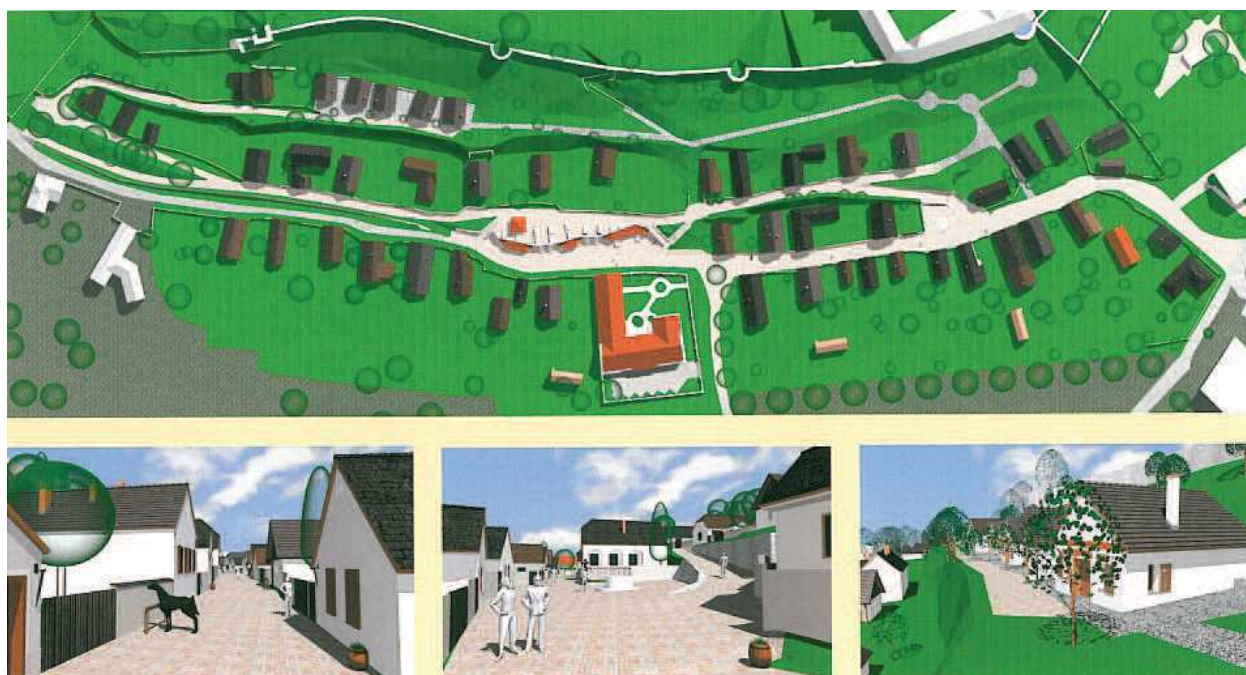
A komplexum egy 200-szobás hotelt, 1100 m²-es termálfürdőt, úszomedencéket, 500 fős konferenciaközpontot, egy bevásárló Mall-t, és egy második fázisban megépíthető további 250 szobát tartalmazó hotelszárnyat foglal magába. Tervező és beruházó: Grontmij Canor.

FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK

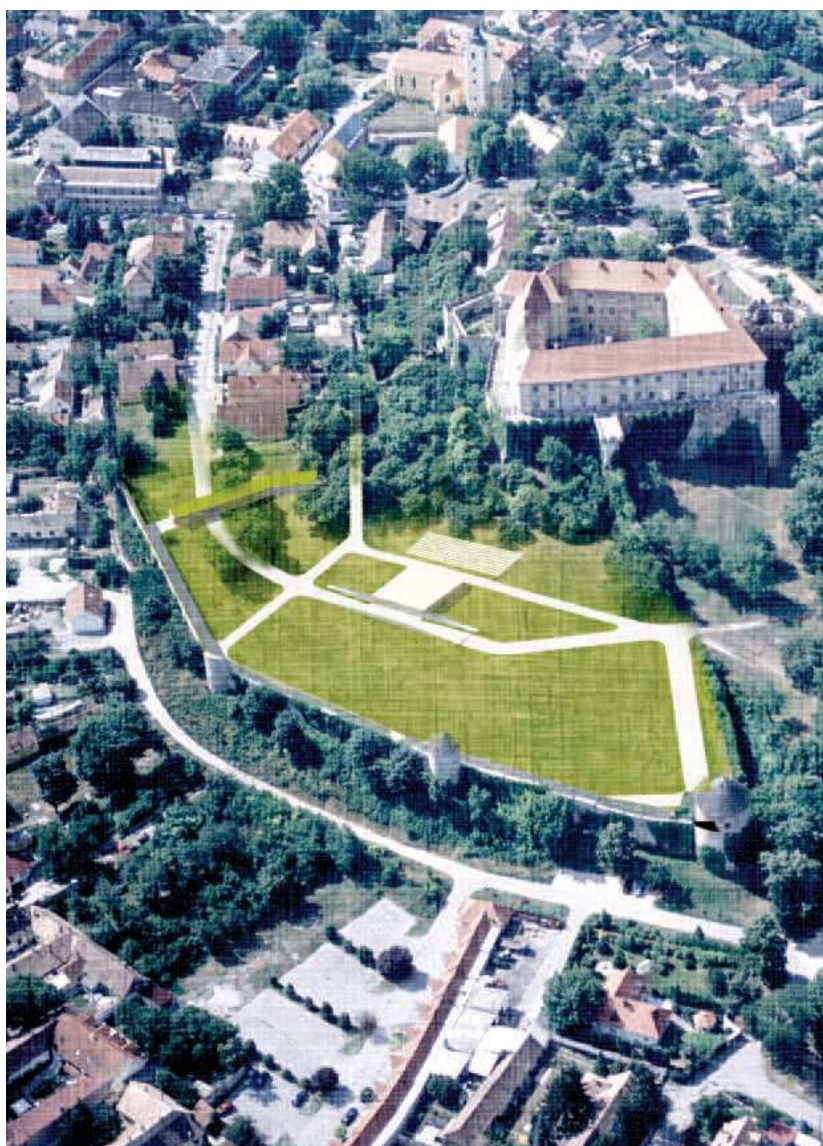

VÁRALJA

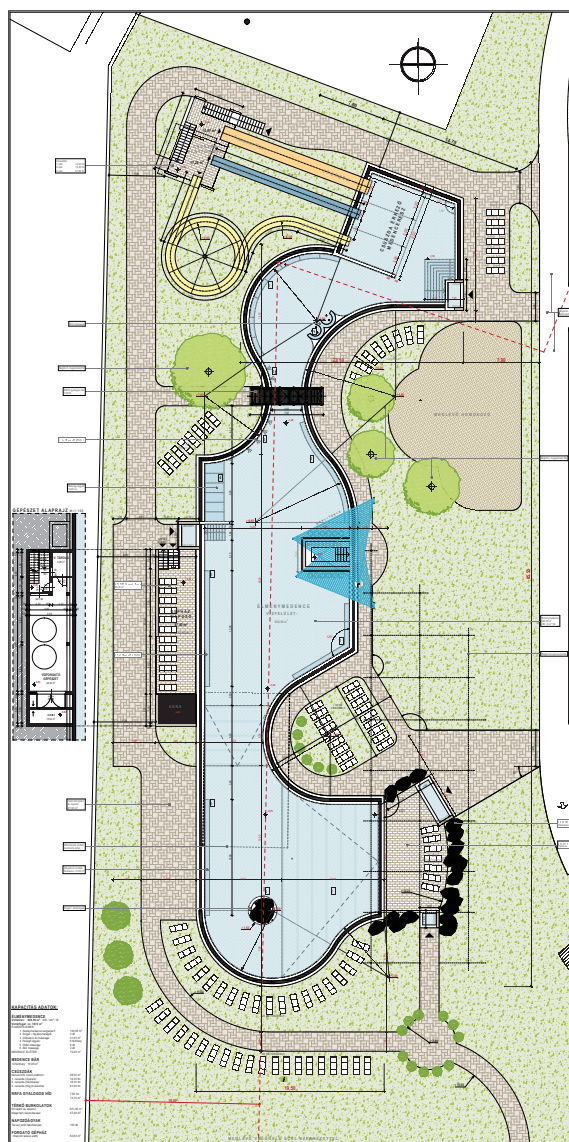
A Váralja utca tekintetében régóta megfogalmazott, hosszú távú fejlesztési cél, hogy az épületállomány egy részének funkcióváltásával, a közterületi rendszer rehabilitációjával Siklós Város turisztikai attrakciójává lépjen elő. Cél, hogy olyan helyi lakosságot, és idegenforgalmat kiszolgáló létesítmények jelenjenek meg, elsősorban a meglévő épületállomány felhasználásával, helyi Siklós múltjából merítve kínál látványosságot, és szolgáltatásokat. Ezzel folytatódna a Siklós komplex belváros rehabilitációja során megindított folyamat, erősödne a fürdő és a vár közötti kapcsolat. A folyamat kezdeményezője és irányítója az önkormányzat. A források feltárása, és a programalkotás folyamata zajlik. Tervező: Opus-V Kft., Viczencz Ottó.

VÁRUDVAR

A várudvar fejlesztése során rendezvényeket kiszolgáló terepszint alatti építmény készül, melynek felszíni felülete színpadként funkcionál. Ezzel egyidőben a Batthyány utca lezárásaként információs épület létesül. A fejlesztés alapelve zöldváros koncepción alapul. Tervező: Koller és Társa Tervező Kft., Zámbó Terézia és Koller József.

THERMAP SPA

A Thermal Spa csúzdaparkkal és új élménymedencével bővül. Opus-V, Viczencz Ottó.

IMPRESSZUM

SIKLÓS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

www.siklos.hu

7800 Siklós, Kossuth tér 19.

36-72-579-500

Polgármester: dr. Marenics János

Főépítész: Bánfalvi Zoltán

KÉSZÍTETTE:

LoBo Építész Stúdió, Dr. Lőke Ferenc, Borka Andrea, Bánfalvi Zoltán, Salamon Mónika

FOTÓK: Bálint László, Bánfalvi Zoltán, Salamon Mónika, internet

GRAFIKA: Salamon Mónika

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÁBRÁI: Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit kft.

CÉGÉRJAVASLATOK:

Rónási Tibor grafikus

ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKVIZSGÁLAT:

Koller és Társa Tervező kft., Koller József, Zambó Terézia

HATÁLYOS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZ:

30/2004. (XI.26) Önkormányzati rendelet

HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZAT ÉS SZABÁLYOZÁSI TERV:

Dr. Kovács Péter

A HATÁLYOS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTŐI:

5T Építészeti és Városfejlesztési kft.

TÖRTÉNELMI ÉS KATASZTERI TÉRKÉPEK:

Arcanum Adatbázis kft. , www.mapire.eu

Siklós, 2017.

